

قلمی

کرد برف های سیمگون بر پرده های چشم میرسد در پرواز
بینی و ارهیم و تفکری سید و روشن نصیب ما گردد .
بر از آسمان میریزد کوه و صحرا و مزارع را می پوشاند
و زمین نماید ما را بیثباتی ده تا بحکمت تو آشنا گردیم

موز عبادت سالانه تویی پریم و این عبادت بزرگ را

کران تا کران خیر و برکت مبارک ما را دل و شعوری
دل ما جاگزیند و همین نور دل راهی باز کند تا ما را
در است .

ات پاکی بخش تادرمحبت تو محو گردیم از خود بدر شویم
(ماه برکت) بما شور و حالی بخش و بها فرصت اندیشی

از چشم ما میگذرد در تپیک ماه است که از لای سال باید
پریم و در لحظات نورانی و روحانی آن در پیچیم .
دل ما سوزی بخش و همین سوز محبت است که به محبت

افق ابرو مینماید ولی در ماه مبارک رمضان پیاپی میرسد
هون مبارک از آن است که ما در تر بیع نخست و به سر
آنرا داریم بهاتنوری بخش تا از محاق عقاب بدر آییم .
و ما فلك میگردانند اگر از لحظات آن فیضان نگیریم
میشود بهما روش نقد و سر شار بخش تا از عمر خود

ما در سرایشی جریان دارد و محب خود بر نمیگردد
بان لاینقطع خود ادامه میدهند ما را چه بیم و دل
ی جاو بر اه افزیم .

عبادت در ریچه های آسمان باز است و هر گاه
با ها در پیچد ما را نیروی عبادت بخش تا بیاو تو که
رخیزیم . مایل هر وی

دغ «جلا لی» ژباړه او خپر نه

په اندلس کېنې د اسلامي تمدن آثار

ت و تاریخ له مطالعې نه هر کندی پزی
و نو د تمدن حیرت راوړ و نکی آثار
مرا جمعو پوری منسو پیزی رو می
په ټولو فنی او هنری آثارو کېنې
غیرنی له مسجی دپو هانو په اتفاق
پینو او هنر مندانو افکار او تقایج
فنی مقایسې له مخی رومی او مسیحی
ت او بی مثله ښکاری. داسلامی دغه
داندلس په خاورو کېنې غه د ساختمان
له کبله او غه د فن او هنر د عجیبو
ومی پیری نه تر شپاړسمی پیری پوری
نو د استیلا آخر نی عصر دی
کېنې او غه د آرت او هنر دنوری
مخنی لکه تصو یرونه ، تمثالونه
واج رو غنی تا بلو گانې او نورو
او الزهره د آسمان خراشو قصرونو
او د قصر الحمراء دخو اوی
التعریف منځه دوخت د تیرید وسره
د اوداندلس په موزیمونو ترسترگو
قصر ،

خراشه مانې دقر طبی نه د هلو رو
قع ده او هغه ودانۍ ده چه د میلادی
د عبدالرحمن له خوا دهغه بنسټ
دامنه ښکلی او لوی اسلامي اثر
ده چه دهغه وخت د عرب د لیکوالو
نو له خوا ایی دهغه د هنری عجا ئبو
کیده .

خ جرجی زیدان وایی : الزهراء
رو ښاگانو منځه ده او دهغه ښکلېتوب
کلاسی ، ددغی بنا ساختمان او جوړنی

دالناصر له خوا د میلادی په ۲۲۵ کال کېنې شروع
شوی و اود غلو پښتو کلونو وروسته دالحکم دالناصر
دخوی په زمانه کېنې بشپړ شو دغه مانې دهغه ښار نه
عبارت دی چه (۲۷۰۰) متره طول او (۱۵۰۰) متره
عرض لری په دغه مانې کېنې (۴۳۰۰) ستنې کار شوی دی
چه ځینو یی دروما ، افریقی او تونس له خوا او ځینو
نوری د قسطنطنیې دامپر اطور له خوا داندلس خلیفې
ته بېل شوی و په دغه بنا کېنې سپین ، شنه ، کلا بی
او تور رنگ رخام لگید لی دی ، علیحد . مسجد
او ځینې نور قصرونه پکېنې شته دی چه دهنو باغچې
لو په مانې سره مشابهت لری ، الزهراء داسی حوضونه
سردابی او دریاچې باندی شامل ده چه دهغی په حوضونو
کېنې متنوع او ډول ، ډول کبان (ماهی) گرځی ددغه
ځای د حوضو نوا ودېر که گانو په ساختمان کېنې
درنگه رخام نه کار آخستل شوی او خورابنه شکلونه
لری یو بل حوض هم په دغه ځای کېنې وچه د بنایسته و
انسانانو په صورتونو ښکلی شوی و اوله قسطنطنیې نه
راوړ شوی و چه دالناصر په خپل شخصی خوابگاه کېنې
چه دالمؤنس په نوم یاد پزی هغه لکولی و په دغه ځای
کېنې دولس د سپینو زرو داسی تمثالونه جوړ و
چه هر یو یی نفیس و او قیمتمندارو جواهرو سره مرصع
شوی و د زمیری ، نونک او موسی تمثالونه چه له مار
سره دمقابلې په حال کېنې لیدل کیده او د عقاب
فیل ، کوتری ، شاهین ، طاؤس ، چر که او د نورو
بنایسته مرغانو تمثالونه په کېنې وچه ټول یی په سپینو
زرو مرصع او جواهرو سره بنایسته شوی و او د حوضونو
او بر که گانو په خوا کېنې او په دتمثالونو له خولی
په عجیبو کیفیتونو سره تو ئیدلی دتاریخ لیکوال
وایی چه خلیفه الناصر په هر کال کېنې دوه ملیونه طلا
باداندلس د مملکت دعا یداتو دریمی برخی ددغه مانې
په جوړنی کېنې لکولی او په غلو پښتو کلو کېنې
سرتیبي ورساوه دا بن خلکان په وینا سره ددغه مانې

په جوړو او کښی شل مېلونه سره زړه صرف ته رسیدلی
اودوه زړه کار کونکی اویو نیم زړه دکار ما هران
به هره ورځ پکښی کار کاوه .

الزهره : یو بل قصر ؤ چه منصور بن ا بی
عامر دهجری په ۳۶۸ کال کښی د قرطبی د لوی
نور په سر کښی هغه بنا کړه او دهغه ځای د تعمیر
لپاره ډیر مهمانان (خټکران) مهندسین اوزیات
کار کونکی را و غوښت عربی مورخینو ددغی مانی
دلوی والی او پراخوالی په حق مبالغه کوی او وایی په دغه
ځای کښی داسی بناوی موجودی وی چه دالزهراء سره
مشابوت درلود له دی نه پرته د وزیرانو ، منشیانو
او دلوو منصبدارانو لپاره ددغی مانی په اطراف
کښی مخصوص سرا یونه او قصرونه موجود ؤ او نور
داسی ځایونه پکښی ؤ چه بازار او ښکلی با غچی
پکښی وی په نتیجه کښی دهغه ځای ساختمان تردی
اندازی پوری وسعت و موند چه له یوی خوا انه
له قرطبی سره او له بلی خوا نه له قصرالز هراء
سره ونښت او دالزهراء او دزهري د کاخ تر منځ
لا روی ددغی دواړه مانی گډانی دغرا غونو په ځلانده
اورڼا تگه او راتگه کاوه .

د هغه وخت پوهان او محققین خپلی نظریی
داسی څرگند وی چه د آرت او د هنر په تاریخ
کښی داتمی پیری نه تر دوو لسمی مسیعی پیری
پوری داندلس دښار و نو عظیم الشان تمدن ځانته
مئل نه درلود اودهغه ځای مسلمانان له یوی خوا نه
په هغه وخت کښی د عرب د مشهور مورخ په وینا
د قرطبی مشهور جومات د یوی مرکز محراب
په جوړنی کښی ډیر ښه دینداری او پوره اعتقاد له
کبله د (۷۳۷۰۵) دینار په اندازه و لکول چه نن
د (۶) ملیونو او (۲۵) زرو فرانکو سره سر خوری
دالادریسی مورخ په وینا دغه منبر د پېروالی له حیثه
داسی غټ ؤ چه دفنی وسایلو په واسطه هغه له یو ځای
هغه بل ته نقل او وړل کیده اود آبنوس او دسندل
په کار څو اښه نقشونه کښل شوی ؤ دفنی او

کښی کار کاوه چه بالاخره داسی یو
منځ ته راوست اوده مسجد د محراب
کښنود . محراب اوه اړخونه درلود
پارچو غاښ لرو نکو قوسو نو غځی
او مرمری طلا کاری پایي په سر
خوانه هماغه مسلمانان د آرت د تسبیح
د زر گو نو قسمو نیم تنه تمثالو لرونکي
او قیمتمنداره او غوره رسمو لرونکي
تابلو گانی ، مجسمی ود استاد (ریل مباد)
او نورو نواغود آثاروله تقلید اود (کاملطان
مستظرفه ؤ صنایعو له جوړولو ځای ددغه
ژغورلی . او دالزهراء اولزهراء او
او د هغه په لواحقو په ښه شان سر
نه دغه ځایه ده چه داندلس دښار د
له هری خوانه تر اوسه پوری دوه لطیف
شمیرل کښی او د توریزم علاقه مند
انقطاع څخه جلبوی .

دلهری عبدالرحمن صیفی
دلهری عبدالرحمن چه په اندلس
امیه ؤ دسلطنت موسی دی د قرطبی
خوا کښی داسی یو ښه داو پی
چه دزمانی له عجا یبو څخه شمیرل
عمارت په آزاده فضاء کښی جوړه
والی اوبیکلینوب له کبله چه یی
نیکه چه په دمشق کښی ؤ د(الرحمن)
او په هغه ځایکی یعنی اندلس په
یو خورا ښه دخرما باغ جوړ شوی
دهغه گڼ سوری ته پناه وړل او دښار
داسی واقع شوی ؤ چه دهغه ځای د
دښکلو پاڼو حرکات د شرق د
خرما باغو څخه حکایت کاوه دغه
د اندلس په نخلستان او دافریقا
ډیر لږ پیدا کښی او اول ځل له
په لاس دشرق مخصوص د ذوق په

نفس مادی نیست

و یسئلونک عن الروح قل الروح من امر ربي - الایة

پرسان میکنند ترا از روح بگو روح از امر پروردگار من است

علوی و آسمانی ندارد و طوری نبوده است که پیش از بدن حیاتی و یا ادراکی داشته باشد بلکه شکل متکاملتری از همین اجزاء عالم مخصوص است کسانی که در فلسفه قدیم مهارتی دارند پوره میدانند که حواس ظاهره پنج و حواس باطنه هم پنج است اصطلاحات حس مشترك و قوه منصرفه و واهمه در کتب قدماء مکرر بنظر میخورد و مدتها بود که این عقیده که مثلاً حس مشترك در قسمت قدامی سر و سایر قوه از مغیله و واهمه و منصرفه هر يك جای و محل مخصوصی دارند مورد تایید و تحقیق قرار گرفت تا که (برد کا) در ۱۸۳۵ بنائید این نظریه که هر قوه مثلاً جای مخصوصی دارد بر خاست و اعلام داشت که اگر کدام جراحتی در سومین برآمدگی قسمت چپ مغز بوجود آید باعث فراموشی حركات لسانی میگردد (ورنیک) و (کو سماول) و (شارکو) تحقیقاتی نموده و نشان دادند که اگر در دو مین برآمدگی مغز در قسمت پیشانی جراحتی تولید شود کتابت و نوشتن فراموش انسان میگردد بدین ترتیب در هر قسمت مغز اگر کدام جراحتی برسد قسمتی از فعالیت های ذهنی ما معطل و فاسد میگردد و این میرساند که تمام قوای فکری و ذهنی ماهر بوط بمنز است مغز هم طوریکه میدانید ماده ایست پس آنچه را که ما شعور و فکر و روح نمیگوییم هم ماده است حتی رفته رفته عقیده بمادی بودن فکر و روح صرف نظر از فلاسفه در میان علما و طوائف الاعضاء نیز طرفداران جدی و سر سختی پیدا کرد تا که هائری بر گسون بزرگترین فیلسوف معاصر علیه این نظریه قیام کرده و مجرد بودن نفس را و اینکه غیر مادی است در نظر و تجربه نشان داد موضوع میرا که هائری بر گسون مطرح ساخته

و ستمینکه حرف از روح و نفس و یا جان و استوار میاید منظور همان جوهریست که فیلادلفیا لطافت مقابل جسم و تن قرار میگبرد و در لونه و منشأ آن میان حکما از قدیم و جدید اولیای مانیون و معنویون و مادیون و منکرین بنیادینی وجود دارد بطور مثال : از فلاسفه دلس و نایس روح را مرکب از ذرات میدانست پوری و طیف تر و پر حرکت تر از ذرات و علایق آمده بنظر میرسد .

شیش انگلیسی تا اندازه غرق در با نیت بود که همه جارا روح میدید و زیاده روی کرد که از وجود ماده چه یاد و این موضوع که آبار و ح و در مانی دارد و یا جنبه زمینی و به اساس او و با بوجود آمده است نیز موضوع خدایان و فانی بوده است افلاطون استاد جدی منتقل از تن فکر میکرد و عقیده داشت چه بمانک در بدن حلول کند ادراکات و دالها برده است و حالاً در نفس تن اسیر ندلس و کارهای پیشین میافتد و اضطراب و بیخوابی و میخوابد که واپس به همان عالم و پول او ط فراموش شده را از سر گیرد و گفتار مشهور خود :

شرفانی چون حکایت میکند

کاوه و دانه تماس میگیرد مخصوصاً لحظه

او دانه گیر ما حب الوطن

ول خلی اروغنی میافکنند اما رستو عقیده

س ذوق آنطور که افلاطون میگوید جنبه

پیام حق

خاطرات بواسطه تغییرات کیمیای
وقتی که خاطرات شدند دسته
حالی که خاطرات محو شدت و ضعف
شماره آنها هیچ کم نمیگردند
فراموشی و بجز احتیاجی مخصوص
در حالی که بسیاری از اوقات ساجد
محدود و معین است و معادل با
مغز مواجه نمی شویم و دیگر اینکه
بیشتر فراموشی ها علل روانی معن
قسمت از بدن مربوط نیستند
باین قبیل انتقادات بود
عدم بادی بودن روح را و نفس و
رسانید و بنیاد عقاید مخالفین را
واقع هانری برگسون در کتاب (ام
می کند تنها خاطرات مر بو
است در اثر حافظه اختلال پیدا
مربوط با خاطره مطلق است و داغ عادت
قطعا از اختلال بدن و جراحت
متاثر نمی شود و وظیفه مغز فقط
کنترل و اداره آنها است و طوری
نمودهای ذهنی و روحی و فکری مر
بمغز باشد.

در جنگ عمومی دوم بیشتر
دیده شد است که ثلث دماغ خود را
تمام فعالیت های ذهنی خود را پور
این نظیرها و تجربیات و مشاهدات
هانری برگسون کاملاً صاف
با معنویون و روحیون است نه با
و درین امر هم شک و تردیدی
اساسی نفس انسانی است و اگر
توانیم که انسان حتی قادر بادر
نیست تا چه رسد بادر که عالم
یسئلونک عن الروح قل ال
می پرسند تو از روح بگو که
من است یعنی روح بعالم امر

است در کتاب مشهور او بنام (ماده و حافظه) تشریح
و توصیف شده است هانری برگسون عقیده اظهار کرد
مبنی بر اینکه حافظه دو نوع است یکی حافظه مطلق
و یکی حافظه اعتیادی است. بطور مثال شما میخواهید
غزل سعدی را بخوانید و تا هنوز هم نه سعدی را شناخته
اید و نه طرز غزل و شیوه بیان او را می شناسید و شما
پیش از خواندن غزل سعدی تصویری از آن دارید اما
وقتی که غزل سعدی را خواندید خاطره را در شما
ایجاد می کند و حالتی به شما دست میدهد که از تکرار
غزل در مرتبه دوم و سوم دیگر آن حالت و خاطره
را یافته نمی توانید اما همینکه غزل سعدی را مکرر
خواندید بکفوح عادت می در شما ایجاد می شود
که بمجرد اینکه کسی بکسر مصرع از غزل را شما
بگوید شما تمام آن غزل را از سر تا پای میخوانید
برگسون حالت و خاطره اولی را که از خواندن
غزل به شما دست داده است خاطره مطلق و حافظه مطلق
نام می نهود حافظه را که از اثر تکرار غزل سعدی
در شما ایجاد شد است حافظه اعتیادی نام می گذارد
برگسون معتقد است که تمام امراض حافظه فقط
و فقط متوجه حافظه اعتیادی است اما حافظه مطلق
در حالت صحت و مرض یکسان است و در آن هیچگونه
اختلالی روی نمیدهد پیشگویی برگسون صحیح از
آب درآمد مثلاً دیده میشود که اشخاص مبتلا بمرض
حافظه به ترتیبی هستند که وقتی که بیمار می شوند
طفل خود را نمی شناسند اما این را می فهمند
که او طفل است و بزرگسال نیست پس فهمیدن اینکه
این طفل است باید حتماً مربوط بسابقه باشد و نه
ادعای اینکه این طفل است اگر مربوط بکدام
خاطره و سابقه نباشد هیچ مفهوم و معنایی نخواهد
داشت هانری برگسون ادعا میکند که اگر حافظه
خاطرات واقعا بنقاط مخصوص مغز ارتباط داشته
باشد باید بعد از تولید جرح و اختلال حافظه عامل
مربوط بحافظه نیز از میان برود مثلاً مرضی که
خاطرات سمی را باین مرض فراموش می کند باید
دیگر شنیده هم نتواند در حالی که آواز هارا می
شنود اما او را نمی تواند شنود

شرعیته بر همه اهل اسلام و امتان حضرت خیر الانام فرض عین فرض مجودین
 است که حق تعالی فرموده **انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ**
 و **انْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ** معنی آنکه بیرون روید ای مومنان به غراسبکبار
 و گران بار و جهاد کنید در راه خداوند نفس و مال و مجاهدین دین را خداوند
 بسیار فضیلت داده و در کلام مجید خود فرموده **إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنَ**
الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُم بِأَنْ لَهُمْ الْجَنَّةُ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَيُقْتَلُونَ أَوْ يَحْيَوْنَ وَعَدَا عَلَيْهِ حَقٌّ فِي التَّوْرَةِ وَلَا يُحْمَلُ الْقُرْآنُ
إِلَّا فِي بَعْضِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَشِيرُوا بِنِعْمِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ و **الْقَوْلُ الْعَظِيمُ**
 معنی آنکه تحقیق که خریدار حضرت منان حل جلاله از مومنان نفسها و مالهای
 و شان را تا به نفسهای خود جهاد کنند و مالها را در راه خدا بر مجاهدان اهل غزا
 نفاق نمایند و عوض آن مومنان را جنت بی زوال بود پس در راه خدا
 جنگ کنند گاهی کفار را بکشند و گاهی خود شهید و کشته شوند و وعده کرده است
 خدای مومنان را در تورات و انجیل و قرآن برین خرید و فروخت وعده ثابت

میب مردم جنت و از فرط عجب
 دین خود را در اظهار داشتند

چندی که درو خوار بود چون خنبد
 آنرا که غم یار بود چون خنبد

و تحقیق که خلف در این تصور نیست و کیست وافی تر از خداوند کریم در عهد خود
 که از روی حکم از الله لا یتخلف المیعاد خلف وعده جان بر نمیشد پس ای مؤمنان
 برین خرید و فروخت خود با فرحان و شادان باشید که این مقصود شرک و شکاک
 بزرگست مر شمار ای بنندگان خدا و امتان محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم
 سر و مال مانند گان ملک حضرت منان است لکن ناگاه کاران را غیب
 می نماید و تحریر نموده میفرماید که ای بنندگان من از شما بدل نفس و مال بپذیرید
 و از من عطا می بشت بی زوال این دو فانی و معیوب خود را در راه من فدا کنید
 و از من جنت باقی و مرغوب را بستانید و بر نعمتهای دنیا فرقی و غمزه نشوید
 که نفس و مال رفتنی و ناپایدار است آنرا بجنت بی زوال بدل سازید که
 قیمت شما بهشت جاودان است نه سفید و سرخ این جهان نظم سنگین است
 و گهر می ستان خاک زمین میدوید و زمی ستان در عوض فانی خوار و حقیر است
 نعمت پاکیزه و باقی بگیرد و در حدیث آمده که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم
 درین صحابه کرام روزی بایستاد و میفرمود ان ینجهاذ فی سبیل الله
 در سبیل چهار راه جنت

عاجز اندرا از نظر انداختن

در حضور ما حبان مال و جاه

یا ایها المؤمنون

بشر چون خلفه

از طریق رشوه و غدر و فریبستانان ستمگرانه و فانی

قدر اشخاص نکو نشناختن جمعی از ایشان است

وَالْإِيمَانُ بِاللَّهِ أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

وایمان بخدا بهترین عبادت پرستش است مردی پرسید ای فرستاده خدا

أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ نَكَرَ عَنِّي مَقْتَالُكَ رَسُولَ اللَّهِ

خبر ده مرا اگر کشته شوم در راه خدا پشیمانم از کشته شدنم و رسول خدا

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَنْتَ صَابِرٌ مُحْتَسِبٌ مُقْبِلٌ غَيْرُ مُدْبِرٍ

در راه خدا اگر کشته شوی در راه خدا احوال ای که تو صبر کنی نظر دانه ده بر طرفت می آید

مَعْنَى أَنْتَ جَاهِدٌ وَغَرَادُ رَاحَةِ خَدَاوَايَمَانٍ أَوْ رَدُّنَ حَقِّ تَعَالَى وَنَحْمُ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ

عليه وسلم از بهترین اعمال است شخصی بایستاد و گفت که یا رسول الله خبر ده

مرا که اگر در راه خدا کشته گردم کفارت خطای های من میشود آنحضرت صلی الله علیه

وسلم برای او فرمودند که آری اگر در راه خدا کشته گردی و در جنگ صبر نمائی

و از خدا طلب کار اجر باشی و در مقدمه با کفار و بر روی و پشت ندی و

گریز نهائی هر آنکه کفارت گناهان تو میشود و آن شخص همچنین دفعه دوم سوال

نمود و آنحضرت صلی الله علیه وسلم همچنان در جواب گفته فرمودند لَا الَّذِينَ

فَأَنْ جَبْرَيْلُ قَالَ لِي ذَاكَ يَعْنِي جِهَادَ كَفَارَتِ كُنَايَمَانٍ تَوَسَّيْكَرُ دَمَكْرَازِ

پس جبرئیل گفت مرا این سخن

دین بندگان و قهرهای مسلمانان که اراده ادای آن نداشته باشی که همچنین

جبرئیل من گفته و نیز در حدیث آمده که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرموده

الْقِتْلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَكْفِرُ كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا الذَّنْبَ مَعْنَى آنکه کشتن و شهید شدن
 در راه خدا کفارت میشود هر گناهی را که تعلق بمقوق خدا داشته باشد مگر و ام
 و قرض زندگان که خبر بادایا به و ابرای قتل و سبیل الله کفارت نمی شود
 و خواب سرور عالم صلی الله علیه و سلم فرموده مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي
 سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهِ أَغْلَمُ بِمَنْ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِهِ مَثَلُ الضَّائِمِ الْقَائِمِ
 مَعْنَى آنکه مثال مجاهد و غازی که در راه خدا جهاد نماید و باری تعالی خود
 داناست بخلوص نیت و صدق عقیدت آن کسی که مقصودش اعلام
 کلمه حق بود و در راه او جهاد نماید مثال آن کسی است که همیشه روزه گیرد
 و شب زنده دار و نماز گذار بود که ساعتی از عبادت معطل نمیشد و سمر
 اجر و ثواب با و میرسد همچنین هیچ ساعت و لمحّه غازی ضایع و بی اثر
 نمیشد و بطبق آیه کریمه إِنَّ اللَّهَ لَا يُضَيِّعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ مَعْنَى آنکه حق تعالی
 ضایع نمیکند مزد نیکوکاران را از هر قدر کامل به نیکوکاران میرسد و مثل آن رسول
 مقبول صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم فرمود وَ تَكْفُلُ اللَّهُ لِلْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ

بِأَنْ تَتَفَاهُ أَنْ تَدْخُلَهُ الْجَنَّةَ أَوْ يَرْجِعَهُ سَالِمًا مَعَ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ
 آنکه وفات کند او را داخل گرداند او را در بهشت یا باز آورد او را سالم با مزد یا نعمت یا نعمتی
 معنی آنکه بسبیل فضل و رحمت خداست تعالی ضامن شده مگر کسی را که در راه خدا

جهاد کند هرگاه اجلش رسیده باشد بمیرد فی الحال بدون حساب و عذاب

آن غازی را باشد و بد بخبت داخل میسازد و الا نه و پس او را سالم غانم بخا

می برد و اجر و غنیمت با و میدهد زیرا که این را تعالی سه گرامت با غازیان

و عده نموده دو در دنیا که سلامت و غنیمت است و یک در آخرت و آن

دخول خبثت و راحت است پس بنا بر عده خدا تعالی کامیاب میشوند

و در دنیا و آخرت بنی فرد میمانند و در تفسیر سخاوی آورده که مسلمانان مسکفتند

اگر رسیدیم که کدامی اعمال نزد خالق بالائزال دوست تر و بهتر است تاوان

نفس و مال خود را ببدل نمودیم و از خضره سیران ربانیده شویم و برو جنت

رسیم این آیت نازل شد که إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ صَفَا

کانه هم بنیان منصوص معنی آنکه دوست میدارد خدا تعالی آنان را
 بدستیک بر خدا دوست میدارد آنان را که جنگ میکنند در راه او صفا

که در طاعت و راه وی با غار کارزار کنند و صفت زده در برابر چشم بایند

تو یا که در محلی همچو بناهای ریخته از زیر باشند و از اماکن و جایهای خود رایل نشو
و در میدان جنگ ثابت قدم بوند و با هم دیگر متصل و ضم و همچنین در حدیث آمده

وَلَقَدْ أَهَدْنَا لَكُمُ الْفَيْضَ خَيْرًا مِّنْ صَلَواتِ سِتِّينَ سَنَةً
و هر آنچه جای یکی از شما در صف جنگ بهتر است از نماز نفل او
یعنی آنکه بر آنیه ثواب جا گرفتارن و ایستاده شدن یکی از شما یا در صف قتال

بتر است از ثواب نماز شصت سال و نیز جناب سرور عالم صلی الله علیه

وَاللهُ سَلَّمَ فَمُرُودَهُ أَلَّا تَحْتَبُونَ أَنَّ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَيُدْخِلَكُمُ الْجَنَّةَ
ایا دوست ندارید که یا مرزود خدا را در آرد و شما را در بهشت

أَخْرَجُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَن قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَوَاقَةً وَجِبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ
خارج کنند در راه خدا کسی که در راه خدا بکشد و در راه خدا مقتول گردد و او را بهشت است
یعنی آنکه یا دوست دارید برای مؤمنان که به بخشد شما را خداوند مهربان

و داخل سازد بهشت و رضوان اگر مغفرت ندارد دوست دارید باید که

را و خدا را بکشید هر که در راه خدا بکشد و او را بکشید و او را بکشید

کنند به تحقیق که برای او بهشت واجب میگردد و آنقدر خدا تعالی مجاهدان را

فَضْلًا وَاهْلًا أَنَّهُمْ هُمُ الَّذِينَ سَلَّمَ فَمُرُودَهُ أَلَّا تَحْتَبُونَ أَنَّ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَيُدْخِلَكُمُ الْجَنَّةَ
کبریا که دوست دارید که یا مرزود خدا را در آرد و شما را در بهشت

سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّمَا نَبَا لَكُمْ وَتَصَدَّقُوا بِمَا فِي بُحْرَانِ الْوَقْفَةِ
در راه خدا و صدقه بدهید به آنکه در راه خدا بکشد و او را بکشید

معنی آنکه هر که محبوس نماید محض نیت غر اسبپ را در راه خدا از جهت ایمان
 بخدا و خلوص نیت و تصدیق بوعده صواب باری تعالی که ای کسان
 سیر میکرد و آیه بدان سیراب میشود و بول و روث که از آن اسبپ افتد
 در روز قیامت همه در پله حسنات میران شخص مجاهد بخدا میشود و بقد
 هر دانه جو که برای اسبپ پاک گرد یک حسنه و نیکی برای غازی داده می شود
 تا بر آن حق تعالی میفرماید یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله وابتغوا الیه
 الوسیلة وجاهدوا فی سبیلہ لعلکم تفلحون ^{این کلمات چنانکه ایمان آورده آید به پیغمبر از حق تعالی علیه السلام} معنی آیت آنکه ای و دو مومنان
 از خدا ترسید و طلب نمائید با او وسیله را و جهاد کنید در راه خدا تعالی که عباد
 از دشمنان دین و نفس سرکش ست شاید که بدین اعمال نجات یابید
 و رشکار گردید و اظلمات عسیان مالی یا قه فایز به نعمتیم آن جهان شوید
 و چنین حق تعالی میفرماید و اذا انزلت سورۃ ان آمنوا بالله وجاهدوا
 مع رسولہ استاذنک اولوا الظول منکم و قالوا اننا نکر مع القاعدین ^{این کلمات چنانکه ایمان آورده شود} مع رسول و استاذنک طلبه از تو خدا و من است از ایشان و گویند بگذار ما را با ایشان
 معنوا بان یکنونوا مع انخوا الف و طبع علی قلوبکم فہم لا یفقهون ^{راغبانند آنرا با ایشان پس فافهم و هر چند که بر دلبانی ایشان فافهم نمیکند}

معنی آنکه چون نازل شود سورتی از قرآن باینکه بخدا ایمان آرید و در خدمت پیغمبر
جهاد نماید خداوندان مال و توانائی از منافقان از تو اجازه خواهند و گویند که
ما را بفرمایید که باشندگان و زنان در خانه‌ها باشیم و خورند و راضی اند که با
زنان و بی‌خیران در خانه‌ها نشینند چه بر دل‌هایشان مهر منافقت نهاده‌شد
نمی‌فهمید خیر را که در جهاد و موافقت رسول است از سعادت و حصول جنت و نجات
دشمن و مخالفت است از شقاوت و ظلمت چنانچه حق سبحانه تعالی

می فرماید لکن الرسول و الذین آمنوا معه جاهدوا باموالهم
و انفسهم و اولئک لهم الخیرات و اولئک هم المفلحون و اعد الله
لهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ذلك الفوز العظيم
معنی آنکه لکن رسول خدا و آنان که ایمان آورده اند و نفس و مال در خدمت
او با کفار جهاد نمودند سرانجام این مؤمنان را در هر دو سر اینگونه است
که نصرت و غنیمت در دنیا داده میشوند و بهشت و کرامت در آخرت
خواصورت چنانچه آنکه خیرات حسنا دلیل بر آنست و این مؤمنان

و تخلف از جهاد را با اعداء و حال آنکه آن خرید باشد مر شمار که در دنیا اعدا شما
 غلبه کنند و در عقبی از ثواب غرا و درجه شهدا معطل و محروم مانند و خدای
 تعالی میداند مصلحت شمارا در جهاد و شما یان آنرا نمیدانید و آن خسر است
 صلی الله علیه و سلم فرموده مَنْ لَقِيَ اللَّهَ بِغَيْرِ اثَرٍ مِنْ جِهَادٍ لَقِيَ اللَّهَ وَفِيهِ ثَلَاثَةٌ
هر کس که ملاقات کرد خدا را بغير نشانی از جهاد ملاقات میکند خدا را و حال که درین دنیا
 معنی آنکه هر که میرد و ملاقاتی نبرد اگر در دو برابر او اثر و علامه غرا بود هر آنکه ملاقاتی
 نبرد میشود و حال آنکه در آن شخص نقصان و خلل میباشد پس امو منان را
 باید که خلل و نقصان را از خود دور نمایند و جاه و عازم فی سبیل الله شوند
 وَنَزَحَ حَقَّ سَجَانَهُ تَعَالَى مِنْ فِرَافِدِ الَّذِينَ آمَنُوا يَقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ
 الَّذِينَ كَفَرُوا يَقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الْظُلَمِ غَوَتْ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ
آنکه کافر شده اند مثل میکنند در راه پس بجایید دوستان شیطان را
 اِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانُ ضَعِيفًا بسیار قویب شیطان است ضعیف معنی آن که سانی که نبرد او رسول گرویدند و در
 راه او با کفار کارزار نمودند و آنحسانیکه کافر شدند و مقاتله و جنگ با طغیان
 و باغی نمایند که شیطان است یعنی فرمان شیطان عمل نمایند پس ای
 دوستان حق فرمان برداران شیطان را که کافر اند بکشید و از مکر شیطان بگریزید

که حیا و وسوسه شیطان است و بی قوت است بر مومنان اهل اسلام خوان
 صداقت فرجام واضح باد که در زمان حضرت خیر الانام چون اندای مشرکان از
 حد گذشت بعضی از صحابه کرام قبل از فرضیت جهاد مبارک می نمودند که ما را
 و ستوری ده تا با کفار عرب سیم بحکم الهی با و شان گفته شد که از کفار تا زمان
 خیار دست بردار شوید و قتی که جنگ کردن با مشرکان بر و شان فرض شد
 و آنکه کریمه اذن للذین یقاتلون بانهم ظلموا و ان الله علی نصرهم لقدین
فرمان داده شد تا آنکه جنگ می کنید بر شماست
 معنی آیت آنکه دستوری داده شد که از کار کردن مرانانرا که با کفار کارزار کنند
 به سبب آنکه ستم رسیده شده اند و جفای دشمنان بسیار کشیده اند اینها با و شان
 دستوری به قتال دادیم تا نازل گردید که روی از او شان آبخنان می ترسیدند
 که همچون از حضرت منان تعالی ترسند بلکه سخت تر از آن بنا بر آن حقتعالی حکایت
 میفرماید و قالوا ربنا لعلنا لکونوا اخرینا الی اجل قریب
و گفتند پروردگارا برای چه و چه وقت بر ما کشتن تا این سر می کشد آن آخر است و این نزدیک
 معنی آنکه گفتند ای پروردگار ما برای چه واجب گردانیدی بر ما قتال کفار را
 و چرا ما را آنکه داشتی که تا اجل قریب و زمان نزدیک ایمن و فارغ می بودیم از

حق تعالی جل شانہ فرمود قل متاع الدنیا قلیل و الاخرة خیر لمن اتقى

و لا تظلمون فقیلاً اینما تگونیاید بر کما الموت ولو کنتم

درستم کرده نمیشوید بقدر رشت خرد ترا هر جا که بوده با سینه می یابید شمارا ^{و اگر چه باشد} ^{در بنا ایستاد} فی بروج مَشْیِدَةً ط معنی آیت آنکه بگوای پیغمبر

آخر الزمان صلی الله علیه وآله وسلم این ترسندگان را که دل در دنیا بسته اند که

بدان تمتع گیرید و زندگانی در دنیا نمایند و مقابل آخرت اندکست و سرای آخرت

بسیارست مگر کسی را که پیغمبر و از شرک ای مجاهدان تمام بر شما نمیشود و بقدر رشت

که بردانه خرد با ست از ثواب و درجات شما کم نمیکرد و پس بوعده ثواب مستظهر

باشید و از مرکب پنداشید که مرکب شمارا در یابد هر جا که باشید چه اگر در جاهای

و گوشگهای پوشیده و بی جاهای فلک روید رسیدنی است از آن راه و خلای

نیست و حکم اذ جاء اجلهم لا یستأخرون ساعة و لا یستقدمون غایت

اینست که آمد اجل ایشان و پس نیامده است و بجز خود آن روز زمانه و پیش نکرده آن

ازین سرزمین روید انداخت از جهاد و درید و بخت و زید که سعادت است

حیات ابدیست چه اگر کسی جهاد نکند بر شعبه نفاق می میرد چنانچه آنحضرت عتای

عائیه سلوة و من مات و لم یغفر و لم یجد ثبته نفس من مات علی شعبه نفاق

کسی که مرد و غفران نکرد و نطف مرید غدا در خود را مرده است بر سر نفاق

منی آنکه هرگز میرد و غم نکند و قصد و اراده بر آمدن نغز نداشته باشد و آلات
برای خود مهیا سازد و در نفس خود هم نکوید کاشکی غازی میبودم و غم میکردم
هر آنی می میرد بر شعله و شاخ از اتفاق چه تو من صادق با اکل ترک نمیکند
و تن پرستی نمی نماید و هرگاه هیچ صورت قیامت رفتن نداشته باشد هر آنی غم

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِكَ اَللّٰهُمَّ اَرْزُقْنَا الشَّهَادَةَ فِي سَبِيلِكَ
بار خدایا گردان مرا از جهاد کنندگان در راه خود و بار خدایا روزی کن ما را شهادت در راه خود
همچنانکه حضرت عمر رضی الله عنه سوال می نمود اَللّٰهُمَّ اَرْزُقْنِي قِتْلًا

سَبِيلِكَ وَ وُفَاتًا فِي بِلَدِ نَبِيِّكَ وَ حَيِّكَ بِرُؤُوسَانِ وَ اَصْحَابِ بَابِ
بار خدایا روزی کن مرا شهید شدن در راه خود و وفات یافتن در شهر نبی خود و حیبت

که حضرت عباس رضی الله عنه به ستفایه حاج و شیبه رضی الله عنه به عمارت

مسجد حرام فخر می نمودند و حضرت علی کرم الله وجهه بیشتر و اسلام و جهاد

در راه ملک علام اقتحاش می نمود جهت تصدیق حضرت علی کرم الله وجهه

آیت آمد که نرونی اوند تعالی این دو قوم را بپرستند بلکه مجاهد افضل است

قوله تعالى الَّذِينَ آمَنُوا وَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ
آنکه که ایمان آورده و هجرت کردند در راه خدا با اموال ایشان

وَالْقِسْمُ أَكْثَرُ حَبَّةٍ عِنْدَ اللَّهِ وَ أَوْلَىٰ بِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ يَبْتَغِيهِمْ
و القسّم اكثر حبه عند الله و اولیٰ بک هم الفائزون بطلبه میباشند

رَتَبُهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَاتٍ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ
در درگاه ایشان رحمت از جانب خود و خوشنودی و بوستانها و مرايش نزد در آن بوستانهاست
 مَقْنِمٌ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ
پاینده در جای که جاوید اند در آن بوستانها همیشه بهر سبب که خدا نژاد است
 معنی اینکه آنانکه بخدا رویند و از جایهای خود هجرت نمودند و نفس و مال
 در راه کردگار با کفار جهاد کردند این مجاهدان بزرگ ترند از روی مرتبه خدا
 دیان از آن کسانی که سقایه حاج و عمارت مسجد حرام کنند و جامع این صفات شوند
 و آن گروه که مجمع این کمالات اند ظفر یافتگان اند بارز و هائی دو جهان و
 نجات یابندگان از آتش سوزان بشارت میدهد پروردگار او شان را
 بر جنتی که از خدا فایز باو شان میگردد و مجاهدان را خوشنودی کامل می دهد
 و در بوستانهایی که در آن نعمت دایم و بی انقطاع باشد و زبان تعریف از وصف
 آن کوتاه است همیشه جاوید می باشد و هیچ گاه از آن کشیده نمی شوند و نزد
 خدای تعالی اجر بزرگ ترست ازین که نعمتهائی نیابد مقابل آن دلیل و خوار
 چنانچه در حدیث آمده که چون بهشتیان بختیار آیند از جانب المنان باو شان
 خطاب شود که ای اهل جنت بندگان من آیا خوشنود شد لیکن خوانان جواب

گویند و ما لنا لا نرضی یا رب ائی شیء افضل من ذلک قد اعطینا

و میب مارا که خوشتر است از این و بقی که دادی تو مارا

ما لم تعط احدا من خلقک فیقول الا اعطیکم افضل من ذلک فیقول

آنرا که نداده بودی هیچ کس را از خلق تو پس میگوید که ما را باشد بهتر از این پس میگوید ابد

یا رب ائی شیء افضل من ذلک فیقول احل علیکم رضوانی فلا اسخط علیکم بعدا

ای پروردگار کدام چیز بهتر است از این رتبه پس میگوید خدا روایت بر شما خوشنودین من پس هر یک که بر شما پس از این بزرگ

معنی حدیث آنکه هستت مارا ای خدا یا که خوشنودن باسیم خیری را که بامعطا

کرده و هیچ کس را نداده حق تعالی گوید آیا بد هم شمارا خیری فاضلتر از آن

بهشتیان گویند یا رب آن چه باشد که ازین نعمتها بهتر بود حق تعالی گوید

خشودی خود را بر شما فرو دارم که هرگز بر شما خشم نگیرم بنا براین از مضمون حدیث

سرور عالم صلی الله علیه وسلم معلوم گردید که هیچ نعمت بهتر از رضای حضرت

رب الغر نیست و آن وابسته بقتال و جهاد با اهل کفر و عناد است

مثنوی یکی میخواهد از تو جنت و عورت یکی خواهد که از دور رخ شود دور و این

مانخواهیم این و آن چیست + مراد ما همه خشودی تست + لهذا باید که ای

مؤمنان فرمان خدا را آرید و مضمون آیه کریمه و قاتلوا المشرکین

کافه کما یقانونکم کافه واعلم ان الله مع المتقین عمل نماید یعنی کار را بر

ایمانیان بسیار و ملک بسیار و همه با سید خدا با همه با است

با همه شرکان در ماههای حرام و غیر آن همچنانکه همه او شان کافر را با شما یان
 می کنند و بدانند ای مسلمانان که تحقیق خدای تعالی بحفظ و نصرت با مؤمنان
 و پرهیزکاران هست و نیز حق سبحانه میفرماید **وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ**
فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنْ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ
 فتنه و بوده باشد ^{این مراد را پس اگر باز مانند پستی دست درازی نکردند} ^{بجمله ایشان تا این حد تا بود شود}
 معنی آیه شریفه آنکه قتال کنید با مشرکان و کافران تا آن زمان که اثر شرک و
 فتنه باقی نماند و پرستش و طاعت محض برای رب العزت حل جلایه
 شود پس اگر مشرکان از کفر و شرک منع شوند و از جنگ بایستند و ایمان آورند
 پس تمکاری نیست مگر بر ظالمان که قتل و خیر خیرای تمکاری نیست و
 همچنین انیر و تعالی میفرماید که اگر مشرکان اعدا سوگند و پیمان عهد خود را
 و در دین شما طعن گویند و در احکام اسلام عیب بیند **فَقَاتِلُوا أَمَّةَ الْكُفْرِ**
إِنَّهُمْ لَا إِيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَذَّهَّبُونَ ^{بسیار عیب بینند و در دین شرک را}
 پس ^{بسیار عیب بینند و در دین شرک را} ^{بسیار عیب بینند و در دین شرک را} ^{بسیار عیب بینند و در دین شرک را}
 کفر و شرک را که بدستی ایشان را عهد و پیمان نیست اعدا با ایشان مقاتله
 شاید که از شرک باز ایستند و در دین شما لغوه نزنند نیز نصرت با تعالی میفرماید

فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُواهُمْ وَاحْصِرُوهُمْ
پس بمشید شما مشرکان را از هر جا که یافتید آنها را و محصور کنید ایشان را
 وَاقْعُدُوا لَهُمْ غُرَابًا مِمَّا رَدَّدُوا وَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَتُوا الزَّكَاةَ
و بنشینید بر آن ایشان نزد هر کس که پس برگردانند و بپا دارند نماز را و بدهند زکوة را
 فَخُلُوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ^{مَعْنَى} ^{اینکه} ^{بکشید ای} ^{مؤمنان} ^{مشرکان} ^{عبدش}
پس خال کنید راه ایشان را به سبیل خدا آمرزنده و بخشنده
 وَغَيْرِ عِبَدِكُمُ الَّذِينَ رَدَّوْا حِلَّ وَعَرْمِ مَرْجَاكُمُ بِيَايِدِهِمْ أَوْ
بازوهای آنها را بکشید و راههای ایشان بسته گردانید و نگذارید پس اگر از شرک
 تَوْبَةً كُنْتُمْ وَآيَانِمْ آتَمُوا فَكَانُوا زَانِدًا مَالَهُمْ خُذُوا دَنِيَّةً وَدَلِيلَ صَدَقَ
اوشان بر شما یان روشن گرد و بعد از آن با اوشان راه دهید و بگذارید بهر جا
 كُنْتُمْ وَآيَانِمْ آتَمُوا فَكَانُوا زَانِدًا مَالَهُمْ خُذُوا دَنِيَّةً وَدَلِيلَ صَدَقَ
که خوانند بروند که خدا تعالی بخشنده است گناهان گذشته اوشان را و بدان
 ثَوَابِ فِي حَسَابٍ بِرَأْسِهِمْ مَهْرَبَانِ وَنِيرُ خَدَّيْهِمَا نِيرُ مَسْمُودَةٍ وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
و بجبهه در راه خدا
 الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ فَوَقِّتُوا حَيْثُ
اینها را که با شما بجنگند و از حد گذارید و دست نگذارید و بمشیت عافان خود را
 تَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ
تا ایستایند و برون کنند آنها را از آنجا که بیرون کردید شما را و فتنه است از کشتن
 مَعْنَى ^{اینکه} ^{بکشید} ^{و کارزار کنید در راه خدا تا آن} ^{را که} ^{باشما کارزار میکنند و از حد}

مگذرید و مثلته نمایند و زنان و پیران جامانده و غیر صاحبان را می رهبانان
صومعه و کوران و مرضیان و دیوانگان و کسانی که بر شما در مقدمه سلام اند
آنانرا نکشید که خدا تعالی دوست میدارد و تمکاران را و متقاتلان خود را
بکشید در هر جا که بپسینید و قدرت یابید و ایشانرا از حرم و مکه که شمار از آن
کشیده اند بیرون کنید و شرک آوردن آنها در ناپسندیدگی سخت تر است از کشتن
شما و ایشان را و همچنین محنت کشیدن شما و ایشان را از وطن و جلا نمودن
از وطن سخت تر است که دایم مشقت و الم گرفتار میباشند و خوار و زار
میگردند و نیز حق تعالی می فرماید **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ**
يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلَظَةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ
ترجمه شما را از کافران و باید بیاخته و زشتی را و بجهت بدستگیرنده باید همیشه بایان است
معنی آنکه ای مؤمنان و امت سرور عالیشان صلی الله علیه و سلم کارزار
کنید با آن کفار که نزدیک شما اند و سبب یار و جوار که فریضه و خضر
و خیر بود و هر دو یک در حوالی مدینه میباشند و اهل روم که در شام بودند و بنسبت
بمراقب قریب مدینه بودند پس بهتر آنکه یک باشد مراد آنست که کارزار با کفار

نزدیک کنید و باید که دشمنان دین از طایفه و منین درستی یابند و مقال قبل
 از قتال و در حین کار از رصبر و شجاعت رایشه خود کنند و از مرگ بپندیشند
 و سرزنش تمام باو شان دهند و بدانند که خداوند بایر نیز کاران است اعانت
 و نصرت نه با اهل شرک و غویت و همچنین حق تعالی رسول مقبول صلی الله
 علیه و آله و سلم را امر نموده و فرموده **يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ**
وَالْمُنَافِقِينَ وَاعْلَظْ عَلَيْهِمْ ^{وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ} ^{وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْتَبِعُوا صِلَاكُمْ} ^{وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْتَبِعُوا صِلَاكُمْ}
 پیغمبر آخر الزمان صلی الله علیه و سلم جهاد کن با کافران بشیر و منافقان
 بزبان و الزام محبت و اقامت حد بر او شان و درشت باش و رفیق محاب
 در جهاد و کلام با او شان بنمای و جاوداوی و بازگشت اینها و فرخ است
 و بجای بازگشتن است و فرخ و خدای تعالی در فضیلت مجاهدان میفرماید
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ
أَوْوُوا وَنَصَرُوا أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا ^{لَهُمْ مَغْفِرَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْ رَبِّكَ} ^{وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا}
 آنانکه نجات یافتند و مهاجر شدند و در راه خدا جهاد کردند و آنانکه پناهنده شدند و نصرت کردند
 آنانکه نجات یافتند و مهاجر شدند و در راه خدا جهاد کردند و آنانکه پناهنده شدند و نصرت کردند

و در راه خدا و رضای مولا جهاد کردند و آنانکه مؤمنان اهل هجرت را جامی دادند
و پیغمبر خود را اصلی اند علیه و سلم در کارزار با کفار یاری کردند و نصرت نمودند
هر آینه آنان مؤمنان بصدق و حق اند و او شان را آمرزش است از خداوند
در آخرت و روزی بی منت در حنبت و در رد المحتار در کتاب جهاد آورده

و فضل جهاد عظم کف و حاصله بذل اعز المحبوبات و هو
النفس و اذ خال اعظم المشقات علیه تقریباً بذلک الله معنی آنکه
بزرگترین جهاد بزرگترین است و حاصل آن خروج کردن غریزین محبوبات است و آن

جهاد و غرار در راه خدا فضیلت بزرگ است و چگونه نباشد زیرا که در جهاد
می نمایند نفس و مال را که آن هر دو از غریزترین محبوبات انسانست و بزرگ

ترین مشقات بر او شان آن هر دو را در راه خدا صرف می نمایند و بدین وسیله
نجد و نزدیک می گردند تا از دوزخ و آتش نجات و رستگاری و رضوان قیامت گیرند و بر مؤمنان

و نکته سنجان دیوان درایت و امتان و تابعان سنت خیر البریت صلی الله
علیه و سلم لایح و هویدا باد که صحابه کرام رضی الله عنهم که هر کدام بخود سما عظمی است
و احترام اندمی گفتند که چه عمل خواهد بود که بندگان را از بند خانه بختین بمانی

و به بلندترین منازل جنت رساند این آیت نازل شد یا ایها الذین

آمَنُوا هَلْ أَذِلَّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُحِبُّونَ مِنْ عَذَابِ الْيَمْرِ لَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ

و تَجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ

أَنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ

تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِرَ طَيِّبَةً فِي

جَنَّاتٍ عَذْنٍ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ وَآخِرُ نَجْوَى الْمُؤْمِنِينَ أَنِ

مَعْنَى أَنَّهُ إِي كَرُوهُ مُؤْمِنَانِ وَامْتَنَانِ بِغَيْرِ آخِرِ الزَّمَانِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

آیا راه می نمایم شمارا بر تجارت و سوداگری که نجات دهد شمارا از عذاب

در ذناب نیران و آتش سوزان و آن تجارت این است که برایمان نجا و فرستاده

وی که محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و صحابه و سلم است ثابت و استوار باشید

و با کفار و اهل عناد به نفس و مال قتال و جهاد کنید چنانچه مال خود را زار و

و راحله و اسلحه برای غازیان بخردید و آنها را آماده و مهیا بجنب زید به نفسها

خود با کفار و اشراک کارزار کنید که این ثبات برایمان و جهاد بهتر است شما

از دیگر معاملات اگر هستید که میدانید پس اگر بر ایمان استقامت کردید و بهیچ
 نمودیدی نبخشید خدا بآن شمار در دنیا و داخل میسازد شمار را به بوستانها
 در عقبی که میرود زیر درختان آن جویهای جاری و خوش و جامید شما
 به مسکن بای پاکیزه دلکش در بوستانهای جاویدی که دارا قامت است
 و در معنی عدل احوال است بعضی گفته اند پادشاه و قصر است در جنت و
 بلند ترین درجات اوست و شمایان در آن همیشه خواهید بود و آن مغفرت خدا
 و داخل شدن بجهنم بارشکاری بزرگست مر شمار را و نعمت دیگر که آنرا
 دوست تر دانید حق تعالی شمار را بدنیامید و آن نصرت و فتح است که
 غنای از نزد خدا بشما میرسد پس ای پیغمبر صلی الله علیه و آله و صحابه
 مرده ده مؤمنان است رای فتح و نصرت در دنیا و رحمت و جنت در عقبی
 تا نفس و مال در راه من بیهاد نمایند و غنیمت و نصرت دنیا و مغفرت و
 در عقبی از دست ندهند ای مؤمنان ندانند و جهان برای ایمان بشرط
 بیهاد و ایمان جنات عدل و عده نموده و بعضی گفته اند عدل نصرت است

که از مر و ارید شاه و ارطیار شده و در آن هفتاد و سه از یاقوت است
 و در هر سرای آن هفتاد خانه از مر و خضر میباشد و در هر خانه آن هفتاد تخت افشان
 و بر هر تخت هفتاد فرش گستریده و بر هر فرش آن زنی زیبا از حور عیسی
 و نیز در هر خانه آن هفتاد خوانچه نهاده و در هر خوانچه آن هفتاد رنگ طعام کشیده
 شده و نیز در هر خانه هفتاد و صیغه نشسته و این همه برای غازیان و مومنان است
 که حق تعالی هر کدام را قدرت و صلت باینها میدهد و این عباس رضی
 تعالی عنه گفته که سرای حق تعالی است که آنرا هیچ چشمی ندیده و در دل هیچ
 نگذشته و ابو هریره رضی الله عنه گفته یک خشت آن از طلا و دیگر از نقره است
 و در مابین آن مشک از فرهاد و خاک آن زعفران و سنگ نیرهای آن و از
 و یاقوت است و در آن نعمت بی فوت و خلود بی موت است شبابش را
 بلبل نیست و شبابش را قناری و عطا گفته که سقف آن عرش رحمان است
 که در آن غیر رسل و انبیاء و شهداء و ائمه هدی دیگر کسی جاداده نمیشود و اخبار
 دیگر در آن بسیار است بهر صورتیکه باشد عاقلان است زباید که عمرت

برینند و در تحصیل رضائی خدا سعی نمایند و بهاد کنند و این چنین با وای
 از دست نمانند و جناب سرور عالم صلی الله علیه و آله و صحابه و سلم فرمود
 جَاهِدُوا الْمُشْرِكِينَ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَالسِّنَّةُ مَعْنَى اِنْكَارِ
 جسد کینه کافران مرا ^{بمالهای خود و جانهای خود} ^{و زبانهای خود}
 امتنان مری باید که با مشرکان با و نفسها جهاد کنید و مالهای خود را در
 راه خدا و اعلائی کلمه علیا صرف نماید و سرگاه مال نداشته باشید نفس خود را
 با کفار کارزار کنید و سرگاه به نفسهای غیر معذورید که طاقت رفتن اجلت مری
 و مانندش ندارید پس البته از غرور زبان بپشید کفار را بکشتن و تاراج و غارت
 ترسانید و براوشان میت و خدلان دعا کنید و برای مؤمنان نصرت
 و یافتن غنیمت مسئلت نماید و خلقان را بر جهاد رغبت دهید نیز سازد
 تا در صف مجاهدان محسوب باشید و نیز در حدیث آمده که آنحضرت صلی
 علیه و آله و صحابه و سلم فرمودوا فَشَوْا السَّلَامَ وَاطْعَمُوا الطَّعَامَ وَافْتَرَقُوا
^{فاشروا السلام} ^{و اطعموا الطعام} ^{و افترقوا}
 اَلْهَامُ تَوْبَةُ الْجَنَاتِ یعنی بر همه اهل اسلام سلام و در افتادن و
^{سلام بر توبه گران و انبیا و اولاد و پیغمبران}
 شایع کنید و از طعامهای خود براوشان بخورانید و سرانجامی کفار را برین

پس چرامؤمنان طالب خیس شوند و شریف را قصد دارند چه اگر ایشان
 میل آزند اخس بالشیع آید پس و باصل باید نمود و همچنین بروایت بخانه
 آمده که شخصی نزد پیغمبر علیه الصلوٰۃ والسلام آمد و پرسید که سی جبهه یافتن
 جهاد می نماید و شخصی برای ذکر و اشتها به شجاعت و دیگری سی جبهه آنکه مرتبه
 در شجاعت دیده شود پس کدام از این اشخاص در راه خدا اند؟ ^{نفت گیت که تا میکند} قَالَ مَنْ قَاتَلَ
 فِي سَبِيلِ اللَّهِ هِيَ الْعِلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ آنحضرت صلی الله
 علیه و آله فرمودند هر شخصی که با کفار قتال کند جبهه آنکه کلمه توحید خدای تعالی را
 و بلند گردد پس آن شخص متقاتل در راه خداست نه طالب غنیمت و شهرت
 و نه شجاعت و غضب و حمیت زیرا که عمل مقبول آنست که مدعای خدا
 استغای وجه ذوالمنان باشد چه مطالب دیگر بالشیع میسر گردد و شنومی
 بود مقصود پیروزان پاک + فی کواکب فی سماوی سماک + لیک آنحضرت بدین
 جمله را + زانکه مطلقاً شد الاخذ + و همچنین در فضایل مجاهدان در کتاب جهاد
 رد المحتار آورده و من قاتل مجاهدا او مریطاً حرام علی الامر
 و بر کشتن شد که غازی باشد یا باطل پس حرام است بر او

اَنْ تَاْكُلَ لَحْمَهُ وَدَمَهُ وَلَمْ تَخْرِجْ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى تَخْرُجَ مِنْ
 اینکه بخورد گوشت او را و خون او را و بیسمان نبرد از دنیا تا اینکه بیرون رود از
 ذُنُوبِهِ يَوْمَ وَلَدَتْهُ اُمُّهُ وَحَتَّى يَسِيرَ مَقْعَدُهُ مِنَ الْحَبَةِ
 گناهان خود مانند روزی که زاده است او از مادر خود تا به بیند جای خود را در بیشت
 وَذَوْجَتَهُ مِنَ الْخَوْرِ الْعَيْنِ وَحَتَّى يَشْفَعَ فِي سَنَعَيْنِ مِنْ اَهْلِ بَيْتِهِ مِنَ الْمَخْرُجِ الْبَاقِي
 و زن خود را از جور بین و تا آنکه شفاعت کند بفقوتن را از اهل بیت خود و باریت برای او شده باشد از سر است
 معنی آنکه هر که گشته شود در راه خدا که غازی باشد یا رباطی پس بر زمین
 و خون آن کس حرام است که زمین آنرا نمی خورد و همچنین از دنیا بیرون نمیگردد
 تا آنکه مثل روز تولد که از مادر زاده از گناه پاک شود و جای خود را در جنت و زخم و
 از جوران عین باز نیست بپسند و مفاد تن از اهل بیت خود را شفاعت میکند
 و ابر و ثواب رباط برای اوقات و قیامت جاری میماند و میرسد بر ضمایر
 مصطفی و صاحبان ملکنت و غنا که در مراتب جمال الله تعالی علم البشر و انجلی است
 لامع و هویدا باد که قادر علی الاطلاق اتساق و التصاق ارکان ملکنت و
 بانفاق و اتفاق مرتب نموده که اغنیای با استحقاق حکم انفقوا من طیبات
 ما کسبتم و میاخر جنالکم من الارض معنی آنکه نفقه کنید در راه خدا
 از پاکیزه های آنچه کسب می کنید به تجارت و صناعت و از آنچه بیرون

آوردیم برای شما از زمین چون حبات و شجره مثمره عمل آورید قهرمانی دین
و غازیان مناج تمکین را بجملات شامله و صدقات کامله زمین احسان

نمائند و برای خود با فضیلت حاصل کنید چنانچه حق تعالی فرموده است

تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تَحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَبْرُكُ عَلَيْهِ

نیاید نیکی را تا اینکه اتفاق برکند از آنچه دوست دارید و هر چه خرج کنید از چیزی پس تمیقین که آن میسر است
معنی آنکه نمی یابید کمال نیکی و رحمت و رضای خدا و جنت را تا آنکه

نقشه کنید و صدقه دهید از آنچه دوست میدارید از مال و خیر آن چنانچه

بدن و جان را در طاعت و راه نشان صرف کنید و جهاد نمائید و جاه را

در معاونت بندگان خدا و مال را بر فقر و اهل غنا زیر گفته اند هر که در

راه خدا محبوب خود را نفقه کند در دنیا به مطلوب خود میرسد در عقبی و آنچه

نفقه می کنید چیزی را از کم یا بسیار از مبعوض یا محبوب اموال بدرستیکه

خداوند کردگار بدان داناست و بر حسب نیت شما را اجر و خیر امید

ای مؤمنان حضرت سبحانه تعالی مر شما یا نرا در کلام غیر بیان خود میفرماید

وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ

و آنچه نفقه کنید از عین در راه خدا (یا کرده می شود) و شما - - - - -

معنی آنکه آنچه نفقه میکنید چیزی را در راه خدا از جهاد و دیگر انواع خیرات از تربیت نفقه اسب و سلاح تمام کرده میشود به شما اجر آن و ظلم کرده نمیشود به نقصان ثواب در آخرت و به تحمیل حقتعالی عوض آنرا در دنیا نیز شما میدهد

بنابر آن تو نگران مؤمنان را حقتعالی میفرماید و آنفقوا فی سبیل اللہ

و لا تلقوا بایدنکم الی التهلكة و احسنوا ان اللہ یحب المحسنین
و میباید اینها را به دستهای خود و بیکوای کنید به سبب خدا دوست میدارد عزیزان را
معنی آنکه نفقه کنید در راه خدا که جهاد است و خود را در ورطه هلاکت میفکنید

یعنی بخل نمائید تا موی به هلاک دل شما نگیرد زیرا که بخیل از خدا دور است

و آتش نزدیک ششوی بخل و خست مرد را رسوا کند بلکه در چاه هلاکت افکند

رومی حبت کجایند بخیل بسته به افتاده اند پای تل استخیار با جهنم کار نیست

جای محسنت میان ناریست و نیکی کنید با غاریان که خداوند تعالی دوست

میدارد و نیکوکاران را چنانچه حق تعالی در ثواب فضیلت نفقه کرده در پی میفرماید

مثال الذین ینفقون اموالهم فی سبیل اللہ مثل حبة انبت سبع

سنابل فی کل سنبله مائة حبة و اللہ یضاعف لمن یشاء و اللہ ابدع علیم
و مثال آنست که هر کس در راه خدا صدقه بپاشد چون مثل آنست که یک دانه بپاشد و هفتاد و یک دانه بردارد و خداوند بخواهد بخواهد و خداوند دانای غیبی است

معنی آنکه نمونه آن کسانیکه بی شائبه غرض و داعیه عوض نفقه می کنند و صرف
 می نمایند مال های خود را در راه خدا بر غازیان و مجاهدان و غیر آن مثل دانه است
 که در زمین پاک کشته شود و آن دانه هفت خورشید بر ویانند و هر خوشه آن صد دانه
 بگیرد و از آن یک دانه هفت صد دانه حاصل آید همچنین خداوند تعالی عو
 یک در هم یادینار که در راه کردگار بندگان نفقه کنند ثواب هفت صد در
 به نفقه کنندگان و متصدقان میدهد و خدا تعالی زیاده میگرداند این هفت
 صد را به هفت صد هزار و بیشتر برای هر که خواهد حسب نیت متفقان و
 خدای تعالی بسیار بخشانیده است کیکی را از هفت صد زیاده می دهد
 و داناست بر نفقه کنندگان نیات او شان و همچنین حق سبحانه و تعالی
 مفر ما الذین یقفون الصلوة و یؤتوا زکواتهم یمانهم یغفون ما اولئک هم
 المؤمنون حقاً لهم درجات عند ربهم و مغفرة و یرزقون
 معنی آنکه مؤمنان کامل الایمان آنانند که از روی اخلاص نماز را برپا میدارند
 و بشمار ایل و آداب میگذرانند و از آنچه او شان را روزی داده ایم نفقه میکنند

اینکه نمونه آن
 کسانیکه بی شائبه
 غرض و داعیه عوض
 نفقه می کنند و صرف
 می نمایند مال های
 خود را در راه خدا
 بر غازیان و مجاهدان
 و غیر آن مثل دانه
 است که در زمین پاک
 کشته شود و آن دانه
 هفت خورشید بر ویانند
 و هر خوشه آن صد دانه
 بگیرد و از آن یک دانه
 هفت صد دانه حاصل
 آید همچنین خداوند
 تعالی عو یک در هم
 یادینار که در راه
 کردگار بندگان نفقه
 کنند ثواب هفت صد
 در به نفقه کنندگان
 و متصدقان میدهد
 و خدا تعالی زیاده
 میگرداند این هفت
 صد را به هفت صد
 هزار و بیشتر برای
 هر که خواهد حسب
 نیت متفقان و خدای
 تعالی بسیار بخشانیده
 است کیکی را از هفت
 صد زیاده می دهد
 و داناست بر نفقه
 کنندگان نیات او
 شان و همچنین حق
 سبحانه و تعالی
 مفر ما الذین یقفون
 الصلوة و یؤتوا
 زکواتهم یمانهم
 یغفون ما اولئک
 هم المؤمنون حقاً
 لهم درجات عند
 ربهم و مغفرة و
 یرزقون معنی آنکه
 مؤمنان کامل الایمان
 آنانند که از روی
 اخلاص نماز را برپا
 میدارند و بشمار
 ایل و آداب میگذرانند
 و از آنچه او شان را
 روزی داده ایم نفقه
 میکنند

لهذا آن گروه مؤمنان بایمان درست و راست اند و ایشانرا نزد آفریدگار
 اوشان مرتبه ها و منازل و درجات بهشت است و بخشش است و تقصیر
 آنها را و روزی پاک از نعیم حنت و صاف از مشقت الحساب و خالی از
 خوف زوال و حساب و نیز آنحضرت صلی الله علیه و آله و صحابه و سلم
 در حدیث خود فرموده **مَنْ ارْتَدَّ عَنْ رِجْلَيْهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ دَعَاهُ خَزَنَتُهُ**
هر که برگشته دو صنف از دریم پادشاه در راه خدا بخواند او را
الْجَنَّةِ كُلُّ خَزَنَةٍ بَابٌ آيٍ قُلْ هَلْ مَعْنَى أَنْتُمْ مَكْرَهُ تَقْقَهُ كُنْتُمْ
بمطالعان هر باب بهشت و میگویند ای خون بیا و این بهشت و نسلش
 دو صنف را از دریم و دینار و سلاح و خزان برای کارزار در راه کردگار بخرد
 برای فازی بدد هر یک از خازنان هر باب بدروانهای حنت آن کس را
 طلب مینماید و میگوید ای فلان بشتاب بدین باب حنت داخل شو و
 جناب سرور عالم صلی الله علیه و آله و صحابه و سلم فرموده **مَنْ اتَّقَى تَقَقَةً**
هر که تقق کند تقق کرد
فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَقَامَ فِي بَيْتِهِ فَلَهُ بِكُلِّ دِينَارٍ سَبْعِمِائَةٌ دِينَارٍ وَمِنْ غَرَا
در راه خدا و خود اقامت کند در خانه خود پس برای هر دینار در دریم هفتصد دریم است و یک دینار کند
بِنَفْسِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَاتَّقَى فِي وَجْهِهِ ذَلِكَ فَلَهُ بِكُلِّ دِينَارٍ
در راه خدا و تقق کند برای ذات خود و طلب رضای خدا پس هر دینار
سَبْعِمِائَةٌ أَلْفٍ دِينَارٍ ثُمَّ تَلَا هَذِهِ آيَةً وَاللَّهُ يَصْطَفِي لِمَنْ يَشَاءُ
هفتصد هزار دریم پس خواند آنحضرت این آیه را که خدا و چند آنرا بخواند ثواب هر که را بخواهد

معنی آنکه هر که بفرستد چیزی نفقه از درهم یا دینار و یا اشیائی خوردنی در راه
 کردگار و خود بخانه اقامت کند و بفرستد پس آن کس را عوض هر درهم
 ثواب هفت صد درهم است که اجرش را می باید و اگر کسی خود در راه خدا چل
 شانه نغرا کند و اتفاق چته حصول رضائی و نیز نمای پس آن شخص را بعون
 هر درهم ثواب هفت لک درهم است و فرمودند که خداوند تعالی دو چیز می کند
 برای هر که خواهد که بصدق نیت و صفائی طوئیت در راه او نفقه کند و در
 دیگر آمده که آنحضرت صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم فرموده من اتفق
 نفقة فی سبیل الله کتب له بسبع مائة ضعف ^{معنی آنکه هر که نفقه}
^{مفکرانی در راه خسته اگر جهاد است نوشته شود برای او} ^{بمعنی بر ابرار}
 چیزی را در راه خدا نوشته می شود و او را ثواب هفت صد چندان چنانچه از
 ابی مسعود انصاری رضی الله عنه روایت شده که جاء رجل بناقة ^{آورد مردی شتر را}
 مخطومة فقال له فی سبیل الله فقال رسول الله صلی الله علیه و آله ^{مبارک و تعالی}
 لك بها يوم القيمة سبع مائة ناقبة ^{پرس فرمود رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم} ^{بمعنی آنکه بیاید شخصی}
^{مهرت را این شتر و در ثواب تو به هفت صد شتر} ^{برایت می آورد}
 حسیب کردگار صلی الله علیه و سلم همراه یک اشتر چهار داری پس گفت این

اشتر تصدق در راه خداوند غفار است رسول مقبول صلی الله علیه و سلم
فرمودند که هر ترا بر روز قیامت عوض این شتر بقصد شتر را بهار است
و نیز آن حضرت صلی الله علیه و سلم فرموده که ^{نیکوایه ان طاعت الله و ربه و انما} نغم صلبك المسلم من اخذ بحقه
تجعل في سبيل الله ^{بشر نزل الله} آنکه نیک مال است مراضا حب مسلمان را که
بجای خود گرفته و از وجه حلال جمع نموده باشد پس آنرا در راه کردگار و جبار
با کفار صرف نماید و به تحقیق رسیده که احدیر حصول خیر بدون از
کار خیر نیست و هم چنین در حدیث آمده که سر و عالم صلی الله علیه و سلم
فرموده که نیست هیچ روزی که صبح کنند در آن بندگان الا آنکه دو
از آسمان نازل می شوند فبقوا احدهما اللهم اغط مثقفا حاكفا
^{پس نیکوایه که از آن دو مثقف و حاکم است} و يقول الآخر اللهم اغط مثقفا تلفا ^{و نیکوایه که از آن دو مثقف و تلف است} معنی آنکه یکی از آن دو ملک میگوید
ای بار خدا یارده و حاصل گردان برای مثقفان که در راه تو نطقه نمودند و
دولت و مملکتی گیر میگوید ای مملکتان بخیران را خیر اقتسان و بیان چنین
و مایه بیان شومی اینیایا مثقفان را سیر دارند هر دو مثقفان عوض دو صد هزار

ای خدایا ممسکانه از دجهان + تو مده الازیان اندر زیان + ای خدایا منتقمانرا
 ده خلف + ای خدایا ممسکانه از ده تلف + و نیز آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 فرموده که حضرت جل و علی میفرماید **أَنْفَقُ يَا أَبْنَاءَ الدَّمِ أَنْفَقْ عَلَيْكَ**
 معنی آنکه صرف کن ای پسر آدم خیر را که بوداده ام در راه من تا از تورانی گریزم
 و اکثر و بهتر از آن بر تو اتفاق نمایم و برسانم و در اخبار آمده که از حاتم طائی پرسیدند
 که طریق اتفاق و سخا را از که آموختی گفت از معماران که در ایام طفولیت مرا از
 خانه پدر بردارند و به تعمیر گاه بردند دیدم که اعوان و معماران کار میکنند و یک
 بدگیر گل و خشت میدهند تا زمانی که بدست معماران خشتی میشود دیگری با
 نمی سپردند و قتی که آنرا بجایش می نهادند سرعت گل و خشت میرسانند مرا
 عبرتی حاصل گردید دانستم که از چه یک به صرف داری اگر یکس ندی سزاوارتی
 دیگر نمی گردی بنابراین بود و سخا مرا پسند آمد و بسی سخا و انقه نمودن در راه خدا
 از فضایل بسیار و محامد بی شمار است که نایر بیان باشیانش نمی رسد
 اما خلاصه سخنان همانست که حضرت منان میفرماید **فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى**
 پس اما هر که داد و محامد را از دست

وَصَدَقَ بِالْحَقِّ فَسَنِيئَةُ الْيُسْرِ ۖ وَأَمَّا مَنْ خَلَّ اسْتَغْنَىٰ

و کذب باخسند فسنلیته العسر ^{و انما هر که عمل کرد با حق} ^{و حق باز رسد خود را}
 مال خود را در راه خدا و برینیر دانه شرک و گناه و راست دانست کلمه نیکوتر را که

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُهُ أَهْلُ بَيْتِهِ وَوَعْدُ جَنَّتِ وَمَحَارَاتِ وَعَوَظِ رَاكِعِ كُلِّ مَرْكَبٍ

فَمَا انْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمِنْ خَلْفِهِ

دعایم و مهیا سازیم و برادر دنیا طاعتی نکند که سبب آسانی و راحت باشد و عینیکه

منقضي بروج و یس و زینت بود و آنکسی که نخل بمال و کلمه توحید کند و انفاق

در اذن انمايد و خود را بدنيا از تقبی مستغنی دان پس زود باشد که مهیا گردد

مراور اصفیتی که موادی بود بدخول دفرخ و محنت و شقت ای مؤمنان

باد که در غزوة بوک که آخرین و سخت ترین غزوات حضرت رسالت مآب

صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ست جناب سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم اصحاب

بر انفاق و اعانت در پيروي لشكر تبوك تحريض فرمود كه كافيه مومنان است. نما

اهل بنام در او خدا اتفاق نمایند و فرادور آنکه برای غازیان دهند جناب

ابو بکر صدیق رضی الله عنه چهار هزار و سیصد و شصت و سه
 هزار و سیصد و شصت و سه سال او بود همه را در راه خدا
 و محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم آورد و آن حضرت فرمود که آیا خیر را بآل خود گذاشته
 آنجناب فرمودند که خدا و رسول را با و نشان گذاشته ام و جناب عمر فاروق
 رضی الله عنه نصف مال خود را در راه خدا داده و پیاورد و جناب عثمان
 بن عفان رضی الله عنه نفقه کلان نمود که مثل او احدی نکرده بود چنانچه
 ده هزار دینار و صد سب و نهصد شتر را جیاز همراه زاد بداد و بعضی هشتصد
 شتر و سه صد و پنجاه سب نیز گفته و سرور عالم صلی الله علیه و آله و سلم
 بجناب عثمان رضی الله عنه دعا نمودند که خدایا من از وی رضی ام تو از وی رضا
 باش و مرتضی علی کرم الله وجهه هزار شقال طلا بیاورد و عبد الرحمن بن عوف
 رضی الله عنه صد یا چهل اوقیه طلا یا چهار هزار و دهم صدقه نمود و چهار هزار دیگر را
 بعیال خود گذاشت و عرض نمود که چهار هزار دیگر را بجهت عیال بجانم نهاده ام و
 عالم صلی الله علیه و سلم فرمودند که برکت کند خداوند برای تو در آنچه در راه خدا داده
 و بجانم خود گذاشته بعد از آن خداوند منان آنچنان در مال او برکت

نمود که بعد از وفات عبد الرحمن ششت یکصد و دوزن آن یک کلب و شصت
 هزار درهم رسید که هر یک اتم هشتاد هزار درهم بوده باشد و نیز هر کدام از عبا
 و طلحه و سعد و عباد و محمد بن مسلمه رضی الله عنهم مبلغی مال آوردند و همه را
 در نزد آنحضرت جمع نمودند و در آخر عاصم سپردی صد و سق خرما که عبارت
 از چهل و چهار هزار و چهار صد من بوده باشد چته چهارم آن لشکر بدادم و بعضی
 هفتاد و سق گفته اند ابو عقیل نصاری رضی الله عنه صاعی از خرما آورده ^{گفت}
 مشب تا صبح آب از چاه کشیده ام دو صاع خرما ببرد من شده بود
 یک صاع را برای عیال گذاشتم و دیگرش را بیاوردم به پیغمبر عالم صلی الله
 علیه و سلم فرمودند تا آن صاع را بالای صدقات دیگر صحابه بپاشند
 مناققان آغاز لغز و غم نموده گفتند که عبد الرحمن و عاصم آن مال را
 به ریادادند و خدا و رسول از صاع ابو عقیل بی نیاز اند اما خواست
 که خود را بیاورد مردم دهد تا از صدقات دیگران چیزی بستانند
 آیت آمد که الَّذِينَ يَكْمُرُونَ الْمُطَافِينَ عَنِ الْمَقَرِّ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ
در صدقات و کانی را که نمی یابند مگر طاقت شان پس استهزا میکنند از ایشان
 سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ استهزا کرد خدا از ایشان و برای ایشان عذاب دردناکست
 اَرْمُوْنَانِ از مومنان در ادای صدقات که عبد الرحمن و عاصم را بریانست میدهند
 وَنِيْعَرِيبٌ يَكْنُفُونَ اَنَّا نَرَاكَ نَحْيَ يَابِدُ مَكْرَتُكَ رِطَاقٌ وَقُوْتُ خُودِ اَحْنِي اَبُو قَيْلٍ
 يَكُونِيْدُ كَخَدَّو رَسُوْلٍ اَرْصَاعٍ اَوْ مُسْتَعْنِي سِتْ پَسْ نَحْرِيْ كُنْ يَكْنُفُونَ بِالْاِشْيَانِ
 و میدهند خدای تعالی خیرای سخریه او شان را و مرا و شان را بدان سخریه و استهزا عذاب
 در ذما گشت بر کافه اهل ایمان واضح باد که مقصود از ایراد این قصه آنست
 که مومنان بدانند که اصحاب کرام این چنین اتفاق با در راه خدا گردانند و قدر
 اتفاق بحسب نیّت و طاقت است که آنچه وسع و طاقت بوده باشد و بنا
 در راه خدا بدست خود با صرف نمایند و بگویند جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ اَمْثَالِهَا
بنا بر آنکه بیاید - بنحوی پس درست ده بار مانند آن - این
 نعمتی شکرت دانند و امیدوارند بجزا و بجزای خود بر صفحه خاطر طوایف اسلام و بر مردم اریا
 امت خیر الانام صلی الله علیه و آله و صحابه و سلم اظهار و اعلام میداریم که چون
 خالق و مآب انتظام امور سوا این خاک و افلاک را وابسته اسباب نمودند

برکات اہل اسلام از منورہ فرود کہ واعد والہم ما استطعتم من

و آمده و مقیاس سازید این مسلمانان برای ایشان آنچه ترمیم از

فَقَعَّةٌ وَمِنْ تَرْكَايَ الْخَيْلِ تَرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ

نوازنده و از آماده داشتن هیاتان بترسانند باین دشمن خدا را دشمن خود را

وَأَخْرَجَ مِنْ دُونِهِمُ لَاتَعْلَمُونَهُمْ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ

دوم را بکبریا ترسانند با سب و سلا و کفر ایشان را نمیدانند ایشانرا و خدا میداند ایشانرا

معنی آنکه ای مؤمنان! ماده سازید برای کافران و ناقصان عهد آنچه میبایست

از اسباب جهاد و آلات حرب تا بدان قوت یابید و دیگر آموخته و دارید اسپان

بسته را تا بدانها تیرسانید دشمنان خدا و خود ما را و همچنین تیرسانید به اسب

سلاح منافقان و کافران دیگر را و شما ایشان را نمی شناسید و حق تعالی میداند

که یزدان دیا محوس و یا اهل فرس و یا کفر و جن چه در حدیث آمده که ائمه ^{برسید}

مُسْتَأْذِنٌ فِيهِ

بسم الله الرحمن الرحيم

تو از مپ بتی سراسر می آموزد
آفرین و خیر و برکت و شکر
قسم از اسلک کن و آلا تاج
مهرها

ی در آن است بر سینه پیه هر دم که میید و انات جفا و بری و در آن
سازد و اسد باغ و دنیا که در آن است و استعلا تیر و افکند و

دگر آیت خنک واسه ده انداز کند تا دشمنان نظامه و باطل از شما

تبرینند و بدست گیرند و قدرت نامدار را بنمایانند و بفضل خداوند ابرار را آرند

یا سرخیز که بیدار شد سابق ازین مذکور شد که آنحضرت فرموده هر که سب را محض
 جهت جهاد نه فخر و مباهات نگهدارد آنقدر گناه و جو و آب که خورده و سب
 و بول که از وقتاده همه در میزان داخل اعمال حسن صاحبان او میگردود.
 هر دانه جو که با سپ پاک کرده داده صاحبش را یک حسنه است و همچنین
 صلی الله علیه و سلم فرموده الخیل معقودۃ ^{و نوا صبیها الخیر الی یوم القيمة}
^{اسبان غرابسته شده در پیشانیهای آنها خمریکه جاد است تا در قیامت}
 معنی آنکه پیشانی اسپان یا ذات ویال او شاک الت جهاد و آماده
 برای آن اندسته شده خیر تار و ز قیامت یعنی با سپان غرامزد و ثواب
 و اجر و غنیمت حاصل میکنند و در حدیث البرکة فی نوا صبی الخیل
 نیز آمده و سرور عالم صلی الله علیه و سلم اسپان جهاد را بسیار دوست میداد
 مخفی نباشد که خدا تعالی در قرآن مجید امر بقدر طاقت نکرده مگرد و جات
 تقوی است که فاتقوا الله ما استطعتم گفته و دیگر استعداد
^{این به چه چیز و است خدا آنچه توانست}
 غرا که اعدا و القوم ما استطعتم فرموده لهذا همه مور منازما باید
^{توانستند و اینها را با خود میبردند}
 تقدروا مع و طاقت الت بخود امتیاسازند و آماده مستعد جنگ شوند

و همچنین در حدیث آمده که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بر منبر نشسته
 میفرمودند **وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ**
الَّتِي فِيهَا قُوَّةٌ ^{و اما سازید برای ایشان را آنچه توانید از یاری} ^{و آگاه باشید که مراد از قوت}
ثَلَاثًا ^{در تیر اندازی است سه مرتبه} معنی آنکه آماده کنید کافران و عهد کسلان را چیزی
 که بتوانید از قوت تیر اندازی و غیر آن و آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم
 سه دفعه فرمودند که آگاه و دانا باشید و بدانید که مراد از قوت در آیه کریمه
 تیر اندازی و رمی است چونکه در آن زمان توپ و تفنگ و اکثر آلات
 جنگ نبودند لهذا ذکر نگشته اند اما حال که بفضل کردگار همه اسباب
 قتال با اقسام بسیار مهیا و طیار است باید که همه مؤمنان استعمال آلات
 جنگ همچو تفنگ و بنان و شمشیر جانتان و مثل آنرا بنمایند و خود مارا
 مهیا و آماده بقتال و کارزار کنند و در حدیث آمده که خالق اکبر با لها
 بنی نصر را که قبیلۀ ازیهود اند غنیمت پیغمبر خود نمود و آنها را اموال مخصوصی
 بر رسول ذوالجلال بود که بالتقارعب در دلهای کفار حاصل گشته
 بود و دیگر مؤمنان بر سرپاشترند و دیده بودند تا او شانرا حصه و چیز

میبود و کان یفوق علی اهلہ نفقة سنتی تشریح جعل ما یفوق فی السلاخ والکرا

و بود و نفقت که نفقه میکرد بر زنان پاک خود نفقه میکرد و اینست که باید دانید چیزی را که باقی مانده در دست او بگذرد

عُتْدَ فی سَبیلِ اللّٰهِ معنی آنکه آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم

در حالیکه آماده بود در راه خدا

نفقه میکرد بر ازوج مطهرات خود نفقه یکساله را و باقی را در خرید اسلحه و

وسپ صرف میکرد و در حالیکه برای غرادر راه خدا آماده و مهیای بود و پیغمبر

صلی الله علیه و آله و سلم فرموده مَنْ جَهَّزَ غَازِیًا فی سَبیلِ اللّٰهِ فَقَدْ

کسیکه ساخته کند سبب غازی را در راه خدا پس بجهتین

غَزَاوَمَنْ خَلَفَ غَازِیًا فی سَبیلِ اللّٰهِ بِحَرَبٍ فَقَدْ غَازَا

که غازی را کرد و کسیکه خلیفه کرد غازی را در اهل و عیال او برسانیدن حربه و نفع رسانیدن به جهتین که غازی

معنی آنکه سامان کند و مهیا سازد اسباب سفر غازی و آلات جنگ او را

از مال حلال خود به تحقیق که آنکس را مثل اصر غازی هست و همچنین هر آن کسیکه

بکار خیری در اهل و عیال غازی خلیفه کرد و دو کارهای آنها را بطریق شریعت

با انجام رساند هر آنیه در اجر و ثواب شریک غازی است نه آنکه از ثواب

غازی چیزی کم میشود بلکه غازی و مددکارش را خداوند کردگار از فضل

خود ثواب عید میدهد زیرا که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم

فرموده که لِلْغَازِیِ اَجْرُهُ وَلِلْجَاعِلِ اَجْرُهُ وَاجْرُ الْغَازِیِّ معنی آنکه غازی را

هر غازی را اجر و ثواب خود او و مهیا کننده سبب غازی را اجر و ثواب و غازی است

اجر و ثواب سعی خود اوست و کسی که غازی را خیری بدید و بغیر ان بفرستد و اجر است
 یکی اجر آنکه مال داده و دوم سبب غزای دیگری شده و جناب سرور عالم
 صلی الله علیه و آله وسلم فرموده **لَيَنْبَغِيكَ مِنْ كُلِّ رَجُلٍ اَحَدُهُمَا**
^{هر یک از این دو} **وَالْاُخَرُ بَيْنَهُمَا** معنی آنکه هر انچه برود از هر دو آدمی که یک خانه
^{و ثواب} ^{در مابین هر دو باشد} بوده باشند یک آدم و اجر و ثواب در مابین آن هر دو شریک است و در
 کتاب جهاد رد المحتار گفته **مَنْ قَدَّرَ عَلَى الْجِهَادِ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ لِرُمَّةٍ وَلَا**
^{هر که قدرت دارد در جهاد بنفس و مال خود لازم بجهاد نمی نماید}
يَتَعَمَّقُ لِيَأْخُذَ الْجُعْلُ وَمَنْ عَجَزَ عَنِ الْخُرُوجِ وَلَهُ مَالٌ يَتَّبِعِي
^{اگر کسی را رفتن مال جمع شده و کسیکه عاجز باشد از برآوردن بغزای خود و در او مال است می باید}
اَنْ يَتَّبِعَتْ غَيْرُهُ عَنْهُ بِمَالِهِ معنی آنکه کسی را که قدرت
^{که بفرستد و بگریز از طرف خود} ^{بمال خود}
 بجهاد بنفس و مال بوده باشد هر انچه لازم است بر او که خود برآمده بجهاد
 رود و نمی شاید آن کس را که از مالی که پادشاه برای اهل غنای
 جمع نموده چیزی بگیرد زیرا که غنی است بمال خود جهاد کند و هرگاه
 از خروج بجهاد خود آن کس عاجز باشد و مال داشته باشد
 بر آئینه انرا می شاید که شخص دیگر را مال داده بفرستد

تا بآن مال غنم را کند و آن شخص را بگوید که این مال را بگیر و در راه خدا
 نثار کن و عقد اجاره کنی صدای صاحبان عسرفان واضح باد که بنا
 عباد ما را امر بجهاد و اعاد آلات و تهیه زاد نموده پس از این باید که حکم
 تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ عمل نموده ^{و اینکه بگرید و گنبد بر نیکو کاری و پرستش گاری} ^{اینکه مدد گاران دین خدا} کونوا انصارا للهِ شَهِيدًا
 بهادریست آرید و ^{در} خرید به غازیان دین و مجاهدان
 صداقت تمکین دهید و تنگ و ناموس را از دست ندهید و درین
 سعادت کبری و موهبت عظمی کوشیده دین خود را تقویت کنید و خود را
 سزاوار حجت سازید بر کافه مومنین که سالکان منهاج حضرت
 سید المرسلین صلی الله علیه و آله و سلم اند طاعت و مبتین خواهد
 بود که استقامت امر دین و اعلاء شریعت پیغمبر سید المرسلین صلی الله علیه
 و آله و سلم و ابدان قلع مشرکین و قمع مفت دین مضلین است بنا بر آن
 خداوند رب العالمین می فرماید که لَا يَسْتَوِي الْقَاعِلُونَ
 مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
^{از مسلمانان} ^{غیر محذور} ^{و بپایان نماندگان} ^{در راه خدا}

بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
 بآنهاست خویش و جانهای خویش افزونی داده خدا مجاهدان را ^{بمالهای ایشان و جانهای ایشان}
 عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسَيْنَ

فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا
 افزونی داده خدا مجاهدان را ^{بر نشینندگان}

عَظِيمًا دَرَجَاتٍ مِّنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً
 بزرگ ^{افزودن داده است} مرتبهها از جانب خویش و آمرزش ^{و بخشایش}
 وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ^{معنی آنکه برابر میباشد کسانی که شسته اند}
^{بهت خدا آمرزنده هرگاه}

در خانه های خود که خداوندان عجز و بیماری نباشند و جهاد کنند

کمان بمالها و نفسهای خود که تهیه اسباب جنگ دارند و در معرض

قتل خود را درمی آرند چه گونه برابر تواند بود کسی که در مرتبه رحمت

تن پروری کند با آنکه در معرض مجاهدت جانبازی نماید

فضیلت داده خداوند منان کسانی را که بفسخ مال خود جهاد

میکند نزد کسانی که بعد از در خانه می نشینند پایه غنیمت و

وظیفه و نام نیک بهتر و همه را از شسته کار می برند و روزیایان سرور

و عده کرده خدای غفور جزا می دهد بهیشت را آمازیادی در جهاد

بجسب مجاہدات است و تفضیل کرده خدای تعالی مجاہدان را
برشته گان که عذرند ازند مزدی بزرگ و درجه های بلند که
در آخرت خداوند رحیم به مجاہدان میدهد و آن مقدار درجه

که مابین هر دو درجه آن مقدار بمقتاد ساله راه دویدن
است تیزرومی باشد و نیز مجاہدان را خداوند می آمرزد که خداوند
بخشنده است گناہان گذشته او شان را و مهربان در زیاده

نمودن اجر او شان ماکان لاهل المدینة ومن حولهم من الاعراب
لا یقرب اهل مدینة را و آنان را که حوالی ایشانند از اعراب

أَنْ تَخْلُقُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِالْفَنَاءِ عَنْ نَفْسِهِ ذَلِكَ
که باز پس مانند از برای رسول خدا و نه آنکه رغبت کنند در فناء خویش اعراب من کرده از رسول خدا
بأنهم لا یصیبهم ظمأ ولا نصب ولا حنطة
تسبب است که نرسد بایشان تشنگی و نه بارش و نه گرسنگی

فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطْشُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفْرَ
در راه خدا و نه سپرند جاے که بخشم آورد کافران را
وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوِّهِمْ إِلَّا كُنُفًا
و بدست نمی آرند از دشمن هیچ دست بردی مگر نوشته شود بر ایشان

عَمَلٍ صَالِحٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْحَسَنَاتِ
بسیار آن عمل صالح بر آئینه خدا ضایع نمیکند مزد نیکو کاران را
مَعْنَى أَنَّهُ غَسِيتَ وَنَسَايَدِ مَرَأِلَ مَدِينَةٍ رَأَوْنَا أَنَّهُ كَرَدَ الْوَالِيَانِ

از بادیه نشینان آنکه تخلف کنند و باز پس روند از حکم رسول صلی
 الله علیه و آله و سلم مراد نبی است در صیغه نفی و تخصیص ایالی آن بحیث
 قرب بوده و معرفت ایشان بخروج آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بطرف
 تبوک و نزد ایشان را که رغبت کنند بر نفس های خود
 از نفس وی یعنی خوشترن داری کنند و خود را بر طرف
 دارند از کشیدن آن رنجها که اومی کشد الحاح آن و وجوب متابعت
 و ترک مخالفت بسبب آن است که ایشان چون با رسول
 صلی الله علیه و آله و سلم باشند نزد ایشان راتشنه گی و
 رنجی و نه گرسنه گی در راه خدای عز و جل و نپزند
 مکانی را از اکنه کفار و نجشتم آرد کافران را و نیابند
 از دشمنی با فتنی از قتل و اسیر و نهیب و کسر و جراحت
 بهر جهت که نوشته شود برای ایشان بآن کردار شایسته
 یعنی هر یک از اینها که بدیشان رسد مستحق ثواب شوند این عبارت

رضی الله عنه فرموده که هر ترسی که از دشمن بدل ایشان آید
 بقصد حسنه در دیوان ایشان می نویسند بدینگونه خدا تعالی
 ضایع منی گرداند و تباه منی کند مزد نیکو کاران یعنی مجاهدان را
 بر برادران و اهل صفا و اصراف و هویدا باد که چون حضرت رسالت
 پناه صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم عزم غزوه تبوک نمود و هوا در غایت
 حرارت بود چون فرمان شد که اصحاب کمر همت بربندند
 و عنان غرمت بدالطرف منعطف سازند ایشان بسبب عداوت
 و کثرت عدو و کمی زاد و گرمی هوا بکراهت طبعی در رفتن تکامل نمودند
 آیت آمد **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَعَّلُوا**
ای ستمانان بجهت شمارا که چون بشما گفت شود بیرون رود
فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَتَأْتِلُمُ إِلَى الْأَرْضِ أَرْضِيتُمْ بِالْحَيَاةِ
سر راه خدا میل میکنید بوی زمین آیا راضی شدید بزمینه کمال
الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ
دنیا عوض آخرت پس نیت متاع دنیاست در برابر آخرت گرانده کمی
أَلَا تَتَفَعَّلُوا بَعْدَ نِعْمَتِ اللَّهِ بِالْمَاءِ وَاسْتَبْدِلُ قَوْمًا
آیا بیرون نیامده عذاب کنید شمارا بعد از درود و بدست شمارا گردوی
غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
غیر شما و هیچ زیان نرساند خدا را چیزی و خدا بر هر چیز توانا است

متنی آنکه ای مؤمنان چیست شمار که چون گفته شود که بیرون روید و با خدا
 در راه خدا جهاد کنید گران جنبید و از روی کابلی بسوی زمین بایل شوید و
 به کشت و زراعت و ثمرات باغات توجه نمائید آیا را غنی شدید و خورند
 زندگانی دنیا از ثواب آخرت این چنین کنید و دنیا را با آخرت مکنید که بر خور
 داری دنیا در مقابل نعم آخرت نمیباشد که چیزی اندک و حقیر که هیچ عاقل و کثیر
 برای خوردن در دست نمیدهد مثنوی متلع این جهان فانی و معیوب
 نعم آن جهان باقی و مرغوب چه اگر کسی دولت باقی گذارد به نعمت ها و
 فانی سر در آرد اگر بیرون بروید بحربی که شما را فرمان شده عذاب میکند
 شما را خدا تعالی عذاب در دناک که دشمن شما را بر شما ظفر دهد و بیسی از اسباب
 شاقه شما را هلاک کند و بجای شما قوم دیگر فرمان برایدل کرده بیا خداوند
 به هیچ چیز خسر نمیتوانید رسانید و او بر همه چیز از غیر و تبدیل توانا و قدر است
 لهذا باید که جمله اهل ایمان به جهاد روند و از صنعت بجا و جانی شینند و مثل
 مردان در راه خدا غر نکنید و از مرگ نیندیشید چه حق تعالی معین نماید

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ
بگو سزاوارست که ما را آنچه نوشته است خدا برای ما است و خدا را باید که توکل کنی و بر او توکل کنی
 معنی آنکه بگوای پیغمبر صلی الله علیه و سلم نرسد ما را مگر آنچه خدای تعالی در روز
 محفوظ نوشته از غنیمت و بهریت و دولت و نکبت پس باید که مؤمنان
 بر خداوند متعال توکل کنند که ثمره اش حصول مرادات و کفایت ملمات
 و امانی از آفات و بلیات پس باید که متوکلان ^{جایز کنند} الله گشته جاهدوا فی سبیل الله
 شوند زیرا که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرموده لغدوة فی سبیل الله
^{کامیاب و بزرگوارترین در راه خدا} أَوْ رَوْحَهُ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا معنی آنکه یکبار رفتن در اول روز
 یا آخر آن در راه خداوند متعال بهتر است از دنیا و آنچه در آن است و در حدیث
 دیگر آمده که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرموده مَا اغْبَرْتُ
^{کردم و نود و نود} قَدَمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا لَمْ أَقْضِ النَّارَ معنی آنکه هر گاه نود و نود پاهای پیغمبر در
^{پای پیغمبر بر سر راه خدا بود} راه خدا پس بر سر راه او آتش دوزخ در آن سرافغانی این هر دو جمع نمی شوند
 بدانند ای مؤمنان که هر گاه باین قدر کرد و آلودگی آتش دوزخ بر پا با حرام میگرد
 پس چه حال خواهد بود کسی را که در راه خدا نهد و جهد نماید و در صف قبال

بشهادت رسانند باید که کمر همت بر بندند و بجهاد روند و خود را بر سر اوار
 جنت سازند و از دوزخ وارهند بر کافه مؤمنان با ایتقان و انصح و تابان باد
 که چون سرور عالمیان صلی الله علیه و آله و صحابه و سلم مردمان را بغزوۀ تبوک
 امر نمود آنها سه فرقه شدند جمعی از اکابر مهاجر و انصار بسیرت برآمدند و فرمان
 خدا و رسول را از دل و جان شتوند و بر بعضی ضعیفان مؤمنان گران آمد اما
 بر هوای نفس فرمان را قبول نمودند و برخی از منافقان اجازت مخالفت
 و اقامت طلبیدند در شان آنها آیت آمد که اگر کار دنیوی نزدیک سفر میانه
 و آسان می بود آنها نیز همراه شما می رفتند اما مشقت راه بر او شان سخت است
 و دست که بعد از مراجعت شما سوگو کنند خورند که اگر قدرت میدادیم همراه شما
 میسریم نه چنانست که میگویند خدا داناست که درین حرف دروغ گویند

إِنَّمَا لَيْسَ أَذَلِكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَ أَتَى كِتَابُ
 قُلُوبِهِمْ فَهُمْ فِي سَبِيلٍ تَرَدُّدٍ وَ ذُنُوبُهُمْ كَثِيرَةٌ وَلَهُمْ فِيهَا
 دُورٌ مَرِيدٌ

و سوره می جویند از خود در خلف آنان که ایمان ندارند بخدا می آید

و بر فور قیامت و در شک افتاده ست دل‌های او شان لغی در حقیقت
اسلام مترد شده اند پس ایشان در شک خود سرگردان و متحیر میگردند

وَلَوْ أَرَادَ الْخُرُوجَ لَاَعَدُ الْعَدَا وَكَذَلِكَ اللَّهُ أَنْبَعَاثَهُمْ فَتَطَوَّعُوا قَبْلَ
 أَقْعَدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ^{وَأَمَّا مَا يَكُونُ فِيهِ مِنْ مَعْنَى أَنْتُمْ كَرِهْتُمْ أَنْ تَخْرُجُوا مِنْ دَارِكُمْ}

نشان

دانست و نیکو پسندید و این سفر را خجسته او شانرا پس آنها را باز داشته کامل

و ترس برایشان گماشت و آنها گفته شد که بنشینید و در خانه ها با شمشک

یعنی زنان و کودکان و بیمارانی زیر که جهاد کار مردان مرد و مبارزان

میدان خبر دست از هر تر و امنی این کار نیاید و نام و میرد و مبارزت

معركة مجاهدت را شاید فریاد و همچون زنان رنگی و بونی همیشه

یا حومردان اندر ای گوی در میدان فلک + لَوْ خَوَّافُکُمْ مَا زَادُوكُمْ إِلَّا

خَبَالَهُ وَلَا ضَعُفَ أَخْلَاقِهِمْ فِي الْفِتْنَةِ ۖ وَفِيكُمْ سَمَاعُونَ لَهُمْ اللَّهُ عَالِمٌ

نَالِظِ الْمَلِيْنَ ۝ معنی آنکه اگر بیرون آمدندی در میان شما میفرودند شمار را مکرر تما

و بدی و عذر و هر آینه درمی ساختند در میان شما سخن چینی و غمازی و فساد
ومی جستند برای شما قسسه یعنی مخالفت در میان شما می افکنند یا شما را
از جنگ می ترسانیدند و در میان شما جاسوسانند و ایشان را که خبر شما
بدیشان میرسانند و خدای تعالی داناست بستمگاران یعنی مستحقان

لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيْنًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَّا تُبْعُوكَ وَلَكِنْ تَعِدُّتْ عَلَيْهِمْ

الشَّقَّةُ وَتَسْتَخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَوْ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ

بِهَلْ كُوتَ أَنْفُسِهِمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أُنْقُمُ لَكَ ذُبُونًا

معنی آنکه اگر بودی آنچه تو ایشان را بدان دعوت می کنی خواسته دیوی

نزد یک نفر گرفتن و سفر میانه و آسان هر آینه پیروی می کردی و بطمع مال

ولکن دور شد بر ایشان مسافتی که مشقت قطع آن بایر و دور و دایر

که سوگند خورند بخدای اگر توانستی سفر کردن و استطاعت داشتی

هر آینه بیرون می آمدیم و شما مرافقت و موافقت می نمودیم و ما که میکنند

نفسهای خود را بدین سوگند دروغ یعنی استحقاق غدا بسیارند و خدا

میدانند بدستیکه ایشان هر آنکه دروغ گویند و نیز حق سبحانه تعالی میفرماید

وَإِنْ مِنْكُمْ مَنْ يُبِطِلْ فَإِنْ أَصَابَكُمْ مَثَلٌ مِنْهُ قَالُوا قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْنَا

و بدستیکه از شما کسی هست که درنگ می نماید در رفتن بجایگاهش اگر رسد شمار شما نصیبی گویند بختی انعام کرد خدا بر من

أَذْكَرَ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا وَلَئِنْ أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ لَيَقُولُنَّ كَأَنْ لَمْ

آنگاه که نبودیم با آنها حاضر و برآیند اگر رسد شما فضل از جانب خدا برآیند گویند گویا هرگز نبودیم

تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهُ كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا

میان شما و بدستی ای کاشنگ بودی با آنها پیروزی یافتی پیروزی بزرگ و بزرگ

معنی آنکه بدستیکه از شما کسی هست که درنگ می نماید در بیرون رفتن

و تاخیر میکند در جهاد پس اگر رسد شمار ای مؤمنان واقع چون قتل و

سزیمت گوید آن منافق مبطل بدستیکه خدای انعام کرد بر من چون من

بودم با مسلمانان حاضر در معرکه قتال و اگر رسد به شما نیکوئی زیاده از خدا

چون فتح و غنیمت آید گوید آن متخلف از غر و خنانکه گوئی بوده میان شما دوی

دوستی یعنی خود را دور اندازد و سخن بروی ادا کند گویا هرگز شمار اندیم و به

صحبت شما نرسیده و سخن او آنکه کاشکی من بودم درین غر و با مسلمانان

تافیروری بزرگ یا منستمی یعنی از غنیمت بخی و افرگرمتمی و در نفس

صریح قرآن مجید چنان آمده که بازماندگان غزاه شستن در خانه ها خوشحال

شدند و به مخالفت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم باز ماندند و مکر و
 دستانند که نفس و مال جهاد نمایند و قالوا لا تنفروا فی الحَرْثِ قُلْ نَارُ
 جَهَنَّمَ اشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ^{گفتند بیکدیگر} ^{و فرمود} ^{و اگر می دانستند} ^{معنی آنکه باز ماندگان} ^{غیر}
 به مؤمنان و اهل بیته می گفتند که در گریه غرار وید خود هم فرستند و مؤمنان
 نیز تنفر نمودند پس امی پسر صلی الله علیه و آله و سلم باز ماندگان غرار بگو که
 آتش دوزخ سخت ترست در حرارت اگر می بینید چه بلا عذر در خانه می نشینید
 لهذا سر او را در دوزخ اید پس بر حال خود با کتر بخندید و بسیار بگریید که
 پادشاه حق است می یابید و چنین حق تعالی در کلام معجز نظام خود
 می فرماید وَاِذَا نَزَّلَتْ سُوْرَةٌ مِنْهُنَّ اَوْ اَمْرٌ اَنْ اَمِنُوا بِاللّٰهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُوْلِهِ اَسْتَأْذِنُكُمْ
 اَوْ لَوْ اَلَطُوْلُ مِنْهُمْ وَقَالُوا زُرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدِیْنَ ^{خداوند آن دست از ایشان را نوبند} ^{بکدر باران باشیم} ^{باشند} ^{و می شنیدند} ^{رضویان}
 یَكُوْنُوْا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلٰی قُلُوْبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُوْنَ ^{باشند} ^{بازماندگان پس ماند} ^{و هر چه بنادیده بودند} ^{بازماندگان} ^{بازماندگان} ^{بازماندگان}
 معنی آیت شریف اینکه چون نازل شود سوره فی الزمر آن باین که بخندید
 آرید و در خدمت پیغمبرش صلی الله علیه و آله و سلم جهاد نماید

خداوندان مال و توانایی از منافقان از تو با راست نوازند و گویند که ما
 بجز امیر که با شش تنگان در زمان در خانه با شما شویم و خورند و از حقین اند که
 با شما در بیایان در خانه شش پیروان ای ای شان در زمان
 بنام و شش تنی که پیروی را که در جهاد و موافقت رسول صلی الله علیه و آله
 است از عبادت و رسول حجت و آنچه شش تن و منی الفت است
 شش تن است و در حدیث آمده که آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم

و در حدیث دیگر آمده که آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم
 قسم آن که بآن ذاتی که ذات من است است که آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم

شش تن است که آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم

و در حدیث دیگر آمده که آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم

و در حدیث دیگر آمده که آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم

و در حدیث دیگر آمده که آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم

و در حدیث دیگر آمده که آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم

و در حدیث دیگر آمده که آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم

و در حدیث دیگر آمده که آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم

و در حدیث دیگر آمده که آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم

که بردارم ایشان را بران یعنی اگر این دو مانع که مشقت و بوج مسلمانان
در متابعت و همراهی من که ساز و سامان جهاد است مسلمانان
را بودی تخلف و پس پائی نمیکردم از فوجی که مسلمانان در راه
خداستعالی غرامی کنند بلکه میرقم و غرامینم و دم و قیسم است مرا
بآن ذاتی که ذات من بدست اوست که هر آنکه دوست دارم
که تحقیق گشته شوم در راه خدا پسر زنده گردانیده شوم سه با
همچنین فرمودند پس مقصود از این حدیث آنست که مؤمنان
بدانند که آنحضرت صلی الله علیه و سلم تخلف و شستن را بخانه ما خوب
نمیدانست لهذا باید که مثل گردان از خانه ما برانید و مبارک
بانستان رونمایند و ضیوان و رضای مغان را از دست

ندهند قل ان كان آباؤكم وابنائكم و اخوانكم و انزل و احبكم
و عشائرکم و اموالکم اقترفتموها و تجارتکم حشونکم ساداتها
و مساکینکم ترصنوها احب اليكم من الله و رسوله و جهاد في سبيله
و نهادهای آنست که اگر پدران شما و پسران شما و برادران شما و برادران شما
و عشایر شما و اموال شما و تجارت شما و کسب شما و سادات شما و مساکین شما
و مساکین شما را از دست نزدیک شما از خدا و رسول او و از جهاد در راه او

فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ
 پس منتظر باشید تا آنکه بیاورد خدا عقوبت خود را و خدا راه نمی نماید ^{کردن} مردمان فاسقان را
 معنی آنکه بگوای چنانچه مترکان بجزرت را که اگر هست
 پدران شما و فرزندان و برادران شما و زنان شما و خویشان شما
 و اهلهائی که آنرا کسب کرده اید و بازرگانی که میسر است از ناز و
 آن و کجها که از ترا هست می پسندید آنرا دوست ترست بسوی شما
 زیرا که اینها را که مذکور شد بدوستی اختیاری نه طبعی دوست تر
 میدارید از خدای و رسول او و از جهاد کردن در راه او پس ای
 برید و چشم دارید تا بیاورد خدا تعالی عقوبت خود را عاجلاً و جللاً
 و خدای توفیق هدایت نمیدهد گروه بیرون رفته گان را از حد و
 ایندای مؤمنان دوستی اموال و اولاد و ازواج و عسائر
 و مساکن و خطوط دنیوی را بر دوستی خدا و رسول مگزینید مال را
 بذل بر غازیان و مهمانان گزینید و فرزندان را فدای راه نردان
 سازید تا در دعوی دوستی صادق باشید و با آنکه گریه تراشت

جان را بکشند و فرزند و عیال و خانان را چه کنند و دیوانه کنی مرد
جهانش بخشی و دیوانه تو ببرد و جهان را چه کند باب دوم
در بیان فضیلت آن مسلمانان که به سرحد های اسلام روند و
در آنجا محافظت نمایند بر کسانی که در خانه نشینند و بیان درجات
مجاہدان و غازیان که از خانه و جاد و رمانند و فضیلت نصیر عام
بر آمدن و رفتن بر کافه مؤمنان و همه اهل اسلام بر کافه صبا
فتوت و ارباب عقیدت پوشیده و محتجب نخواهد بود که چون
بر دست عالی تهت آنحضرت و عاتقه است میمنت ^{فطنت} میمنت محاسن
و تقویت دین خیر البریت و اعلا کلمه ربوبیت و حب و فرض بود
لبنه خداوند رب الغرث امر نموده فرمود یا ایها الذین امنوا
اصبروا وصابروا ورابطوا و اتقوا الله لعلکم تفلحون
معنی آنکه ای کسانی که ایمان آورده اید بر مشقات طاعت و قتال
دشمنان صبر نمایند و در معرکه جانستان و طمطراق تیر و سیان

ثابت قدم و استوار باشید و بر دشمنان دین در صبر کردن
 شدید غالب آید و بر بندید نفسهای خود را در سرحد ما و ساحت
 و آماده باشید برای مقاتله کفار و اعداء و در اینجا خود را مقتید
 و متمکن دارید و از خدا ترسید شاید که بدین اعمال نجات یابید
 و دستکار گردید و مرابطه عبارت از آن است که مسلمانان
 در بندرگاه اسلام سپان و اسلحه آماده دارند و بجاییکه و راه
 آن اسلام نباشد رفته متمکن گردند و در نیت باختر اعزاز دین و
 دفع اذیت مشرکین و مسلمین چیزی دیگر ملحوظ نمایند و رباط یعنی
 رفتن و شستن را در سرحد های اسلام مقابل اعداء دین حضرت
 خیر الانام برای حریت دیار اسلام فضائل بی انتهاست که در ^{حظ}
 بیان و احصاء نمی گنجد از آن جمله چنانچه حضرت خیر الانام میفرماید
 که رِبَاظُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ الدُّنْيَا
 نگاه داشتن سرحد اسلام یک روز ^{بیشتر} از دنیا است
 و مَا عَمَلُهَا مَعْنَى أَنْهَ يَكُونُ شَرِّ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ الدُّنْيَا
 هر چه در دنیا است

از دنیا و آنچه در دنیا است زیرا که اگر کل دنیا و نعماء آنرا کسی مالک گردد
عاقبت زوال دارد و نعمتهای آخرت ابدالاً باقی میماند چنانچه

در حدیث آمده که مَوْضِعُ سَوَاطِ احَدِ كَهْمِنَ الْحَبَّةِ خَيْرٌ مِّنْ

جای تازیانه یکی از شما از بهشت بهتر است از

الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا یعنی آنکه جای تازیانه یکی از شما ای مجاهدان دین

از جنت بهتر است از دنیا و آنچه در دنیا است لهذا اکثر سلف صالحین
سکنای ثغور را اختیار نموده اند تا بدان عمل و ثواب سزاوار جنت گردند

و همچنین سرور عالم صلی الله علیه و سلم فرموده که بِرَبَاطِ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ

نگاه داشتن یک روز و شب

فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِّنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَ قِيَامِهِ

بهتر است از روزه یک ماه و شب خیزد آن

وَ إِن مَّاتَ جَرَى عَلَيْهِ عَمَلُهُ الَّذِي يَعْمَلُهُ وَ أَجْرُهُ عَلَيْهِ زَكَاةٌ

و اگر بمیرد روان میگردد و برای وی ثواب می آید که بود که عمل میکرد و رسانید میشود

وَ آمِنَ الْفِتَانِ معنی آنکه رباط یک شب در روز در راه خداست تعالی و حرا

اقتنان محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم بهتر است از ثواب روز و وقام

یکماه که در خانه و ما و ای خود نماید زیرا که مرابط اگر بمیرد ثواب و اجر عمل

که در آن بوده همیشه تا روز قیامت باز رقت از جنت با و میرسد

و عملش نامی کند و از قنیه قبر و سوال بخیر و منکر و فرع اکبر و دجال
لعین و سایر شیاطین مایمون میگردد و در روز قیامت شهید
مبعوث می شود و همچو شهیدان در قبر زنده میباشند و گوشت و
خونش بر زمین حرامست آنرا نمی خورد و از دنیا بیرون نمی شود
تا آنکه مثل روزیکه از در زاده از گناه پاک گردد و جای خود را در جنت
و جنت خود را از حوران عین نیکو طلعت بیند و بهفتاد تن از اهل بیت
خود را شفاعت نماید و برایت ابن عباس آمده که آن حضرت صلی الله
علیه وسلم فرموده عَيْنَانِ لَا تَمْسُهُمَا النَّارُ عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ
دو چشم است که نس میکند آنرا آتش و نزع یک چشم است که
مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَعَيْنٌ بَاتَتْ فِي سُرُفٍ سَبِيلُ اللَّهِ
گر کند از ترس خدا و یک چشم است که شب بیدار بماند در راه خدا
معنی آنکه دو چشمانست که آنرا آتش سوزان مس نماید و نار بهر گز باو
نی رسد **آوّل** آن چشم است که از ترس خدای ذوالنّان بگریزد
و آب از وجاری شود و دیگر آنست که در راه خدا ایستاده
شب را بیدار و زنده دار بگذراند و حرامست کند پس البتّه

این دو چشم را آتش و دوزخ من نمیکند و جناب بهترین عالم صلی الله

علیه وسلم فرموده طوی بوالعبد اخذ بعثت ان قوسه فی

خوشی باد مرنبده را که گیرنده باشد جلو اسب خود را در

سبیل الله استعنت راسه مغبرة قدماه ان كانت

راه خدا پریشان موسی است غبار آلوده پاست اگر باشد

فی الخیاسة کانی فی الخیاسة وایکان فی الساقه کانی فی الساقه

در پاسبانی باشد در پاسبانی و اگر باشد در ساقه باشد در ساقه

یعنی خوشی باد مرنبده را که گیرنده باشد عینان و لحام سپ خود را

در راه حسد استعانت و جهاد فی سبیل الله که آن بنده

پریشان و پراگنده موسی و گرد زده و غبار آلوده پاست

اگر در پاسبانی دشمن و خوف هجوم او شان در اول لشکر

مقرر باشد پس در پاسبانی و حراست لشکر بود و اگر در ساقه

و پسین لشکر مقرر بود باید که در آخرین لشکر فیر و اثر رود یعنی

هر جا که لشکر کرده لشکر تعین وی کند باید که همانجا باشد

و در خدمت دین پیوسته صلی الله علیه وسلم جد جهد نماید

پس انچه پسین کس را خوشی و غرضی و جنت میباشد و در گناه جای

روالمحار را آورده که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرموده

إِنَّ صَلَوَاتِ الْمُرَاطِبِ تَعْدِلُ خَمْسِينَ صَلَوةً وَنَفَقَةً

بدستی نماز نگارنده برابرست پنجصد ^{نماز} و نفقه ^{دنفقه}

الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ

کم دنیا و آخرت درهم ازود ^{بترست} از بیفتد

دُنْيَا بِنَفَقَةٍ فِي عَمَلٍ مَعْنَى أَنَّهُ يَحْقِيقُ كَثْرَةَ ثَوَابٍ

دنیا را نفقه کند در عمل و دیگر راه ^{دست}

نماز مرابطان و کسانی که در بند راهی اسلام باشند

و محافظت میکنند برابرست همراه ثواب پنجصد نماز آن

کسانی که در خانه های خود شستند و تن پروری کنند

و ثواب بگیرند و اشرفی که مرابطان در راه خدا تعالی

فدا کنند و صدقه کرده صرف نمایند بهترست از ثواب

هفت صد درهم و دنیا که در دیگر صرف رسانند لهذا باید که

مؤمنان با صدق و ایمان پیاده رکبان به سرحد می اسلام بازند و در آنجا

حراست و محافظت نمایند و زنا بکار را از آمدن بدین اسلام مانع گشته نگذارند

و محاربه با قوی در وقت نمودن این فضائل از دست نهند و خود را از

و دوران بلیغ و زینت گردانند و در حیرت دین ساعی و متوجه باشند
 بر صفیخواطرتن و بر منظر صغار و کبار و صاحب شوکتان با غر و قار و
 جمیع سکنان قری و امصار اطهار و اشتها میداریم که چون اعانت دین
 اسلام بفرمای ^{ای} ^{است} ^{سلمان} ^{باشید} ^{نعمت دهنده خدا} ^{نعمت دهنده خدا} ^{بر کافه}
 انام از قبیل ادا صلوٰه و صیام است و استقام و اجتهاد در باب غزو
 و جهاد بکمال ^{در راه خدا حق جهاد که بر آن خدا باشد} ^{جهاد کنید} ^{در راه خدا حق جهاد که بر آن خدا باشد} ^{جهاد کنید} ^{در راه خدا حق جهاد که بر آن خدا باشد}
 بر کافه مؤمنین که الآن نفیر غزاه و جهاد عام شده و سرحد های اسلام
 در حیطه تصرف آن سراسر باطلام آمده واجب و فرض عین است که
 به نیروی عنایت احدی در تقویت و اعلاء دین محمدی صلی الله علیه و آله
 و سلم بکوشند و همه مردمان بکارزار روند و شیر کردار و جرات در میدان
 مبارزت پیرامون جماعه کفار نابکار شوند و آن زمره مفسده و گرفتار
 را کین مثلک فی الظلمات لیخرجنک من ظلماتها علی فیه و کون
 چو گمان مایه و به حکم نفیر و اخفا و ثقیلا و جهاد و ایا موالکم
 بیرون رود سبکبار و گرانبار و جهاد کنید با آنها بر خود

و بر آویت ابن عباس رضی الله عنه آمده که آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 در روز فتح مکه فرمود که بعد از این فتنه هجرت تا از مکه غیاب شود و لیکن جهاد
 و نیت اعمال صالحه باقی است ^{و اگر کسی طلب برآمدن به رخصه شود پس چنانچه بخواهد} ^{و اگر کسی طلب برآمدن به رخصه شود پس چنانچه بخواهد}
 چون طلب کرده شود حتمه دفع غلبه کفار که بر دیار اسلام آیند پس همه مسلمانان
 و حبش فرض عین که بر آیند و شر کفار را دفع نمایند و بآمدن بسوی شهرها
 اسلام نگذارند و چنین حق تعالی میفرماید ^{مسلمانان} ^{بمسلمین} يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا
 حِذْرَكُمْ فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ تَنْفِرُوا جَمِيعًا ۚ وَمِنْ ثِقَاتِكُمْ
 فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقَاتِلَ أُولَئِكَ الَّذِينَ يَضِلُّونَ ۚ وَالَّذِينَ أُولُوا
 الْأَرْحَامَ بَيْنَ يَدَيْكُمْ فَانْفِرُوا بِهِمْ ۖ ذَٰلِكُمْ أَقْرَبُ لِلْإِيمَانِ
 بِكُمْ ۚ وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَالَهُمْ طَوْعًا قَبْلِ الْوَعْدِ ۖ فَيَنفِرُوا بِهِمْ
 ۗ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَمَّا الَّذِينَ لَا يَمْلِكُونَ ۖ فَيُكَلِّمُوكُمْ عَنْ طُلُوعِ
 الشَّمْسِ وَنُحُورِهَا فَسَبِّحُوا لَهُم مِّن ذِكْرِ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ
 در راه خدا پس کشته شود یا غالب آید پس زود باشد به هم او را بزرگ
 به قتال دشمنان آماده شوید و اسلحه نامی خود را گرفته گروه گروه
 جهات مختلفه بیرون روید یا همه بیک کوکبه جمع شده برآید
 و این زندگانی دنیا را که عاقبت آنرا فساد و فتنه است نهمت بیای
 جاودانی آنرا کمبدل سازید چه هر که در راه پروردگار کارزار کند
 و کشته شود و در جهاد شهادت یابد یا بر دشمن غالب و مطلق گردد پس زود باشد

که در آخرت باو مزدی بزرگ و هم که هیچ در صفت نیاید و نعمت های دینا
 در مقابلش ذلیل و محقر باشد و سرور عالم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود
 وَأَعْلَمُوا أَنَّ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ تَحْتَ ظِلِّ الشَّجَرَةِ مَعْنَى أَنَّهُ تَحْقِيقُ بَدَنِهِ
 و بدانید که دروازه های جنت زیر سایه شجره است
 که تو اب خدا تعالی که موصل به جنت در آنست در زیر سایه های شجره
 هست که مؤمنان در برق سیف و لمعان سنان بمعرکه جان پستان
 روند و زلال خوف و هراس و نائرة بیم و وسواس بدل سازند و مرطوب
 پیمانی جنت شده خود را بدان حضرت صلی الله علیه و آله و سلم رسانند
 و اعناق اهل فساد و عناد را به تیغ جهاد قطع سازند و مالک و فرخ سازند
 که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرموده إِنْ مَنْ قُتِلَ مِتَّاهَا إِلَى الْجَنَّةِ
 و قَتْلًا سَمِيًّا فِي الشَّارِعَةِ مَعْنَى أَنَّهُ تَحْقِيقُ مِرَّةً أَوْ مَرَّةً مَرَّةً وَ شَهِيدُ كَرْدِ
 و شهادت افکار در آنست
 گشت او بجنت است بجز باب که می رود در آید و گشتگان کافران بد فرخ
 میباشند که جز عذاب چیزی دیگر نیابند و در کتاب جهاد و فحار آورده و در
 عَيْنَ إِنْ هَجَمَ الْعَدُوَّ وَ قِيحَ حَرْجِ الْكُلِّ وَلَوْ بِإِذْنٍ وَيَأْتِي الزَّوْجَ وَ نَحْوَهُ بِالْمَنْعِ
 عین است جهاد اگر هجوم آورد دشمن پس باید همه اگر چه بی اذن باشد و گناه کار نباشد و باید از مانع کردن

معنی آنکه جهاد بر کافه عباد فرض عین است که اگر داخل گردد و غلبه نماید
 دشمن بر شهری از شهرهای اسلام دفعه و این حالت را فیض عام ^{منته}
 که حاجت بحیج مسلمانان دارد پس فرض است که نخل نشینان پرده
 عصمت بی بی باین مطموزه عفت بی اجازت روند و اذن از شوهر
 نخواهند و همچنین غلام بی اجازت با دار و قرض دار به جهاد راه کردگار روند
 و شوهران و حقداران منع کردن بزه گار میگردند چه صاحبان حق را
 در ادا صوم و صلو و سایر واجبات ولایت مانعت نیست پس چگونه
 در امریکه موجب اغلا و دین و سبب خوشنودی رتب العالمین باشد
 منع نمایند و در کتاب جهاد رد اتمتار نقل از برازیة نموده که اگر کافران
 مسلمان را در مشرق سبی و بندی نمایند پس برای مغرب
 واجب است که آنرا از بند کهار خلاص کنند و نیز در کتاب مذکور
 وَ يَقْبَلُ خَيْرَ الْمُسْتَنْفِرِ وَمُنَادِي السُّلْطَانِ وَلَوْ كَانَ كُلُّ مَنْهُمَا فَاسِقًا
 و قبول کرده شود سخن طالب بر آمدن بغا و ندانند از جانب ایشان که چه میگویند از ایشان فاسق باشند
 لِأَنَّهُ خَيْرُ كَيْسَتِهِ فِي الْحَالِ ^{معنی آنکه قبول کرده شود و اجبار}
 زیرا که این خبر شهرت می یابد فی الحال

طالب برادران بغزاونانسانیکه از جانب پادشاه دین پناه ندانند
 و اهل اسلام بقلبه کفار بر دیار مؤمنان طلاع میدهند و بغزارفتن مسفرند
 اگر چه آنها فاسق یا غلام بودند زیرا که این چنین اخبار فی السحال شتهارند
 پس حاجت بگواه عدل ندارد و بمجموع الجهاد ^{چهار فرض قدیم است که برود همراه بشده باشد} مع الیر و الفکر
 بر کافه مؤمنان فرض عین است که در تحت لوای پادشاه عادل و جا
 جهاد نمایند و بر مال و در معرکه قتال روند و ناموس دین از دست
 ندهند تا بدین اعمال نسل و ارحمت و نعیم آخرت گردند و خواطر مشید
 دین دولت و خیر خواهان ملک و ملت فوجی و رعیتی واضح باد که
 هر گاه خوف بر آس و سوس و اس در طبایع کافه ناس متکثر بود
 خناس هم در دلها و سوسه می افروزد خداوند مناجیه تسلیم مؤمنان
 نموده فرمود که ای پیغمبر صلی الله علیه و سلم من خدامی ترا و کسانیکه از من
 ترا تعیت نمایند و بجهاد روند پس است کفایت نمایند از قتال
 با کفار مشرک یا کفار النبی حرض المؤمنین علی القتال از یک
 یمنه رغبت ده مسلمانان را بر جنگ اگر باشند

مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا
 از شما بیست کس صبر کنند غالب شوند بر دویست کس و اگر باشد از شما صد کس غالب شود بر هزار کس
 مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَفْقَهُونَ مَعْنَىٰ آيَةِ سُبْحَانَ اللَّهِ
 از کافران بپسندیدگان ایشان در دین هستند که نمی فهمند
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَفِيعُ الْقَدْرِ بَرَّانُ كُنْزٍ وَلَوْ سَارَ مُؤْمِنَانِ رَابِعًا زَارًا بِالْكَفَارِ أَكْرَبَ أَشَدَّ
 بیست تن از مؤمنان صبر کنندگان در معرکه قتال هر آنکه غلبه نمایند بر دویست
 مُشْرِكًا اِبْلَ خِلَالٍ وَكَرَّارِ شَمَاسِدُنْ بَوْنَدِتَا بَیْدِ اَلْهَىٰ بِرَسْمِ اَتَرِ
 غالب می آیند زیر که ایشان گروهی اند که نمیدانند و حسد او را و رقیبا
 را نمی شناسند اینها از نجاست و درجات آخرت غافلند و در زمان
 مقاتله ثبات صبر با مؤمنان ندارند پس باید که از شما یک نفر از ده نفر
 کفار را بزنند و در حین کار از شکست باری و زرد آبی مؤمنان قبل این
 بهنجار حکم بوده که یک مسلمان از ده تن کافران نگریزد و بسا این امر شاق
 بود حق تعالی بر سبیل فضل و رحمت بر مایان امر نموده و فرمود اَللّٰهُ
 خَفَّفَ اللّٰهُ عَنْكُمْ وَعَلَّمَ اَنْ تَكُنْ مِنْكُمْ ضِعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ
 سبک ساخت خداوند از شما و دانست بر آنکه در میان شما ضعف است پس اگر باشد از شما صد کس
 صَابِرِينَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ
 صابر باشند بر دویست کس و اگر باشد از شما هزار کس غالب آیند بر دویست هزار کس

الْغَيْنِ يَا ذُنَّ بِاللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ^{بر دو نذر گرس} ^{بنفوس} ^{خدا را} ^{با صابران} ^{است} ^{آنکه} ^{احمال} ^{خدا می} ^{لا یرحم}
 این حکم را از شما سبک گردانید و دید و میدانست که در شماستنی
 وضعف بدن است و آن واقع گردید و بحصول انجامید پس از حکم
 چنان شد که اگر باشد از شما صد تن شکیباً غالب میشوند بر دو صد تن
 از اهل دغا و اگر هزار تن از شما بوده باشند بر دو هزار بفضل و
 ویاری خدا غالب می آیند که خداوند با اعانت و نصرت
 با صابران است پس باید که یک تن از شما مو منان
 در مقابل دو تن از کافران صبر نماید و نگریریزد که الصَّبْرُ مَطِيَّةٌ
 الظَّفَرِ ^{فتح} ^{سپس} ^{باید} ^{که} ^{کافه امت} ^{در میدان} ^{مبارزت} ^{مانند}
 سید لولاک ^{فتح} ^{چست} ^{و چالاک} ^{بوند و دلیر} ^{مثل شیر} ^{باشند و در} ^{معرکه}
 روز نبرد و دو خاک کفار را با فلاک رسانند و دین خود را
 اعانت نمایند و بر کرب و ضرب صبر کنند تا مگر فتح و ظفر بیایند
 و اعتماد بر قوت و شوکت نکنند و به حمایت حق و اتق باشند

بیت اگر عطا تو بر سپ و شکرست و سلاح به مرست بر کرم دست
 اعتماد تمام به و آیه این نیکو می کن عیش و روز صابر و روز
 اگر باشد از شما بیت کس صبر کنند
 دلالت بر آن دارد که حصول ظفر مرتب به صبرست نه انجمنان صبر که
 بی دست و پا در صف جنگ درنگ کنند بلکه باید معجزه شدیدا
 عصاره و قوی دل و شجاع بودند و به شمشیر و تفنگ جنگ کنند و
 پشت نگر دانند الا آنکه متحی قال لقتال او مستحیذا الى فتنه اخبر
 کردند برای جنگ یا جاگسیده نبوده گروه دیگر
 باشند پس انجمن مؤمنان را خداوند وعده نموده که اعانت میکند و
 فتح و نصرت میدهد و کفار قدرت بایدار او شان نمی یابند و همچنین
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرموده وَاِذَا لَقِيتَهُمْ فَأَصْبِرُوا
 و وقتیکه در بر او شدید صبر کنید
 معنی آنکه وقتیکه پیش آید با کفار در جنگ پس صبر کنید و بر جا بوده
 نگرید زیر آنکه بهر میت و شکست یک مسلمان سلاح دار تا زمانیکه
 آلت قتال بدست دارد و از دو کافر در وقت کارزار حرام است
 و مثل قتل و زنا گناه می باشد و هرگاه برابر یک مؤمن بر کافر

بود بهتر آنست که صبر نماید و گریز نماید اما هر نسبت نیز جایز میباشد
 و آن حضرت صلی الله علیه و سلم فرموده ^{لے بار خدا یا عیش} اللَّهُمَّ إِنَّ الْعِشْرَ عَشْرَ
 الْآخِرَةَ فَأَغْفِرْ لَنَا نَصْرًا وَدَمًا وَجَنَّةً لَعْنَةُ لَعْنَةٍ لَعْنَةُ
^{آخرت است پس بخش بدکاران و هجرت کنندگان را} آخِرَتِ سِتِّ يَامُرُ النَّصَارَ وَمُهَاجِرِ الْأَصْحَابِ مِیْ گفتم
 نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْجِهَادِ مَا بَقِيَْنَا أَبَدًا
^{مايان آنکسانیم که بیعت نموده ایم با محمد درود خدا بر او و سلام بر جهاد تا وقتیکه باقی باشیم همیشه}
 معنی آنکه ما یان آن کسانیم که همراه پیغمبر حمیده خصلت بیعت نموده
 ایم بر جهاد و قطع ماده شرک و فساد ما دامیکه زنده و حیات ایم این
 را در وقت حفر خندق که در حول مدینه حین جمعیت از عرب میکنند
 نموده بودند و نیز جناب سرور عالم صلی الله علیه و سلم جهت طواف
 بیت الحرام بیامد و در حدیثی ترویل فرمود خراش یا خواش بن اُمّیه بکه
 فرستاد که بجنگار اطلاع دهد که آن حضرت صلی الله علیه و سلم به عمره آمد
 و داعیه حرب ندارد اهل مکه خواش را از در آمدن سخن کردن منع کردند
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم ثانیاً عثمان بن عفان را فرستاد

اور در مکه ننگ داشتند و آواز قتل او در افتاد آن حضرت صلی الله علیه و آله
 را طلبید بقول صحیح او شان بکزار و پنجه و پنج تن بودند و بیعت کردند با
 باقرش قاتل کنند و از جنگ مطلقا روند تا بند تا آنکه بمیرند و آن
 صلی الله علیه و آله درین حالت در زیر درخت سمره نشسته بود و فرمود
 که یک تن ازین اهل بیعت رضوان بدو رخ نروند که حق تعالی از او شان
 خشنود شده و فرموده **لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ**
تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ أَهْلُهَا
 در زیر درخت پس دانست خدا آنچه در دلهاست پس فرود آورد الطمانه بر ایشان و ثواب داشت از آن
 قریباً و مغایره کثیره تاخذونها و كان الله عز وجل حكيماً
 نزدیک نه و ضمیمه ای بسیار که به است از آن را در دست خدا غالب حکم کنند
 معنی آنکه بحقیق که خدا تعالی خشنود کردید از مؤمنان و صحابه علیهم السلام
 خوان و وقتی که در زیر درخت سمره با تو بیعت کردند و خداوند تعالی
 خلاص و وفا و صدق و صفاء و لهاسای او شان را امید نیست و
 او شان آرامی فرستاد و پاداش داد با هفتاف فتح نزدیک را که
 فتح مکه یا خیبر یا هجر بود که از یهود غنیمت های بسیار از زحمت

و نقود و غیر آن بگیرند و همچنین خدا تعالی غلبه دهند و هست ^{ستان} خود را و حاکم کنند به خرابی خانه دشمنان امی است محمد مصطفی ^۲
 خداوند تعالی شمار غنیمت های بسیار در اطراف و اکناف عالم
 وعده نموده که بسوزد و بران نه شده اید و بدست شما نیامده و
 وعده خدا کذب نیست پس باید که همه عساکر مؤمنان بصدق
 ایتقان، بیچو صحابه کرام بر باد شاه دین پناه خود بیعت کنند و از
 تیر و دل یکدیگر را با هم بر دارند و در وقت محاربت صداقت نموده
 فرار خستیار ننمایند و ازار کتاب امرنا مشروع پر میرید و تصرع
 و عابد رگانه حضرت جل و علی متوجه باشند و بگویند ^{ایا} اللَّهُمَّ
 أَهْرِمُوهُمْ وَ ذَلِّزْ لَهُمْ مَعْنَى آنکه ای خدا بگریزان کافران را و بگریزان ^{بیت پایی ایشانرا}
 و پایی او شان را تا ثبات نوزند و همه بگیرند و در کتاب عالم
 گیری آورده که اگر شمار مسلمانان نصف عدد مشرکان باشد او شان را
 فرار جائز نمی باشد بشرطیکه با او شان اسلحه بوده باشد و هرگاه مسلمانان

د شمار بد وازده هزار یا چیزی بسیار رسد اگر چه عدد کفار باضعاف آنها
 بود بشرط اتحاد کلمه فرار جائز نمی باشد زیرا که در حدیث آمده ^{لَنْ تَغْلِبَ أَتَنَّا}
^{مغلوب نمیکرد و دوازده} عَشْرًا لَفَاَتْنِ قِتْلَةً ^{هزار و شصت از جهت کلمه} معنی آنکه مغلوب نمیکرد و دوازده هزار شکر ارجهت
 کی اما ارجهت خیانت هر میت میخورند و هرگاه اتحاد کلمه نباشد پس بهما
 بیان سابق است که یک مسلمان از دو کافر نگریزد و مع طاعت خود را
 در اعلاء دین صرف نماید بر صفحہ خواطر افراد نوع انسان و عامه اهل عالم
 روشن تابان خواهد بود که بلال سان نگشت نمانی جهان کج کرد که در مطلع
 خدمات خدا و اعلاء دین محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم کا اشمس فی وسط السماء
 لایح و هویدا شود از رتبه حسیض سفلی صاعد مدارج ارتقا شده فایز نعیم آن سراسر
 و درجات حیات الماوی گرد و چنانچه حق سبحانه و تعالی میفرماید ^{لله از دین داده است خدا بجا آمدن از دین} فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ
 بِالْمَوَالِهِمْ وَالْقُسُومَ عَلَى الْقَاعِدِينَ ^{بناهای ایشان و جانیهای ایشان بر نشینندگان در مرتبه و از دین داده خدا بجا آمدن از دین بر نشینندگان} وَفَضَّلَ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ
 أَجْرًا عَظِيمًا رِجَاطٌ مِنْهُ وَمَغْفِرَةٌ وَرَحْمَةٌ وَكَانَ ^{از دین بزرگ مرتبه از جانب خویش و از دینش و بخشایش و رحمت خدا} غَفُورًا رَحِيمًا ^{بخشنده و مهربان} معنی آنکه خدا تعالی فضیلت داده خواهد از

که نفس و مال در راه خداوند لایزال همی گشتند بر آنان که در خا
 می نشینند درجات بلند و پایه های خوش و پسند که در دنیا غنیمت و
 ظفر و نام نیک یابند و در آخرت درجات بزرگ و مغفرت و رحمت و ادا
 می شوند که مابین هر دو درجه آن مقدار دویدن است پس تیز و سست
 خریف یا همتا و سال و تیز خداوند عالم می نخبند گستاخان سابقه او
 شان را و مهربانی نماید در از دیار و اجر او شان و تیز حق تعالی فرمود
 الَّذِينَ آمَنُوا وَ هَاجَرُوا وَ جَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ
آنانکه ایمان آوردند و هجرت کردند و جهاد نمودند در راه خدا با مال خود
 وَ أَنْفُسِهِمْ أَكْثَرُ دَرَجَةٍ عِنْدَ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ
و جانهای خود بزرگ تر اند از روی درجه نزدیک خدا و آن گروه ایشانند که
 الْفَائِزُونَ مغنی آنانکه بجای و رسول ایمان آورده اند و از جا و مایه
طنف یا ننگان
 خود با هجرت کردند و در راه خدا نفس و مال جهاد نمودند هر آینه این کسان
 نزد خداوند منان بزرگتر اند در کرامت بلند تر در مرتبه اند و طغریافتگان اند
 بامانی دو جهان نجات یابندگان از آتش سوزان آن درجات سلام جهان
 و شهادت هجرت است که خداوند مجاهدان را با آنها فائز نموده و میدهد و سست

آمده که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرموده ^{پدرستی که در بهشت صد مرتبه} إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ

أَعَدَّهَا اللَّهُ لِلْمُحْسِنِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَا بَيْنَ الدَّرَجَتَيْنِ كَمَا ^{که آماده کرده است خدا بر خدایان را در راه خدا مسافت ما بین دو پلکان}

بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَإِذَا سَأَلَ الْمَوْتُ اللَّهَ فَاَسْأَلُوهُ الْفَرْجَ وَسَفَانَهُ ^{بین آسمان و زمین است پس چون سوال کنید از خدا بهشت ایس سوال کنید فردوس را پس بپرسید}

أَوْسَطَ الْجَنَّةِ وَأَعْلَى الْجَنَّةِ وَفَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ وَمِنْهُ تَفْرَأُهَا الْجَنَّةُ ^{فردوس اوسط و افضل بهشت است و فردوس بالاتر بهشت است و عرش خدا امیر بهشت است از فردوس بزرگتر}

مَعْنَى أَنَّهُ تَحْقِيقُ دَرَجَتِ صَدْرُ دَرَجَةٍ هِيَ كَمَا أَنَّ مَجَاهِدًا نَازِلًا ^{مغنی آنکه تحقیق درجست صد درجه است که آنرا برای مجاهدان نازیل}

رَاحَهُ خُودَ آمَدَهُ وَهِيَ أَمَدُهُ وَتُجَدُّ دَرَمِيَانُ هَرْدُ وَدَرَجَةُ رَاحَهُ هِيَ ^{راه خود آمده و مهیا نموده و بعد در میان هر دو درجه آن است چو}

وَأَسْمَانُ سِتٌّ وَتَسِيكُهُ مِنْهُ أَسِيدُ زَرْبِ الْعَالَمِينَ هِيَ أَمَدُهُ لَطَبُ ^{و آسمان ست و تسیکه منجوا بهید از زرب العالمین هر آینه طلب}

بِهَيْشَتِ بَرِّ رَاكِهِ أَنْ مِثْلَهُ وَبَهْتَرِينَ وَبَلَدَ تَرِّ نَسْرَاحِ تَرِّ ^{بهشت برین را که آن میانه و بهترین و بلندترین و سرخ ترین}

جَاهِهَا هَيْشَتِ مِثْلَهُ وَزَرْبِ رَاحَهُ عَرْشُ رَحْمَنِ سِتٌّ وَارَاحَهُ جَو ^{جایها بهشت می باشد و زرب آن عرش رحمن است و اراحت جوی}

جَارِي آبٍ وَشِيرٍ وَانْكَبِدِينَ وَخَمْرُ كَدَّهِ لِلشَّارِبِينَ مِيرُودُ تَرِّ سِتٌّ ^{جاری آب و شیر و انگبین و خمر کداده برای شاربین می رود و تر است گاه}

أَهْلُ حَيْثُ يَأْزُبُوهُ رَسِيْعُ الْمَتَرَلِتِ سِتٌّ وَدَرَجَتِ آمَدَهُ كَمَا أَنَّ ^{اهل حیت یازبوه رسیع المترلت است و در حدیث آمده که آنحضرت}

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرموده در خواب دیدم که جبرئیل علیه السلام میگوید ^{صلى الله عليه وسلم}

عَلَيْهِ السَّلَامُ بِصُورَتِ آدَمِي تَزِدُ مِنْ أَمَدِهِ وَهِيَ مَعَهُ مَرْدُورٌ بِالْأَقْفَدِ ^{عليه السلام بصورت آدمی نزد من آمدند و همراه من برد در بالا رفتند}

و مرا به سرائی بردند که بسیار بهتر و نیکوتر بود که هرگز آنچنان جان ندیده بودم
 پس مرا گفتند که این سزا و جا ما و ای شمس دارد و کشتگان راه خدمت
 لهذا ای مجاهدان دین و غازیان صداقت تکمین بدانید که این
 درجات و درجات عالیات حضرت و اسب العطیات برای ما
 عصات آمده و مهیا نموده تا چه حفظ ناموس و تنگ در راه او ^{جنگ}
 نمایم و خود را باین مراتب رسانیم چه اگر پادشاه دین پناه درین دنیا
 کسی را وعده خلعت و جاه و دبستان فارسان معرکه نبرد دهد و نمود
 بهدراج ارتقا بالامی شوند و خود ما را فائز آن نعمت نمایند و محسوس ما
 مات می کنند که این عطیه لطف نیردان و پادشاه و الا جاه دوران
 است پس ای مؤمنان چرا حصول جنات و درجات آخرت
 بخشودنی جناب رب العزت نمیگوشید که در دنیا سزاوار جاه و
 عزت شوید و در آخرت بسرو و هجرت برار ایک حجت نشینید چه اذنا ترین اهل
 آنحضرت فرمودند و عباد و حورین و دو هزار خادم داده میشود و مردان جنتی بر رفقا

مندمتکی میباشد و کمترین مر و اید هاییکه در تخیان و زیور حوران میباشد
 مابین مشرق و مغرب را روشن نماید که اگر یک زن از زمان حبت باین
 دنیا رونماید کل دنیا را متور و روشن نماید و مابین زمین و آسمان را از خورشید
 بونی پر میازد چه یک چادری که بر سر حوران میباشد از دنیا و آنچه در دنیا
 بهتر است و در حبت یک جمعیت گاهی است که حوران در آن جمع میشوند
 و غنای میکنند و به تسبیح حضرت جل و علی شغل مییابند که مثل آن آوازها
 کسی نشنیده و حوران حبت میگویند که ما خالداً تا ایم که هلاک و فنا
 نداریم و ناعمات ایم که محتاج نمیکردیم و راضیات ایم خوشی بادی کسی
 که او برای ما باشد ما باو داده شویم و حبت جانی است که هیچ خشم نیند
 اتحیان جانیده و هیچ گوشی نشنیده و بر دل هیچ لشر ننگشته و کسی را قدرت
 بیان نمیشد تا به تفصیل کل نعمات حبت را ذکر نماید از خداوند عالم
 میخواهم که این گناه کار و جمیع اثمیان احمد مختار صلی الله علیه و آله و سلم
 را از چنین جانم و هم نسا زد و با عیالی که موجب خوشنودی و رضای

اوست توفیق داده فائز گرداند بمرست محمد و آلہ الامجاد **باب سوم**
 در بیان فضیلت شهیدان و کشته گان در راه خدا و بیان آن کسانی که در
 غزایه سبب افتادن از سپ و مانند آن بمیرند غازی و شهیدان
 بر کافه اهل ایمان و از باب درایت و عرفان واضح و تابان باد
 که صحابه کرام بعد از حرب بدر ذکر کشته گان راه خدا میگردند و بعضی
 بسبیل افسوس و حسرت میگفتند که بیچاره فلان جان شیرین بذوالمنان
 سپارید و از لذت حیات و نعیم دنیا محروم گردید حق سبحانه تعالی فرمود
 وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ
 لَا تَشْعُرُونَ ^{و نگویید برای کسی که در راه خدا کشته میشود مرده گانند بلکه ایشان زنده گانند و لیکن}
 شما نمیدانید ^{در راه خدا کشته میشوند} آن کسانی را که کشته در راه خدا
 و جهاد فی سبیل الله گردند که ایشان مرده گانند بلکه آنها در حضرت مائتند
 گانند و لیکن شما کیفیت آن زنده گی را نمیدانید که ادراک آن بعقل
 متصور نیست و نیز از حسن رحمت الله علیه روایت شده که شهیدان نزد خدا
 احیاء اند که رزقهای او شان بر ارواح آنان پیش میثو و فرج و رحمت بآنها

میرسد همچنان که بر ارواح آل فرعون در عداوتش آتش پیش میکرد
و بانهادر دیرسد و مجاهد گفته که از ثمرات جنت میخورند و بوی آن را
میانند اما در جنت فی الحال نمیباشند آی مؤمنان این زنده گی
شهادت نیست که مثل حیات دیگر حیوانات دیده شود و به عقل نیز
مدرک نمیکرد بلکه محض بوحی معلوم شده که ذایقه نعمت را چشند
و همچنین در بیان فضیلت و حیات شهادت حق تعالی فرمود

وَلَا تَحْزَنْ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَوْتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ
وَلَمَّا مَنَ أَنَّهُمْ رَأَوْهُ شَدِيدًا رَأَاهُ خَدَامُ دُكَّانٍ بَلَّغَهُ زَنْدًا كَانَتْ زَنْدٌ وَزَكَرُوا
يُزَكُّونَ فَرَحِينَ بِمَا أَحَقَّهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَشْفِقُونَ بِنِعْمَةِ
رَبِّهِمْ رَأَوْهُ مِثْرًا شَدِيدًا بَلَّغَهُ رَأَاهُ خَدَامُ دُكَّانٍ بَلَّغَهُ زَنْدًا كَانَتْ زَنْدٌ وَزَكَرُوا
عَنِ اللَّهِ وَقَعِيلٌ أَنَّهُ لَاضْمٌ لِمَعْنَى أَنَّهُ مِثْرًا شَدِيدًا بَلَّغَهُ رَأَاهُ خَدَامُ دُكَّانٍ بَلَّغَهُ زَنْدًا كَانَتْ زَنْدٌ وَزَكَرُوا
نِيت در راه خدا کشته شدند که ایشان مرده گانند بلکه ایشان

زود پروردگار خود زنده گانند که هر سال تا روز قیامت نوا
غزای آنها میرسد و خاک اویشان را میخورند و مثل دیگر مرده گان
غسل با اویشان نمیدهند و سلام را بر ایشان خود را بدستور نهند

گانی رد می کنند و از میوه های جنت روزی داده می شود و نیز در
 ذکر و دین احیا اند و هر شب ارواح شهادت تحت عرش خدا
 تا روز جزا سجده می کنند و آنچه خداوند نشان از خوشنودی و فضل خود
 با ایشان داده شادمان و سرور می گردند به شجارت و شاد می میکنند
 با آنان که هنوز با ایشان نرسیده اند و امید میدارند که به بهشت
 بدیشان برسند و در کرامت با آنها شریک گردند و میدانند که هیچ تر
 براوشان نیست و نه اندوه ناگ می گردند به مفارقت دنیا و آنچه
 بگذرانند و به نعمت های خدا که با ایشان رسیده شادمانی نمایند
 و فرح ناک اند تا آنکه خداوند مردم مؤمنان موحّد و مجاهد را ضایع نمیکند
 و نعمت های بید میدهد و بر و آیت ابن عباس رضی الله تعالی عنه
 آمده که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرموده که چون برادران شما
 در روز احد شهید شدند حق سبحانه تعالی جانهای ایشان را در جوار
 مرغان سبز مال جاداد که در هوای بهشت طواف کنند و بر تن آنها

طوبی ایشان سازند و از جو بیار فردوس آب خورند و بوقت استسحت
خواجگاه ایشان قنادیل زرین در سائیه پایه عرش برین آونجه باشد
و آنها میگویند خدا یا که خبر دید برادران و یاران ما را ازین دولت
که ما یافته ایم تا رغبت ایشان بجهاد زیاده گردد و حق سبحانه تعالی
برای تعریف حال ایشان این آیت ارزانی فرمود تا ماکافه
فرمودند آن بداند که شهداء نزد حضرت جل و علی زنده اند و با قضا
دارند که آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم فرموده مَا مِنْ أَحَدٍ يَدْخُلُ

لِحَسَنَةِ مُجِبَاتٍ أَنْ تَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا وَلَمْ يَأْتِ فِي الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا الشَّهَادَةُ
بِهِت رَاوَدَنُت دَارِ دُكْرَ بَارِ مَرْدِ بَسُو دُنْيَا دَ بَاشَد اَدَا اِلَهْجَ دَرِز مَن سَهْت اَز خِيَرَه مَكْرَمَه شَهِيد
تَمَنَّى أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا فَيَقْتُلَ عَشْرَ مَرَّاتٍ لِمَا يَرَى مِنَ الْكَوَاكِيبِ الْمَكْنُونَةِ
آرِز وَبَنِيْدَه كَه اِيْز كَرْد بَسُو دُنْيَا پَس كَشْتَه شُوْد دَه بَار اَز حَقِ اَنَكِه مِي بَنِيْدَه اَز بَزَرَكِه وَ ثَوَابِ شَهِيْدِي
كِه يَكِدَه مَه بِه حَسَبْت دَر اِيْد وَ دُوَسْت دَار دَا نَرَا كِه بَار بَدِيْسَار وَ دُوَا نَخِرُو
زَمِيْن سَهْت بَا وَ دَا دَه شُوْد مَكْر شَهِيْد رَا خُْدَا كِه آرِز مَوِيْس كَنْد كِه پَس بَدِيْسَار وَ
وَدَه بَار دَر رَا خُْدَا كَشْتَه كَرْد دُزِيْرَا كِه مَلَبَس دِي دَر جَا ت شَهَادَت مَكْرَا
آرَا مِي بَنِيْدَه اَبَا آرِز دِي شَهَادَت رَا فَيَا مِيْد وَ نِيْر سُرُوْر عَالَمِ اَصْحَا لِي اَعْلِيْ

وآله وسلم فرموده وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُكَلِّمُ أَحَدًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ سَعَىٰ
 قسم است مرا بآن ذاتی که ذات من بقدرت او که مجروح گردانیده می شود هیچ کس در راه خدا
 بِمَنْ يُكَلِّمُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَجَاءَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَجْهَهُ يَتَغَيَّبُ مَا لِلْوَنُ لَوْنُ الدَّمِ
 بکسی که مجروح گردانیده می شود در راه و بگردانیده می آید روز قیامت و حال آنکه زخم می می یزد خون را رنگت بک خون
 وَالرَّيْحُ رِيحُ الْمِسِّ مَعْنَىٰ أَنَّهُ قَسَمٌ مَرَّابَانٍ دَالِي كَمَا ذَاتُ مَن
 در دست قدرت و ملک است که زخمی کرده می شود و هیچ شخصی مستلمان
 راه ذوالمنان و خداوند خود داناست به نیت و اخلاص و کلامی نشان
 آن کسی که در راه او زخمی کرده شود که مقصودش اعلاء دین خدا بوده
 و یا مگر آنکه می آید در روز قیامت بجا لیکه زخم آن بسیار جاری
 در رنگ مثل خون می باشد و بوی مشک میدهد و حکمت نبوت
 شهیدان بدین صفت آنست تا مرا و شازا شاهد بنظر نفس و مال
 در راه ذوالجلال بود و همه شهیدان که در قتال کفار یا یاغیان و ره
 زنان و اقامت امر معروف و نهی منکر کرده باشند همین حکم دارند و چون
 آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم فرموده لِلشَّهِيدِ عِنْدَ اللَّهِ سِتُّ خَصَائِلَ
 شش ویژگی را نزد یک خدا شش صفت است
 يُغْفَرُ لَهُ فِي أَوَّلِ دَفْعَةٍ وَيُرَىٰ مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَيُجَارُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ
 آمرزیده می شود در اول دفعه و نمود می شود در آستانه و از عذاب قبر

آنچنان میاید که یکی از شمار امور چه بکند و یا با آنچنان دست گزیند شود
و نیز آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرموده که هیچ چیزی به نزد خداوند

از دو قطره بهتر نیست قطره دموع من خشية الله و قطره دموع کبریا
قطره اشک است از ترس خدا و قطره خونی که بخیه می کشند
فِي سَبِيلِ اللَّهِ ^{مَعْنَى} آنکه بقطره اشک است که از ترس خدا از جسم بکشد و در
قطره خونیست که از شهیدان کشته گان راه خدا بيفتد و در حدیث آمده

که از آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم پرسیده شد که ^{که ام کشته شد کشته شد در جبهه شریف} اَيُّ الْقَتْلِ اشْرَفُ

قَالَ مَنْ اُهِرْتِ بِهِ دَمُهُ وَعُقِرَ جَسَدُهُ ^{گفت کشته شدن کسی که رنجیده شود خون او و پیکر کرده شود به سپید تر از قنار} اَلْمَعْنَى آنکه کدام مرگ

بیشتر و بزرگتر می باشد آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود کسیکه توده شود

خون او و زخمی وی پی کرده شود سپ خوب و تیز روا و و حجاب سرور

عالم صلی الله علیه و آله و سلم فرموده مَنْ جَاهَدَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

فَاِذَا لَقِيَ الْعَدُوَّ قَاتَلَ حَتَّى يُقْتَلَ فَاِنَّ لَكَ الشَّهَادَةَ الْمُبَارَكَةَ فِي خِيَمَةِ اللَّهِ ^{هر مسلمانی که جهاد کند بجان خود و مال خود در راه خدا}

تَحْتَ عَرْشِهِ لَا يَفْضُلُ النَّبِيُّونَ إِلَّا بِدَرَجَةِ النَّبَوَةِ ^{پس چون ملاقات کند دشمن را جنگ کند تا آنکه کشته شود پس آن شهید از ایشان است که در جبهه خدا است}

در راه جهاد کند و در حین ملاقات با لشکر کفار کارزار نماید تا آنکه

گرد پس این چنین کس شهید امتحان کرده شد میباشند که تحت
 عرش خدا در آنحضرت و محل قربت جاداده می شود و پیغمبران
 صلوات الله علی بیست و علیهم خیر درجه نبوت از چنین کس فاضل
 تر نمیباشند و در حدیث آمده که جابر بن عبد الله رضی الله عنه
 روایت نموده که چون عبد الله رضی الله پدیرم را بعد از شهید نمود
 و مثله کردن در روز بدر نزد رسول خدا و ندبیا آوردند و گفتند
 پیش شدم که جامه را از روی مبارکش بردارم و آنرا به بنیم قوم مرا
 منع نمودند که ناگاه عمه یا خواهر جابر فریاد گشتند بیاید آنحضرت
 صلی الله علیه و آله و سلم فرمود چرا گریه میکنی ^{همیشه} مَا زَالَتْ الْمَلَائِكَةُ
 تَنْظُرُكَ بِجَنَّةِهَا ^{که سایه میکنند او را بپناههای خود} معنی آنکه همیشه اندک فرشته تا سایه میکنند او را بقوا
 ملکی و اشیاء رحمت و در باره شهید امغفرت الهی میشود و در کتب فقه
 آورده که شهید را از آن سبب باین اسم نامیده اند که بوزن فعل است
 مشتق از شهود که بمعنی حضور میباشد و ملائکه تا سبب برای اکرام او

حاضر میشوند و آنرا به فوز و کرامت تبارت میدهند و یا متعلق از شهادت
 است و شهید نیز در آخرت شاید است بجز و ظلم آنکه او را کشته
 و همچنین حضرت پروردگار حاضر میشود و ملاقات میکند چنانچه آیه
 وَالشُّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ ^{و شهیدان نزد پروردگار خود اند} بر آن گواهی میدهند و یا آنکه خشم و خون
 او شاید بر صدق و اخلاص اوست که نفس و مال خود را در راه خدا
 نموده و یا شهید بمعنی شهود است و شهید نیز شهود له با الجثه است و
 در کتب فقه و حدیث شهید را بیه قسم تقسیم نموده اند اول آن کسانی اند
 که شهید در احکام آخرت و دنیا بوند چنانچه در جنگ یا کفار کشته شوند
 و فرار نه نمایند و یا بظلم به چیزی تیر بمقتول گردد این چنین شهید را
 در دنیا غسل و کفن نمیدهند و بگوئیم بگوئیم ^{بگوئیم بگوئیم} و دما قهرم
 وَلَا تَغْلُوْهُمْ ^{و نفرین غل ایشان را} کار نمایند و نماز بر اوستان میخوانند و در آخرت بدرجا
 عالی که با اوستان عده شده میرسند و اینها کاملترین شهیدانند و دوم
 شهید آخرت است و آن مبطون و مطعون و غریق و حریق و صاحب

بدم و نفساء و غریب الوطن و عاشق عقیف و کسانی که در مرض سل و ذی
 الحجاب یا در شب جمعه و طلب علم بحیثیت تالیف و تدریس و حضور
 یا عند الکمال و اقتراس صبح و هوام و مانند آن بمیرند همه شهید در احکام
 آخرت اند که به سبیل فضل جهت شدت مشقت که دیده اند خداوند
 در آخرت درجه و فضیلت باو شان میدهد و غسل و کفن نیز داده
 میشوند و سویم شهید دنیا است که برای نام و یافتن غنیمت عزرا
 و یاد در وقت محاربت پشت گرداند و یاد دیگر غرض دنیوی داشته
 باشد این چنین کسان شهید اند دنیا اند که با آنها غسل و کفن نمیدهند
 درجه اخروی ندارند بر جماعه ارباب شجاعت و فارسان میدان
 تقوی و سماحت مستتر و پوشیده ماند که پروردگار فی نیاز و بجزوار
 بنده گان می بیند و از آن قدر ارسزاوار اجر و ثواب میگرداند
 چنانچه حق سبحانه و تعالی میفرماید ^{وَمَنْ خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا}
^{و بزرگ برون آید از خانه خود را طالب جودت کند}
 إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا
 کسی که خدا و فرستاده او را طلب حق کند خداوند به او دست خدا بخشنده و مهربان

معنی آنکه هر که بیرون آید از خانه خود در حال که هجرت کنند بخدا و رسول
 صلی الله علیه و آله و سلم بود و بفرموده او شان عمل نموده تقرب
 جوید و در آشنای راه او را مرگ دریابد و هجرت گاه نرسد بد رستگه
 بسبیل فضل و رحمت مراد او بر خدا واجب و ثابت شد و همچنین خدا
 تعالی بخشنده است گنایان کسی را که بسوی نزدیکی بخدا هجرت نماید
 و مهربان در وعده مشوبت که بحسن نیت میسر دهد و در آیه کریمه مراد
 هجرت عام است که بجهاد و رو دیا طلب علم و حج یا فرار به بلده دیگر
 نماید و مراد آن طاعت و قناعت و زهد و طلب رزق طیب بود
 بحکم فَمَنْ جَاءَهُ الْيَأْسُ إِلَى مَا كَانَ لِي بِهِ الْيَأْسُ اَجْرُ شَيْءٍ مِّمَّا يَمُنُّ بِهِ
 آمده که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرموده مَنْ قَضَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
 فَمَاتَ أَوْ قُتِلَ أَوْ وَصَصَ نَفْسَهُ أَوْ بَعْدَهُ أَوْ لَدَغَتْهُ هَامَةٌ أَوْ مَاتَ
 فإِنَّهُ بِأَيِّ حَتْفٍ شَاءَ اللَّهُ فَإِنَّهُ شَهِيدٌ وَأَنْتَ لِمَا لَحِقَ بِالْطَّائِفَةِ
 معنی آنکه هر که در راه خدا شود و از خانه براید و به مرگ خود میسر

یاکشته شود و یا پس و اشترش او را بیدارد و گردنش را بشکند یا حیوان
 زهر دار مثل زنبور و گزدم و مار او را بگزید یا بر فراش خود بهر مرگی که
 خدا خواهد بمیرد تحقیق آنکس شهید است و مر او را جنت میباشد
 و همه را خداوند تعالی در فردیس جنت جامیدهد و نیز آنحضرت
 صلی الله علیه و آله وسلم فرموده ^{باز نشین مجاهد از غلامانند غزا کردند} قَعْنَه كَعْرَوَهْ ^{مغنی آنکه برگشتن}
 همچو غزا کردن است چنانچه کسی که بغیر امیر و د موجب اجر و ثواب
 میگردد همچنین که نفع و نصرت و افس می آید سزاوار مرد و حیاتب
 میشود و همچنین آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم فرموده مَنْ خَرَجَ ^{بر کسی که سوار می آید بهین آید}
 خَوَاجَةً ^{در راه} فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَازَّ عَلَيْهِ طَابَعُ الشَّهَادَةِ ^{خدا پس نه در سبیل که بر دهن علامه شهادت} ^{مغنی آنکه هر که بر آید و}
 یکدانه در راه حد امیرانیه برو و علامه شهادت است که در
 اعلاء دین سعی کرده و در تحصیل رضای حق به نفس و مال گویند

باب چهارم

در بیان صبر نمودن در حین قتال با کفار و گناه گریختن و ادبار اگر

کفار در

ص

ص

کفار دو چند بود و هرگاه که هارسته چند باشند هر آنکه فرار در وقت گناه کسر
 نمیباشد اما بالکل نیز تکریر نکند مگر آنکه خود را از صدمه سخت دور داشتن جواب
 دارد و بر کافه مجاهدین و اخوان صد اوقات تکمیل که حامیان دین متین
 حضرت خاتم النبیین صلی الله علیه و آله و سلم اند واضح و لایح باد که چون
 سلسله صفها پیوسته گردد و در کاب مبارزان بسته و صحر خدشان
 در تنسم آید و سنان سنان در تنسم و خون در رکبا بجوشد و سر بر
 بجزو شد باید که دل قویدارید و جز از خدا مترسید و بفرموده او عمل نمائید
 که یَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا الْقِيَمَةُ فُتِنَتْ فَأَتْبِئُوا وَادْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ
 تَتَّقُونَ یعنی آن که شما ایمان آورده اید چون روبرو شوید بآوردن بین استیسه و یاد کنید خدا را بسیار شاید که شاکر
 تَفْلَحُونَ یا غفر بیکار شوید و فرمان برید خدا را در فرستاده او را نکنید بایست که نزع که غفلت بر دل شوید و می برد قوت او در دست
 وَأَصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ و شکیبایی نمائید بدستیکه خدا با صابریانست معنی آنکه ای گروه مؤمنان چون
 به پیش رو می راز که هار که با شما قصد جنگ کنند پس بایستید و از متعاله
 روی متباید و بدل و زبان خدا را بسیار یاد نمائید شاید که بر اعدا طغفر
 و خدا و رسول صلی الله علیه و سلم را فرمان برید و جهاد کنید و در معرکه قتل

ثابت قدم باشید و خلاف کمیند که از مخالفت بد دل می شوید و قوت و دود
شما می رود و در مقابل با کفار صابر و شکیب باشید که خداوند بحفظ و صبر
با صابران است و از لمعان سیف و نینان دشمنان خائف نگردد
زیرا که آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرموده که ملاقات دشمن را آرزو
ندارید و از خدا سلامت و عافیت خواهید و چون رو بر گشتید
در مقدمه صبر کنید و اعلموا ان الجنة تحت ظلال الشجر معنی آنکه بدین
که جنت زیر سایه شمشیر است و باید که در روز بر دو وقت جنگ گیر
گویند و بدل و زبان و عا کنید و تضرع و زاری بدرگاه بار
نمائید و بگویند اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ وَ مُجْرِيَ السَّحَابِ هَازِمَ الْإِجْرَابِ
ای خداوند نازل کننده قرآن و جاری کننده ابرها و در براننده فوجها
أَهْزِمُهُمْ وَ رَزَلَهُمُ اللَّهُمَّ إِنَّا جَعَلْنَاكَ فِي خَيْرِهِمْ وَ نَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِمْ
مگر زبان این ازاد بلرزان و سپاهیان را با خدا یا بر ستیکه ما میگردانیم ترا در قتل و ذبح کفار و پناه میجویم به تو از بدیها کفار
اللَّهُمَّ اقْطَعْ دَائِرَهُمُ اللَّهُمَّ يَا عَزِيزُ خُذْهُمْ أَخْذَ عَزِيزٍ مَقْتَدِرٍ شَاهِتٍ
بار خدا یا قطع کن ویران کن کفار را بار خدا یا شاه غلبه کن کفار را بکمر قوت غلبه توانا به دوزخ بفرست
الْجَوْعِ وَ عَنَتِ الْجَوْعُ لِلْحَقِّ الْقَيُّومِ اللَّهُمَّ أَنْتَ عَصَمْتَنِي وَ نَصَيْتَنِي وَ بَكَ
باز داشت باد و کفار و رنج آلوده شدند و مرا برای خواهی نمود بگویم بار خدا یا توئی نیروی باز دهن و پناه دهن و پناه دهن
أَقَاتِلِ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِالْكَفَّارِ الْفَجَّارِ تَوَكَّلْنَا عَلَى اللَّهِ الْحَيِّ الْقَيُّومِ
کارزار میکنم بار خدا یا بر تو هست دشمنای کفار بد کردار سیرده ایم کار خود را بر خدای زنده و تدبیر کننده جهان

خُسَيْنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ وَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ يَا مَالِكُ يَوْمَ

بیاضت ما را خدا و خوب وکیل است و خوب خداوند دوست و خوب مددگار است ای صاحب قزو

اِنَّكَ تَعْتَدُ وَاَيُّكَ لَسْتَعِيْنُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ يَا مَنْ لَا

جز خاص تر از بندگی میکنیم و خاص از تو یاری میجوئیم ای خداوند بزرگ و کریم ای ذات بیکی از سازد

لَعَنَهُ شَيْءٌ أَنْصَرْنَا عَلَى أَعْدَائِنَا وَأَظْهَرْنَا عَلَيْهِمْ فِي عَاقِبَةِ وَسَلَامَةٍ عَاجِلَةٍ

عجز او را هیچ چیزی نصرت ده ما را بر دشمنان او غالب گردان ما را بر ایشان و ثابت دار ما را در عاقبت سلامت و عجل

اَعْتَصَمْنَا وَاسْتَعَيْنَا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ رَبَّنَا اِنَّا مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ

بستیم و طلب یاری میکنیم از خدا ای بلند بزرگ ای پروردگار ما بدرستی که ما مغلوبانیم پس نصرت ده ما را

اَنْصُرْنَا فَإِنَّكَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ نَصْرُ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ إِنَّكَ قَرِيبٌ

یاری کن ما را پس بدرستی که تو نیکوترین یاری کننده کالی نصرت هست از جانب خدا و فتحی نزدیک بدرستی که تو نزدیک

تَحْمِيكَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ وَالِلَّهِ الْمُشْكَةُ وَأَنْتَ الْمُسْتَعَانُ مَا شَاءَ اللَّهُ

و اجابت کننده دعای ما را خدا یا مر ترا ثناست و بتو میسپاریم تو شکایت هست و از تو استعانت میجوئیم که مستعان آنچه خواست خدا

كَانَ وَمَا لَمْ يَشَاءَ لَمْ يَكُنْ ظَاحُولٌ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ أَفْهَنُ

میشود و آنچه را که نخواست نمی شود ذمیت گشتن از گناه و نه قدرت بر طاعت مگر بخدا ای بلند بزرگ سپیده ام

أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ رَبَّنَا أَوْفِرْ عَلَيْنَا صِدْقًا وَثَبِّتْ

کار خود را بسوی خدا بدرستی که خدا بیناست به بندگان پروردگار از خود در برابر این صبر و ثبات

أَقْدَامَنَا وَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ وَهَرَّكَاهُ بِتَوَاسُطِ قَبْلِ اِزْشَرْوَعِ

قدمهای ما را در جنگ نصرت ده ما را با گروه کافران و هرگاه بتوسط قبل از شروع

دور کعت نظر بخواند و هفت مرتبه سوره الم تر کیف را بعد از آن

خوانده بطرف کفار دهند و از خدا خواهان نصرت و کفار بر زمین

و هیچ گاه از ذکر خدا غفلت نوززند و در صرب ثابت قدم باشند

و نگرینند که خداوند تعالی در هفتاد و پنج جلد قرآن مجید امر بر صبر نموده

و فرموده سَيُفْرَغُ مِنْكُمْ وَيُولَدُونَ الذُّرِّيَّةَ الْمَعْنَى آنکه زود باشد که نوزدیت کرد
 شود جمع کفار و گردایده شود دست مای فجار و از معرکه قبال
 فرار نمایند هت از فضل خدا نا امید مباشید که حق تعالی حل

شانه فرموده لَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ وَاتَّبَعَتْ لَهُمْ الْمُتَّبِعُونَ
 و بر آینه پیش گرفته است سخن ما برای بنده گان و پیوسته اند به پیروان ایشان

وَأَنْ جَعَدْنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ الْمَعْنَى آنکه پیش گرفته حکم ما در لوح محفوظ
 و بر تیکه گدا بر آینه بیان غلبه کننده گانند
 كَتَبَ اللَّهُ لَا غَلِبَتِ أَنَا وَرُسُلِي كَيْ يَغْلِبَ مِنْ رَاغِبِهِ مِيدِيم
 نوشت خدا بر آینه غلبه میکنم من و پیغمبران من و پیغمبران من

و فتح و نصرت میمایم نوشت خدا تعالی جل شانیه در لوح محفوظ
 و حکم کرده هر آنکه غالب شوم من و فرستاده گان من و غلبه رسل اگر

ما مور بحرب اند بقره و زجر اعداست و اگر ما مور بحرب نیستند بدلیل
 و حجت و هر آنکه شکر اسلام که شما تا بجان انبیاء علیهم السلام اند نیز غلبه

کننده گان اید و بفجای الحق و یبطل الباطل منظر و منصوران و
 همچنین حق سبحانه تعالی برای مومنان و عده فتح و نصرت نمود
 تا اثبات کند حق را دنیا چیه گرداند نا حق را

چنانچه فرموده إِنَّا كُنْصُرُ سُلْنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَقِّ الدُّنْيَا وَكَيْفَ يَقُولُ الْكُفَّارُ
 چنانکه نصرت میدیم رسولان خود را و آنرا که ایمان آورده اند در زندگانی دنیا و در روز قیامت بر کافران

معنی آنکه مانصرت یاری میدهم غمیران خود را و آنانرا که با ایشان
ایمان آورده اند درین دنیا تا کفار را بپلاک نمایم و مؤمنان را
نجات دهم و هم در آنسر که نبیا و امتان محمد مصطفی صلی الله
علیه و آله و سلم قایم گردند و بر مردمان شهادت دهند پس
ای مؤمنان بدانید که خداوند منان وعده فتح و نصرت بمایان
داده است باید که توکل بر خدا نمائید و نا امید از فضل حق مباشید
که حق تعالی میفرماید لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَ لَئِنْ رَأَيْتُمُ الْمُشْرِكِينَ
ای مؤمنان نصرت داده است مرا خداوند متعال در جنگ جاها
بسیار و معارک کارزار همچو روز بدر و حرب بنی نضیر و بنی قریظ
و روز احراب و صلح حدیبیه و حرب خیبر و فتح مکه و در روز جنین
که چهار هزار مؤمنان بر شانزده هزار کافران غالب گردیدند

وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا
فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ
در غار بودند آنگاه که میگفت یار خود را اندوه مخور بدرستی که خدا با ما است پس فرو فرستاد خدا آرام را از جانب خود

عَلَيْهِ وَأَيَّدَ الْجَنُودَ لَمْ تَزِدْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى وَكَلَّمَ اللَّهُ

بر او و قوت داد و رايشكرها را زيديد شما آنها را در برابر دشمنان كافر در زير پست و خوار سخن خدا

هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مُعْنِي إِنَّكَ الْكَرِيمُ نَصْرَتِ نَدِيدِ عَمِيرٍ رَزَوْد

آن سخن بلند تر است و خدا غالب است بمجموعه کار

باشد که خداي تعالی او را نصرت دهد و دين او را در مستقبل مانند گذشته

فرو نگذارد پس بدستیکه نصرت داد او را خداي تعالی آنگاه که کفار قصد

بيرون کردن آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم را از مکه نمودند و در حاکم

دویم دو تن بودند بوقتیکه هر دو از جناب حضرت رسالت مآب

صلی الله علیه و سلم و ابوبکر صدیق رضی الله عنه در غار کوه ثور بودند و

آنحضرت صلی الله علیه و سلم مر صدیق اکبر رضی الله عنه را فرمود که اند

مخور که بدرستی خداي تعالی با ما است نصرت بر دشمنان و عصمت از

خواهان پس خداي تعالی فرستاد رحمت خود را بر ایشان و قوت

داد حق تعالی پیغمبر خود را به شکرهای ملائک که شما ایشان را در غار

ثور ندیدند و آنها شمارا محافطت مینمودند و در بدر و اضراب چنین

نیز حاضر شدند و کلمه کفار را خوار و بمقدار گردانید و دعوت اسلام

و توحید و کلمه شهادت بلند تر و رفیع قدر و عالی تر است و خدا تعالی غالب
است عزیز گرداند اهل توحید را و دانا است و خوار ممتاز د اهل شرک
و غیبت را و بحکم جند ما کهنالک مفرق من الخراب مع لشکر کفار را بنظر
نیاید چه ایشان در معرکه جنگ لشکری شکسته شده از گروه ما اند و فضل
خداوند هر میت میشوند و طاقت محاربت نمی آرند و مقتضای حکم
فَتَّةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً معنی آنکه بحکم پروردگار بر انبوه کفار
غالب میشوند اما باید که تویی و دوستی با کفار در سیر و آشکار نمائید
ما بحکم من یمنونکم فانه منهم نشوید و بفرمای من یقول الله و
رسوله و الذین امنوا فان حزب الله هم الغالبون معنی آنکه هر که دو
دوست دارد و آنان را که بر وی ایمان است و خدا ایشان را غلبه کنند گان اند
دارد خدا و رسول و آنان را که ایمان آورده اند پس ایشان غالبان و
لشکر حضرت نشان اند عمل نمایند زیرا که اگر فرار نمودید مستوجب قهر
جبار و نارسی گردید چنانچه حق سبحانه تعالی میفرماید یا ایها الذین
امنوا اذ القیتهم الذین کفروا زحفا فلا تولواهم الا ذنبا و من
ایمان آورده و بر گناه طاقت کشید شما گان را که کافر شدند انبوه پس مگردانید از ایشان دشمنان را و کسی که

از درخت بلند

۱۳۶۰

۱

ص ۱۳۶

يُؤْلَهُمْ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُ إِلَّا مَنْ تَخَالَفَ الْقِتَالَ أَوْ تَخَيَّرَ إِلَى فِتْنَةٍ فَقَدْ بَاءَ
 بگر داند از ایشان در آن روز پشت خود بگرداند یا باشد بر جنگ یا روند به شهر و بگریزد و دیگری از دین بماند
 بَغْضَبٍ مِنَ اللَّهِ وَمَا وَدَّ جَهَنَّمَ وَيُنْشِرُ الْمَصِيدَ ^{مَعْنَى} أَنْكَهَ الْيَكْرُوهَ مُؤْمِنَانِ
 از قمار شود بغضیب از جانب خدا و جا باشد او را در فلج و بدست رسا بازگشت
 چون ملافی کردید و به بینید اینوه کافران را که با هم پیوسته اند بخنک
 شامی آیند پیش پشت از او شان گردانید و هر میت و شکست میکنند
 چه هر که در آن روز پشت گرداند تحقیق که به غضب خدا مبتلا و بامسکود
 و بازگشت دنی دوزخ باشد و ند جای بازگشتنی است دوزخ مگر آنکه جلا
 دهد و خود را چنان نماید که میگرداند و دوزخ را بکماله بخندد و فریب
 داده و سپس حمله آورد یا سوی گرویی دیگر از مسلمانان رجوع نماید
 و از راست بچپ و یا عکس آن رود پس بران کس گناه نباشد
 و بعیر این دو وجه هر که روگرداند و پشت دهد به غضب خدا مبتلا
 میگردد و بازگشتش دوزخ میشود بشرطیکه چهار دو چند مؤمنان
 صداقت اطوار بوند و آلات جنگ نیز داشته باشند زیرا که فرار
 بشرط مذکور گناه بکیره میباشد چنانچه در کتاب شرح عقاید آورده که

در گناه کبیره روایات مختلف آمده و ابن عمر رضی الله عنه روایت

کرده که اثنا عشر شریک با الله و قتل النفس بغير حق و قد زنا المحصنة
 بدستگاه کبیره نه است شرک بخدا کشتن نفس مسلمان بغير حق و بهمت زنا و نیت بد بزن یا زن

و الزنا و الفجاء عن النجف و السکر و اكل مال الیتیم و عقو و الالذین المسلمین
 و زنا کردن در گنجین از شرک و انبوه کفار و جاد و کردن و خوردن مال یتیم و عاق شدن مادر و پدر و کشتن

و الحاد فی الحرم و زنا ابوه و زنا اکل الربوا و زنا علی السر و شرب الخمر یعنی گناه کبیره
 و زنا کردن در زمین حرم و زنا با پدر و مادر و خوردن سود و زنا با بزرگوار و خوردن سود و شرب خمر و خوردن ریشخورد

نه است اول شکر است بحضرت سبحان و دوم بغير حق کشتن
 و شکر کردن در زمین حرم و زنا با پدر و مادر و خوردن سود و زنا با بزرگوار و خوردن سود و شرب خمر و خوردن ریشخورد

مسلمان سویم قذف نمودن زن که عقیقه زمان باشد چهارم
 و شکر کردن در زمین حرم و زنا با پدر و مادر و خوردن سود و زنا با بزرگوار و خوردن سود و شرب خمر و خوردن ریشخورد

زنا کردن مردان با زنان و جز آن چه گنجین و شکر
 و شکر کردن در زمین حرم و زنا با پدر و مادر و خوردن سود و زنا با بزرگوار و خوردن سود و شرب خمر و خوردن ریشخورد

دائیدن از جماعه و انبوه کافران در حینکه اهل اسلام نصف او شان
 و شکر کردن در زمین حرم و زنا با پدر و مادر و خوردن سود و زنا با بزرگوار و خوردن سود و شرب خمر و خوردن ریشخورد

بوند ششم سحر کردن و جدائی گنجین باین مردمان مانند
 و شکر کردن در زمین حرم و زنا با پدر و مادر و خوردن سود و زنا با بزرگوار و خوردن سود و شرب خمر و خوردن ریشخورد

آن هفتم خوردن مالهای یتیمان هفتم عاق شدن از مادر و پدر
 و شکر کردن در زمین حرم و زنا با پدر و مادر و خوردن سود و زنا با بزرگوار و خوردن سود و شرب خمر و خوردن ریشخورد

مسلمان نهم گناه و الحاد در زمین حرم و ابو هریره رضی الله عنه
 و شکر کردن در زمین حرم و زنا با پدر و مادر و خوردن سود و زنا با بزرگوار و خوردن سود و شرب خمر و خوردن ریشخورد

سود خوردن از مردمان را نیز زیاده نموده و علی کرم الله وجهه زنه
 و شکر کردن در زمین حرم و زنا با پدر و مادر و خوردن سود و زنا با بزرگوار و خوردن سود و شرب خمر و خوردن ریشخورد

و شرب خمر را نیز بر آن افزوده و این همه را گناه کبیره شمرده
 و شکر کردن در زمین حرم و زنا با پدر و مادر و خوردن سود و زنا با بزرگوار و خوردن سود و شرب خمر و خوردن ریشخورد

باب پنجم

در بیان وجوب اطاعت پادشاهان و احکام باغیان و خارجان از دیره
اطاعت و فرمان بر ضمیمه سایر باب در اثبات و شعور پوشید و مستور
نخواهد بود که پادشاه و لم یزل تعمیر معموره ربع مستکون و ترتیب کار
گاه کن فیکون در تسخیر سلاطین عالی هم و تنظیم خستروان محمود ششم
و البته نموده تادیار اسلام را انتظام دهند و خواطر انام را قوام
گردند چون اتفاق آن باستجلا بقلوب انام و تصدیق ضمائر
خاص و عام بود حضرت ملک علام بر کافه اهل اسلام امر نموده
فرموده که **أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ** یعنی فرمان
فرمان برداری کنید خدا را و فرمان برداری کنید رسول را و خداوندان امر از شما
برید خدا را و امر و نواهی و فرمان برید رسول او را در
حال حیات و اقامت نمایند بر سنت او بعد از وفات و فرمان
برید سلاطین و پادشاهان دین را که نائبان حضرت سید المرسلین
اند چنانچه آنحضرت صلی الله علیه و آله و اعمجابه وسلم فرموده است
هر که

اطاعنی فقد اطاع الله ومن عصانی فقد عصی الله ومن تطیع الامیر
 فرمان برداری کرد مرا تحقیق او فرمان بردار کرد خدا را و کسی که بفرمان مرا نطاعت کند خدا را نطاعت کند
 فقد اطاعنی ومن یعصی الامیر فقد عصانی و ابی ما
 پس تحقیق فرمان بردار میکند مرا و کسی که بفرمان مرا نطاعت کند مرا را نطاعت کند مرا
 الامام جنة یقاتل من ورائه و یتقی الله یعنی هر که فرمان
 بر دهم مرا تحقیق فرمان می برد خدا را زیرا که من میسر دهم و هر در حقیقت
 اوست و هر که نافرمان امر من شود تحقیق که نافرمان امر خداست و
 هر که فرمان و اطاعت کند مرا میرا تحقیق که فرمان میسر دهم را و هر که
 نافرمان از امر مرا میرا گردد تحقیق که نافرمان امر من میباشد و جزین
 نیست که پادشاه سپهرست که قبال کرده می شود از پس وی و تتر
 می شود بوی چنانچه سپرد افع شمشیر و سنانست همچنین پادشاهان
 مانع کفره و باغیان اند که کافه رعیت در کف حفاظت ایشان
 در امان اند و از ظلال عنایت خندان و شادان و همچنین جناب
 سرور عالم صلی الله علیه و آله و سلم فرموده است سمعوا و اطیعوا و ان
 استعمل علیکم عند حلیته کاز راسه زبیه یعنی آنکه بشوید و فرمان
 عامل گردانیده شود بر شما نظام جشی گویا سیراد مانند سیرت

حکم پادشاهان خود را اگر چه عادل و حاکم گردانیده شود بر شما غلام حشمتی
گویا که سر او در خوردی مثل موی نیست چو نکه پادشاه دین پناه غلام
نمیباشد پس درین حدیث مبالغه است در قبول دین پادشاهان
اگر چه خفیف العقل باشند یا غلام و نیز آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم

فرموده من رأی من امیر و شیایکرمه فلیصبر و انه لیس احد یفارق الجماعة
کسیکه بنده از امیر خود چیزی که مرده می پندارد او را پس باید که صبر کند و در شکی نیست هیچیک که جدا کند

شیایکرمه موت الاممات میت جاهلیت معنی آنکه سر که به بیدار میسر
یک بدست پس بیدار مگر آنکه بیدار آن نوع مردنی که می میزند بر آن اهل جاهلیت

و پادشاه دین پناه خود چیز را که مکر و میدهارد و بدین پندارد و آنرا میسر
صبر نماید و اقدام بر سرش و بغی نکند زیرا که هیچ کس نمیباشد که مقدار

یک است از جماعت اسلام بعد از تبعیت و اتفاق او شان بر پاد
شاه عالی مقام جدائی افکند پس درین حالت بمیرد مگر آنکه مرده است

آن نوعی که اهل جاهلیت بر آن میسوزند و در حدیث دیگر آمده که صحابه
گرام از حضرت خیر الانام پرسیدند که یا رسول الله خبر ده ما را که اگر امرار

و پادشاهان بر ما قائلیم گردند که حقوق خود را میگیرند و حقهای ما را نمیگیرند

با او شان چکار کنیم آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم فرموده که اسمعوا
 واطیعوا فاما علیهم فاحملوا وعلیکم متاحملون ^{یعنی آنکه بگوشتش هوش}
^{و اطاعت کنید پس نیست بر ایشان مگر چیزی که بار کرده شده اند و غایت بر شما که چیزی که بکلیف نرسد شما را}
 بشوید و پادشاهان دین را اطاعت کنید و فرمان برید که بر او سزا
 است چیزی که بران حمل کرده شده اند از رافت و عدالت و بر شما
 یاست آنچه بر شما نهاده شده از خدمت و اطاعت و بی خدا
 تعالی سلاطین دین و پادشاهان با عز و تمکین را فضیلت داده که
 در احصائی آید از آنجمله آنکه آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم فرمود
 السُّلْطَانُ ظِلُّ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ يَا وَيْلَتَى الْيَوْمِ كُلُّ مَظْلُومٍ ^{یعنی آنکه پادشاه سایه}
^{پادشاه سایه خدایت در زمین بای بگیرد و نیاید و هر کس بگوید بر سر نهاده}
 خدایت در زمین او که هر مظلوم و ستم دیده بتبوی او پناه می آرد
 و از آسیب حوادث در سایه حمایتش محفوظ و مستلیم میماند تا بر
 آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم فرموده من آذان سلطان الله
^{یعنی آنکه هر که آذان سلطان الله را بگوید}
 فِي الْأَرْضِ أَهْلَ الْكَافَّةِ ^{یعنی آنکه هر که در طاهر}
^{در زمین خوار و سبک گرداند او را خدا و کسی که عزت کرد سلطان خدا را عزت میکند او را خدا}
 یا نهان بمانت نماید و سبک پندارد پادشاه زمین و زبان و خلیف

منان را هر آنی که آنکس را خداوند خود سبک نماید و ذلیل و حقیر می یازد
 و هر که در پیش یا اعلان سلطان زمان را مکرم دانسته احترام کند هر آنی که
 آنکس را خداوند خود مکرم و معظم می یازد و از جانب خود با و عزت و رفعت
 میدهد زیرا که احترام سلاطین بعلت نیابت حرمت حضرت سید
 المرسلین است و جناب حضرت رسالت آب صلی الله علیه و آله و سلم
 فرموده **وَالَّذِي نَفْسِي مَحْكُومٌ بِيَدِهِ انَّ الْوَالِيَ الْعَدْلُ لَيَرْفَعُ لَهُ كُلَّ يَوْمٍ مِثْلَ عَمَلٍ**
 قسم است بآن ذاتیکه ذات محمد است او بر شکیله الی عادل است بر آئینه بلند کرده میشود او را هر روز بمثل عمل
رِعَّتِي وَصَلَوْتُ تَعْدِلُ بِسَبْعِينَ أَلْفَ صَلَوةٍ وَإِنْ جَاءَكَ
 رعیت او و نماز او برابر است بهفتاد هزار نماز اگر چه جور
وَوَظَلَمَ تَفْلَحْ حَمْدًا وَعَلَيْهِ وَزَرُهُ وَذَلِكَ بِذُنُوبِكُمْ آنکه قسم است مرا
 و ظلم کند اگر انبار خود اوست شود باقی اوست گناه او و آنهم سبب گناه است
 بآن دانی که نفس محمد است و قدرت اوست که هر روز برای دانی
 و پادشاه عادل چندان عمل و ثواب رفع میکنند که برابر ثواب
 و عمل کل رعیت او میباشد و ثواب یک نماز او برابر ثواب هفتاد
 هزار نماز دیگران است و هرگاه آن دانی بر زیر دستان جور و ستم کند
 هر آنی بار خودش گران میگردد و وزرش بر خودش میشود و آن نیز

سبب گناهان خود مایانست نه نقصان در سلطان چه در حدیث آمده
 که آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم فرموده که حضرت باری تعالی میفرماید
 که منم خدا و جز من خدای دیگر نیست مالک پادشاهان منم دل های
 پادشاهان در دست قدرت قیسطوت من است اگر بنده گان فرمان
 بردند مرا و اطاعت نمودند حکم را میگردانم و پادشاهان را
 بر او شان بهر بانی و رافت و هرگاه عصیان نمودند و نافرمان آمدند
 بهر آنی میگردانم دل های پادشاهان را بر او شان به قهر و عقوبت پس
 قصد میکنند و مکلف میازند بنده گان را بعد از آنکه تکالیف
 بحد پس باید که بنده گان مشغول سازند نفقه های خود را بدعای تدبیر یاد
 شاهان و لیکن مشغول سازند خود را بزرگرواری نزد من که خدای او شام
 تا ملوک او شان را کفایت کنم و بدل های پادشاهان رخم آرم و در کشتا
 رد اکتفا در فصل کیفیت قسمت غنیمت آورده و علیهم السلام
 مخالفه امیر المؤمنین علیه السلام معنی آنکه بر شکر و عیت میمنت است واجب و فرض
 مخالفت از فرموده بهر مسلمانان حرام است

که امیران و پادشاهان را فرمان برند و اطاعت نمایند زیرا که مخالفت
امروفرمان پادشاهان و امیران ذوالاحترام حرام است و موجب
معصیت و آثام و نیز جناب حضرت خیر الانام صلی الله علیه و آله وسلم
فرموده امرکم بمنسب بالجماعة والسمع والطاعة والهجرة والجهاد في
^{امر میکنم شما را به پنج فصلت که اتباع جمیع مسلمانان در پیند از پادشاهان و دیگر بخت و کارزار کردن در}
سبیل الله وانه من خرج من الجماعة فقد خلع ربة الاسلام
^{راه خدا و برستی سید برآید از جماعة اسلام مقدار یک بدست گیرن بزرگوار و رسن اسلام را}
من عنقه الا ان تراجع ومن دعى بدعوى الجاهلية فهو مرجع
^{از گردن خود نمر آنکه مراجعت کند و کسیکه بخواند مردم را بخاندن جاهیلت پس با همسر ایشان خاک تودو}
جهم وان صام وصلی وزعم انه مسلم ومعنى انكم می فرایم تمام
^{درخاست اگر چه روزه دار نماز گذار و گمان کرد که مسلمان است}
ای امتنان من هیچ چیز که اول این ثبات استقامت بر جماعت مسلما
نمان است و دوم شنیدن کلمه حق و فرمان پادشاهان زمان و سوم اطاعت
نمودن قبول آن بدل جان چهارم هجرت کردن است از مقام دار
غریب دار اسلام و از طغیان بطاعت منکران و پنجم جهاد نمودن و غر کردن
با کافران است یا نفس بی سامان زیرا که هر آن کسی که بیرون شهر از باب
اسلام بقدریک است تحقیق که رسن و خلاوة اسلام را از گردن نهاده

میکشد مگر آنکه واپس رجوع نماید و نیز هر کس که طلب نماید مردم را مثل طلب
 این حال است که می گفتند یا آل فلان چه فریادم برسد پیش آنکشان
 باو میسرویدند و او را نصرت نمودند مظلوم بودن و ظالمی او را ملحوظ
 داشتند پس هر آنکه این چنین کس از خاک توده و سنگ ها می آورد
 شده و در رخ است اگر چه آن کس نماز خواند و روزه گیرد و گمان کند که
 وی مسلمان و صاحب ایمان است لهذا بر کافه مؤمنان فرض است
 که بمضمون آیه کریمه و احادیث معظمه و مسایل فقهیه سرهای خود را از رد
 اطاعت پادشاهان دین بکنند و خلق اطاعت در گوش کنند
 و همیشه خدمت بردوش و غبار استخوان شان را سرمه ایشان و طوطیا
 چشمان نمایند و در صف متمردان و باغیان داخل نگردند یا مؤمن
 آیه کریمه **فَازِغَتْ أَحَدًا مِمَّا عَلَى الْاُخْرَى فَقَاتَلُوا لَلَّهِ تَتَغَى حَتَّى تَفْزَى**
 پس اگرستم کند یکی از این دو طرفه بر بر دیگر پس قاتل کنند بان را و هیچ کس را بکند تا باز گردد
إِلَى أَمْرِ اللَّهِ نسوید معنی آنکه اگر باعی کرد و افرونی جوید یک طایفه
 مؤمنان بر دیگری پس بکشید آن طایفه را که باعی گشته و قتلاده است

در این کتاب که در بیان حال و سیرت ائمه است و در بیان حال و سیرت ائمه است و در بیان حال و سیرت ائمه است

از سر کشید تا آنکه واپس به قبول فرمان خدا رجوع نمایند و طقه اطاعت
 بگردن اندازند و همچنین سرور عالم صلی الله علیه و آله و سلم فرموده:
 مَنْ أَتَاكُمْ وَأَمْرُكُمْ جَمِيعٌ عَلَى رَأْسِ رَجُلٍ وَاحِدٍ يُرِيدُ أَنْ يَشُقَّ عَصَاكُمْ
 أَوْ يَفْرُقَ جَمَاعَتَكُمْ فَأَقْبِلُوهُ ^{بسیار بسیار دعوت و حال آنکه امر شما مجموع است بر یک طایفه} ^{در حال که میخواهد که بشکافد عصای شما را}
^{یا جمعی از آنها را به رجاعت شما پس بکشید یا بکشد} ^{معنی آنکه هر که بیاید شما ای امتان}
 مَنْ وَحَالِ نَسْتِ كَمَا رَوَاهُ ^{در حال است که کار و امر} ^{مسیان بر یک شخصی از مؤمنان که پاد}
 زمان است فراهم و جمع است و میخواهد که جمع شما را بشکند و در این
 پادشاه و مساجدانی افکند هر آنکه آن تفریق کننده را بکشد و بجد
 کردن نگذارید چه تفریق و طغیان مریضیان را سر است زریان است
 و هلاکت نفس و خسران مال و ایمان و نیز آنحضرت صلی الله علیه و آله
 و سلم فرموده: إِنَّهُ سَيَكُونُ هُنَاكَ قَتْلٌ أَرَادَ أَنْ يَفْرُقَ أَمْرَ
 هَذِهِ الْأُمَّةِ ^{در اینجا نزدیک است که جدا شود شما و فساد و طغیانها بر سر کسیکه خواهد که جدا کند در کار}
^{این است و حال آنکه کار این است بجهت آنکه بفرماید و در این شهر که بوده باشد} ^{معنی آنکه زود است بیدار}
 شود شر و فساد پس هر آن کسیکه اراده نماید و تفریق افکند در امرین
 و حال آنست که امر و کار ایشان بر شخصی مبارک طاعت فراهم شد

و جمع ششم هر آنیه بزیند کردن آنرا ششمشیر و شش آنرا دفع نمایند اگر چه آن
 تفریق کننده را افضل و بهتر میدانند و بحق می نمایند زیرا که ^{بسیار حقیقت} در
 حق بجانب پادشاه دین پرور و خلیفه اول است چنانچه شمر و در عالم
 صحابی الله علیه و آله و سلم فرموده اِذَا تَوَلَّيْتُ لَخَلِيفَتَيْنِ فَاَقْتُلُوا الْاُخْرَى مِنْهُمَا
^{و تفریق که بیعت کرده شود مرد و خلیفه را پس بکشید آنرا که اخیر است ازین}
 معنی آنکه اگر بیعت کرده شود مرد و خلیفه را هر آنیه آن خلیفه آخر را بکشید و
 بیعتش را باطل کنید و سورتش را بشکنید زیرا که آن خلیفه آخر با غی است
 پس هر گاه بدون از قتل دفع شر او نشود و حکمش قتل است چنانچه در حد
 دیگر آمده هر که همراه پادشاه بیعت کند و دست و ثمره قلب خود با او دهد
 هر آنیه آن پادشاه را اطاعت کند و هر گاه شخصی دیگر بیاید و همراه پادشاه
 نزاع کند و خلل در سلطنت افکند هر آنیه آن منازع دیگر را بیعت کنند
 گمان بکشند و گردن زنند و در کتاب فصل الخطاب در بحث امامت
 آورده که عالم امجد ابو محمد سهل بن عبد الله گفته این امت هفتاد
 و سه فرقه اند که هفتاد و دو فرقه آن سبب بغض و عناد با سلطان

از مالکان اند و ناجیه انحصار اند که با سلطان و تابع او شان اند و نیز ابو
 محمد سهل فرمود که خلیفه اگر صالح نباشد از ابدال ملک است و هرگاه صالح
 بود قطب است که مدار کار دنیا را است و همچنین گفته اند هر که انکار از
 امامت سلطان کند زندیق است و اگر سلطان کسی را طلب نماید
 و آنکس اجابت امر او نماید آن کس معتدع است و گفته شده که امام
 غُثُومُ خَيْرٌ مِنْ فُتْنَةٍ تَدُوُّ مَعْنَى آنکه پادشاه حاین و گزنده بهتر است
 استعمار بهتر است از فتنه همیشه
 از فتنه دایم و همیشه چه بر وجود فایض وجود سلاطین دین و پادشاهان
 با مجد و تمکین فوائد بی انتها و منافع لا تحصی است که اشعه آفتاب شان
 همه اقالیم جهان متور شده و علایم ظلم و طغیان از میان دور گشته و بیه
 اسلام و امالی آن در ظل حمایت شان با بابت و سلامت مانده که
 مرآت شریعت را به صیقل امرونی از غبار مناهی مضمی میدارند و ملک
 و ملت را رونق و بهجت میدهند و اکثر واجبات شرعی و اوامر الهی
 موقوف بذات مجمع الخانات او شان است بنا بر آن طاعت

و قبول فرمان او شان بر همه مؤمنان فرض واجب است و موجب
 اجر و ثواب و خروج از اطاعت او شان سبب ملاکت است
 و عقاب چنانچه در کتاب رد المحتار در باب بغات آورده و تجب
 طاعة الامام عدا لکان و جازئ معنی آنکه واجب است قبول فرمان
 پادشاهان عادلان باشد یا جور کنندگان و نیز در کتاب در مختار
 مذکور و سطور است و من دعاه الامام الى ذلك اى قتالهم فترض عليه
 اجابته لان طاعة الامام فيما ليس بمعصية فرض فكيف فيما هو طاعة بلك
 له قادرا و الا لزم بکته معنی آنکه اگر بخواهد و طلب نماید پادشاه زمان تواند
 و سرکردگان سلطنت و یا عامه رعیت را به قتال باغیان جنگ
 کردن با او شان هر آنیه بر کافه اهل ایمان فرض است که فرمان
 واجب الاذعان پادشاه را بجا آرند و دعوتش را اجابت نمایند
 و طایفه باغیه را مطیع سازند و یا به قتل رسانند متفرق گردانند
 زیرا که فرمان برداری پادشاهان در امر مباح که موجب

عیسان نباشد فرض است حتی که اگر پادشاه به روزه دشتن روز
 امر نماید هر آنکه روزه گرفتن در آن یوم واجب میگردد پس چگونه
 فرمان پادشاه در چیزی که محض عبادت منان و طاعت یزدان
 بود فرض نباشد اگر قدرت رفتن و طاقت برآمدن داشته
 باشد و صحیح بود و الا نه در ایام فتنه بجانه نشینند و تفریق جمعیت
 نیکنند و خود را مطعون سازد و محاله دویم در احکام امراء و رعایا
 و این شتمل است بر سه باب **باب اول** در وجوب نصب امیر
 و پادشاه **باب دوم** در بیان آنچه بر خلیفه لازم است از امضای
 مصالح مسلمین و اجرای احکام دین و این شتمل است بر سه فواید
باب سوم در بیان آنچه بر رعیت واجب است و این شتمل است بر

باب اول

در وجوب نصب سلاطین و امراء بر کافه مومنان و همه اهل
 اسلام بدانکه نصب پادشاه دین بنیاده بر مسلمین امام در ابتدای

حال قبل از ظهور فتن و قیال فرض و وجب است که شخصی را که
متصف باشد بر نور اسلام و حریت و دگورت و عقل و بلوغ و
قادر باشد بر تنفیذ احکام و حفظ حدود و انصاف مظلوم از ظالم بر آ
اجراء احکام شرعی و مصالح امور دینی و دنیوی بر خود منصب
نمایند تا در او شان اجراء احکام الهی و شرع حضرت رسالت نبی
صلی الله علیه و اله وسلم را نموده دین مبتدیان را تقویت داده و نصرت

بخشد چنانچه حق سبحانه تعالی می فرماید **وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ**

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ

وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ

أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَن كَفَرَ بَعْدَ

ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ و عده کرد خدا

تعالی آنرا که اگر ویده اند از شما و بگردند کارهای شایسته مراد

بقول شهر فقرای مهاجرانند که بعد از هجرت بمدینه منازل انصار

جای گرفتند و قریش با اکثر قبایل عرب که در مکه و یشرب بودند بر محاربه
 ایشان اتفاق نموده شب و روز پیغامهای تهدید آمیز و سخنان فتنه انگیز
 می فرستادند مهاجران اکثر اوقات سلاح با خود داشتند و روزگار
 بهول و هراس می گذرانیدند و روزی بایکدی گفتند آیا زمانی بر ما در آید
 که خود را امین و مطمئن بینیم و بغرخت خاطر بر ساط سلامت و عافیت
 بنشینیم این آیت نازل گشت و حق تعالی وعده داد و سوگند داد
 که هر آنیه ایشان را خلیفه گرداند در زمین کفار از عرب و عجم همچنانکه خلیفه
 گردانیده شدند و شخص استخلاف فعل معلوم می خواند یعنی همچنانکه خلیفه
 گردانید خدا تعالی آنان را که بوده اند پیش از ایشان یعنی بنی
 اسرائیل که زمین مصر و شام بدیشان دادند تا تصرف کردند در آن
 چنانچه ملوک در ممالک خود میکنند و اندک فرصتی را نیز بوعده
 مؤمنان و قافرموده از جزایر عرب و یار کسری و بلاد روم بدیشان
 ارزانی داشت امید است که جمیع اطراف و اکناف مشارق و مغارب

بِحکْمِ لَیْظِهِ عَلَى الدُّنْيَا حُوزَةُ تَحِیرِ لَزَامَانِ شَرَعِ نَبَوِی وَتَسَابِجَانِ احْکَامِ
 مِلَّتِ امِصْطَفَوِی عَلَیْهِ الصَّلَاةُ وَالتَّلَامُ دَرَانِیدِ نَظْمِ دَمِیدِ مَحْنِیتِ
 کَحَالِ دَوْلَتِ خَدَامِ او بَدِ عَرَضِ رَوِی زَمِینِ رَاسِ سِرِ خَوَاجِدِ کَرَفَتِ
 شَاهِیازِ مَهْمَشِسِ چُونِ بَرِکَتِشایدِ بَالِ قَدَرِ بَدِ اَزِ ثَرِیَا تَا ثَرِی دَرِ زِیرِ
 خَوَاجِدِ کَرَفَتِ بَدِ اَیْنِ آیتِ دِلِیلِ اعْجَازِ قُرْآنِ سِتِ وَحْتِ صَحْتِ
 بِنَوْتِ دِیْرَمَانِ خِلَافَتِ خُلَفَایِ رَاشِدِیْنِ دِکِرِ فَرْمُودِدهِ بِهَرِ آنِیْهِ
 بَاقُوْتِ مَتَمِکُنِ سَازِ دِیْرَایِ اِشْیَانِ دِیْنِ اِشْیَانِ رَا آنِ دِیْنِ کَلِیْسِیدِ
 مِرا اِشْیَانِ رَا عِنِی دِیْنِ اِسْلَامِ مَرَادِ آنَسِتِ کِهْ اَوْرِ اِبرِ مِمِهْ اَدِیَانِ عَالِبِ
 کِرْدَانْدِ وِیْهَرِ آنِیْهِ بَدِلِ دِیْدِ اِشْیَانِ اَزِ اِیْسِ تَرِسِ اِشْیَانِ اَزِ اَدْعَایِ اِیْمَنِیْ اَزِ
 اِشْیَانِ بِیْرِ سَلْتِیدِ مَرَادِ زَمَانِ خِلَافَتِ شَرِکِ نَسَازِ دِیْ بَا مِیْنِ چِیْرِ اِیْرَافِ
 اِخْتِیَارِ وَجَاهِ اِشْیَانِ اَزِ عِبَادَتِ تَوْحِیدِ بَا زَنْدَارِ دِیْ کِهْ کُفْرَانِ دِیْ زُودِ دِیْنِ
 نَعْمَتِ بَعْدِ اَزِ رَاسِتِ شَدْنِ پِیْسِ اَنگِرُوْدِهْ کَافِرِ نَعْمَتِ اِشْیَانِ کَا مِلَاقِ
 دَرِ فُتُوْقِ بَابِ دَوِیْمِ دِرِ بَیَانِ اَنچِهْ بِرِ خَلِیْفَهْ لَازِمِ سِتِ اَزِ اَمْضَایِ مَصَاحِفِ

مسلمین و احرار احکام دین و این مشتمل است بر سه فایده اولی و دوم
 آنچه بر خلیفه لازم است از کشتن اهل رده و زنا و قتل و استیصال متبعم
 و قتل باغیان و ساعیان و دزدان فایده ثانی در بیان حکمت و فرا
 جماعت و سخاوت پادشاه فایده ثالثه در شفقت و محافظت

فایده اولی

و جب است بر پادشاه گاه بدترین دین محمدی صلی الله علیه و سلم بر صفتی
 مستفیضه آنحضرت صلی الله علیه و سلم ثابت شد و اجماع سلف صالح بر آن
 منعقد گشته و انکار کردن بر مخالف با آن وجه که قتل کند مرتدین و زنا و قه
 و زجر نماید قطاع الطریق و متدعه را قال رسول الله صلی الله علیه و سلم من بدل
 دین خود را پس بکشید او را

قال الله تعالی انما جزاء الذین یحارون الله و رسوله و یسعون فی الارض
 فسادا ان یقتلوا او یصلبوا او تقطع ایدیهم و انجلهم من خلاف و ینقلوا
 من الارض معنی آنکه بدستی جزا که محاربه جنگ کند با دوست خدا و رسول خدا و محار

با مسلمانان در حکم محاربه رسول خداست و زنجشیری گفته که ذکر الله برای پیغمبر
 مراد اخبار است باینکه ایشان محاربه با رسول خدا کرده و سعی میکنند در زمین از
 فساد این که کشته شود قصاصاً اگر قتل تنها کرده باشد یارب و ارشود با کشتن اگر
 کرده باشند میان کشتن و گرفتن مال یاربیده شود و پاهای ایشان اگر
 قتل نکرده باشد مال گرفته باشد در حالیکه آنها و پاهای مختلفه باشند یعنی
 شود و پاهای دست و پاهای چپ و شان با نقل کرده شود از یک زمین به یک زمین
 امام ابو حنیفه تفسیر نفی حدیث کرده جمهور علمای اینست که آیه مذکور نازل شد در شان اهل
 کتاب که عهد نمودند و بودند با حضرت صلی الله علیه و سلم و نقض عهد کردند و فساد قطع طریق
 نمودند و عهد الرابح گفته که در شان عیسی مدبر اما قاله سطلاد و در بخار نقل شده که آیه
 در شان قطاع الطريق و زردان و یامزدان آمده عن انس قال قدم على النبي صلعم نفر

مِنْ عَمَلٍ فَاسْلَمُوا فَاَجْتَبَا الْمَدِينَةَ فَاَمَرَهُمْ اَنْ يَتَوُا اَبْلَ الصَّيْدَةِ فَيَسْرِبُوا
 مِنْ اَبْوَالِهَا وَاللَّيْثِ فَيَفْعَلُوا فَصَحَّ اَفَارْتَدُوا وَقَتْلُ رَعَايَا فَاسْتَأْذَنُوا اَبْلَ
 فَاَتَاَهُمْ فَاتَى بِهِمْ فَقَطَعُوا اَيْدِيَهُمْ وَاجْلَحَهُمْ وَوَسَّلَ اَعْيُنَهُمْ ثُمَّ لَحِمَهُمْ حَتَّى مَاتُوا
 در پی آنها یک آمده شد ایشان این دیدند و پاهای و پاهای ایشان را از خاک و خون و پاهای آنها را که مردند

معنی آنکه گفت انس که قدم آورد بر آن حضرت صلی الله علیه و سلم خدی از
 محل بضم عین و سکون کاف نام قبیلہ و در بعضی روایات آمده من غکل
 و عربیة بضم عین و فتح را و سکون تحتانیة نون و صواب نیست که مجموع
 کس بودند چهار از عربیة و سه از غکل پس سلام آوردند پس ناخوش شدند
 اقامت مدینه را و موافق نیفتاد ایشان را هوای آن و بیمار شدند و
 شد رنگهای ایشان آماسید شکمهای ایشان پس امر کردند آنحضرت ایشان را
 که بیایند شتران صدقه را پس میباشانند از کنیزهای شتران شیرهای آن
 پس کردند آنچه امر کردند آنحضرت صلی الله علیه و سلم پس تندرست
 شدند پس مرتد شدند و رجوع کردند از دین اسلام و شتند چراندگان
 شتران پس راندند شتران را پس فرستاد آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 جماعت در پهای ایشان پس آورده شدند ایشان پس امر کردند بریدن
 دستهای ایشان و پاییهای ایشان و کور کرد چشمهای ایشان را
 پسترداغ نکرد ایشان را چنانچه بعد از بریدن دست و پایی داغ می

تا خون بپاشند تا آنکه مردند آن مفسدان و گفته اند که آن حضرت صلی الله
 علیه و آله باین عذاب همه را معذب کرد بطریق قصاص زیرا که ایشان
 بار اعیان هم چنین معامله کرده بودند و تحقیق روایت کرده شده
 که میل در چشم ایشان کشیدند و دست و پا بریدند و در زبانها چپها
 ایشان خارها خلائیدند تا مردند و نیز عریه این مفسدان عظیم بود
 که مرتد شدند و خون بپاشیدند و قطع طریق کردند و اموال گرفتند
 و بادشاه را میرسد که جمیع کد میان عقوبات در مانند این معامله
 زجر و سیاست و آیین همه برای صلاح عالم و نظام امر بود و ظهور صفت
 جلال و شریعت آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم جامع بود میان جمال و
 جلال و لطف و قهر این شیخ عبدالحق در اشعه اللمعات آورده و در
 شرح بخاری آورده که این حدیث پیش از نسخ مشته بود و الحال مشته
 ممنوع است در احیاء العلوم آورده که مخالف امر خداست و عقاید
 یا مبتدع است یا کافر و مبتدع یا داعی مردانست بسوی بدعت یا سالت

کافر محارب بود متحق کشتن و علامی است و اگر دمی بود جائز بود انداختن
 وی مگر تحقیر با ضبط اب ضیق طریق و اگر متبوع داعی بود و بدعت او بود
 کفر باشد حکم او از دمی بدتر است چه وی مقرر بخرید نیست و اگر کافر بدعت
 نباشد فساد این شخص بسیار است از کافر چه شریعی متعدی است پس لازم
 بود بغض و دشمنی و قطع نمودن از او و تجارت و شفاعت با او و نفرین
 دادن مردمان از او و نادادن جواب سلام و اگر متبوع عامی بود و قاطعاً
 بر دعوت نبود و وعظ و نصیحت با او کند اگر وعظ در حق او مفید نشود پس
 اعراض از وی اولی است و اگر متبوع عاصی باعتبار عمل بوده نه باعتبار اعتقاد
 این سه قسم است اول آنکه ضرر او بر دمان رسد چون سخن گواه کاذب
 و غیبت کننده لازم است که با ایشان معامله و خصلت نکنند و اگر با امانت
 یکی این کسان ضرر و منع خود ایشان آید یا دیگری بر ضرر او شان عبرت
 لازم بود امانت او شان و بیم آنکه باید از او بفعل بد و نقصان دنیا بکسی نرسد
 بلکه سلب و نابودی کند دین و دین را چون صاحب خرابات مستحب است امانت او و اگر

امید زجر عاصی یا دیگری باشد لازم بود امانت او قطع تعلق با وی و ترک
 و سلام لازم بود بر طایفه علماء که کمربست نشینند و اظهار خرد و فرست
 و قباحست او و هویدا نماید تا عالم جهان از شر و فساد این مایه شیطان بر طرف شود

قال عليه الصلوة والسلام من انتقم صاحب البدعة ملاء الله قلبه
 گفت رسول الله صلی الله علیه وسلم کسی که بدعت را بپرسازد خدا دل او را

امنا و ایمانا و من اهان صاحب البدعة اهان الله تعالى يوم الفرع
 از امان و ایمان و کسی که خوار ساخت صاحب بدعت را در امان کند او را خدا تعالی در روز رسوا کردن

الاکبر و من اذن له فاكرمه و لقبه ببشر فقد استخف
 که روز قیامت است و کسی که نر می کرد با او یا عزت داد او را یا پوست با او بخلاص پیچا پس تحقیق سبک کرد

بما انزل الله على محمد يعني کسی که زجر کند صاحب بدعت را
 آنچه نازل کرده خدا بر پیغمبر صلی الله علیه وسلم

چون کند خدا تعالی دل او از امر و ایمان و کسی که خوار و ذلیل کند مبتدع را

نگاه کند او را الله تعالی از عذاب روز قیامت و کسی که نر می کند مبتدع

یا عزت و بربا و ملاقات کند با او بخوشی و به پشیمانی و بدرستی که

کرد کتاب که نازل شده بر محمد صلی الله علیه وسلم و عن ابي هريرة

رضي الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم يكون
 راضی شود خدا می بزرگ بر او گفت گفت رسول خدا درود خدا بر او می پدید آید

في آخر الزمان دجالون كذا ابون نأفوكم من الاحاديث قالوا سمعوا
 در آخر زمان مفسدان دروغلویان می آورند شمار از احادیث آنکه شنیده باشند

کار و زمان حیل و بی شکرست بداند هر چه پیدا شده بعد از پیغمبر صلی الله
 علیه و سلم بدعت است و آنچه موافق اصول و قواعد است قیاس کرده
 شده آن از ابدعت حسنه گویند و آنچه مخالف آن بدعت تیه و ضلالت خوانند
 و کلیه کل بدعت ضلالت محمول بر بدعت تیه است و بعضی بدعتهاست
 که واجبست چنانچه تعلم و تعلیم صرف و نحو که بدان معرفت آیات و احادیث
 حاصل گردد و حفظ غرائب کتاب و سنت و دیگر چیزهای که حفظ دین و ملت
 بر آن موقوف بود و بعضی تحسین و تنجیس مثل بنای رباطها و مدرسهها و بعضی
 مکروه مثل نقش و نگار مساجد و مصاحف بقول بعضی و بعضی مباح مانند فرا
 در طعامهای لذیذه و لباسهای فاخره بشرطیکه حلال باشند و باعث طغیا
 و تکبر و مفاخرت نشوند و مسابحات دیگر که در زمان آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 نبودند چنانکه غریبال و مانند آن و بعضی حرام چنان که مذہب اهل بدعت
 و هوا بر خلاف سنت و جماعت است و آنچه خلفای راشدین کردند
 باشند اگر چه بعضی در زمان آنحضرت صلی الله علیه و سلم نبوده ولیکن در حقیقت

سنت است زیرا که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرموده است ^{بر شما لازم} عَلَيْكُمْ

بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمُهَدِّثِينَ ^{که بگیرد بر طریقه من و طریقه تأییدین} عَصُوا ^{و هدایت کنندگان} ^{محکم گیرید}

عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِدِ ^{سنت انبیا و ائمه} بر شما باید که لازم گیرید سنت مرا و سنت خلفا

را شدین را و محکم گیرید سنت ما و خلفا را بدندانها و خرابی اسلام و ^{خسنا}

از ایشان است قال فی الطريقة المحمدية ^{گفته است در کتاب طریقه محمدیه} و قال محمد ^{گرفت}

بن الفضل ذهاب الاسلام من اربعة اقوام لا يعملون بما يعملون ^{بهر ضل رفتن دین از چهار طایفه است که عمل میکنند آنچه میدانند}

و يعملون بما لا يعملون لا يعملون و الناس من التعلو ^{و عمل میکنند آنچه میدانند یاد نمیگیرند آنچه او عمل میکنند مردمان از یاد گرفتن منع میکنند}

یعنی خرابی اسلام از چهار طایفه است یک طایفه است که عمل نمی

کنند آنچه میدانند و دوم طایفه که عبادت و عمل می کنند با آنچه نمی دانند

سوم طایفه است که یاد نمیگیرند آنچه با و عمل می کنند و چهارم طایفه

است که مردمان را از تعلیم و استفادة منع میکنند پس مغرور شوید از

سختان باطل ایشان و بظهور کلمات بتیه و فسیحه ایشان این بدان حال

و مضلین ضلال اند از شرع قویم و از صراط مستقیم مایل اند و از مناہج علما

شریعت و از مسالک مشایخ طریقت خارج اند فالویل کُلُّ الْوَيْلُ لَهُمْ
 وَلَمْ يَتَّبِعْهُمْ سِوَا اِثْنَانِ ^{و برسانند تا به ایشان} قطاع طریق انداخر از کنیز ایشان و در احیاء
 العلوم گفته که از متصوفین گمراهان است آنکه دعوی معرفت و مشا
 هده حق کنند و دعوی مجاوزت مقام و احوالات و وصول و رف
 رافع الدرجات نمایند و نمی شناسند این امور را که با سامی
 الفاظ و می بینند علماء رفقه و مفسرین و محدثین و سایر اصناف
 علماء بحشم حقارت چه جای عوام الناس است تا آنکه با فنده و ندان
 و رنگریر کسب خود را میگذارند و ملازم او می شوند و می شنوند قبول
 می کنند کلمات او چنانکه کلام بوجی می کنند و اخبار را از اسرار می نمایند
 و در شان عباد و جهال میگویند که رنج بی فایده می کشید و در شان علماء
 میگویند که علماء بسبب اقوال از وصول حق تعالی محجوب اند و دعوی
 می کنند در حق نفس خود که من و اهل حق و از مقیرین او تعالی ام و
 حال آنکه او شان عند الله از فجار و منافقین اند و نیز در باب طلب

از حق و جابلیس اند چه هرگز حکم علی و تهذیب خلقی نکرده و جان داده دل
 خود مکر اتباع هوای و تلقف بدیان اَعَاذَنَا اللَّهُ مِنْ مَشَائِخِ هَذَا الزَّمَانِ
 فائده ثانیه در بیان حکمت و فرست و شجاعت و عدالت پادشاه
 متصف باشد امام شجاعت که توسط است در میان تهو و حین
 و حکمت که حد اوسط است در جرئ و زه و بلاد و سخاوت که توسط
 در اسراف و تقیر چنانچه منطوقه کلام خالق الانام مشیر باوصاف کرام
 اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ ثُمَّ لَمْ يَکُفُّوا و
 جَاهِدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ اُولٰٓئِكَ هُمُ الصّٰدِقُوْنَ
 معنی آنکه بدستیکه مؤمنان انحصار است که ایمان بخدا و رسول او
 پس شک نشده و جهاد کنند با کفار با اهلای خود و نفسهای خود
 راه خدا ایشان اندر است گویا ایمان بخدا و رسول بر سبیل یقین
 فتهای حکمت است مجاهده بال سخاوت است مجاهده بنفس شجاعت
 متصف بود امام نبر است صادق و فکر صائب تا آنکه غالباً است

این معنی بر کسی که بصحبت ملوک سیده باشد یا تاریخ ایشان را دیده مخفی نخواهد بود
و متصف بود یا دشاه بعد الت که بسبب آن در هر حالت مناسب آن
حالات و آثار بر نفس ناطقه فایز شود قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

إِنَّ الْمَقْصُطِينَ عِنْدَ اللَّهِ عَلَى مَنْبَرٍ مِنْ نُورٍ بِدَرَجَتِهِمْ أَمْرًا عَادِلًا وَادَّكَرَ
بدستیک عادلان نزد خدا بر منبرهای نورانی

نزد خدا تعالی بر غیر ما از نوراند فاند ثالثة در بیان شققت و محافظت
پادشاه مشفق بر رعایا بود چه رحمت او موجب رحمت حق تعالی و مستوجب

منفرت ملائکه است عن عبد الله بن عمر رضي الله عنه قال قال رسول الله

صلى الله عليه وسلم أَلَا جَنُودٌ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ أَرْحَمُوا مَنْزِلَ الْأَرْضِ يَرْحَمُهُمُ
رحم کنندگان است که رحمت کند بر زمین رحمت کند بر کسی که زمین رحمت کند

مَنْزِلَ السَّمَاءِ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ كَسَانِيكَ حُرْمَتُ كِتَابِهِ بِرُوحَانِ حُرْمَتِ مِكَتَبِهِ
بر نمایان کسی که در آسمان است

الله تعالی رحم کند ای بندگان بر کسی که در زمین است از نیکیان و بدان رحم

کردن بر بدان نیست که ایشان را از بد منع کنند تا رحمت کند ذاتی را که در

آسمان است ملک است او و تخصیص آسمان بحسب کمال قدرت و وسعت

ایمروا من فی السماء ملائکه است رحمت ملائکه بحفظ و نگاه داشتن است از اعدای دنیاست

از شیاطین جن و انس از محافظت و رعایت پادشاه است آنچه در صحیح مسلم
 گفته شده قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْلُ الْجَنَّةِ ثَلَاثَةٌ ذُو سُلْطَانٍ
 مُقْسِطٌ مُتَصِدِّقٌ مُوَفَّقٌ وَرَجُلٌ رَحِيمٌ رَقِيقُ الْقَلْبِ بِكُلِّ ذِي قُرْبَى
^{و عادل و احسان کننده و توفیق داده شده و مرد مهربان و نرم دل}
 وَ عَفِيفٌ مُتَعَفِّقٌ ذُو عِيَالٍ ^{و مرد باز ایستاده از حرام و خداوند عیال} یعنی اهل بهشت سه نفر اند یعنی آنها که لایق
 و سرور اهل بهشت اند و از جمله سابقین و مقربین بهشت اند کس اندا اول خداوند
 سلطنت و خلبه عادل و احسان کننده است بر مردم و توفیق داده شده بخیرت و توفیق
 آنرا گویند که آماده کرده شده بر او ای اسباب خیر و کشاده شده بر روی می درآید
 نیکی دوم مرد مهربان نرم دل است بر هر خداوند قرابت و مسلمان و سیوم مرد پارسا
 باز ایستاده از حرام و خداوند عیال است و از محافظت رعیت است عیث
 بودن اهل اسلام بر جمیع جماعات بنا بر ایمه مساجد و مدرسین و قضات چنانکه
 حضرت عمر بن عبد الله بن مسعود را با جماعه در کوفه نشانند و معقل بن یسار را
 بصره فرستاد و از فضایل خلافت امام است که ریاست ظاهرا و مقرون
 بر ریاست باطن باشد و تشبه کامل با آنحضرت صلی الله علیه و سلم پیدا کند

بعل آرد و تقدیر عطا یای قضاة و مفتیان و مدرسان و واعظان
و انیمه مساجد با جهاد خود نما بدیغیر اسراف و تقیر نایب کنند
در کار نماز خود و امناء عدول و اهل نیکو اهی را و همیشه در مشافرت
امور و در تفحص احوال رعیت و افواج و امراء امصار و حیوش رعیت
و قضات مقید باشند تا خیانتی و حیفی در میان نیاید قال فی

النجاری عن عبد الله بن عمر رضي الله عنه قال الاكلكم راع و

كلکم مسئول عن رعیتہ قال امام الذی علی الناس راع و هو

مسئول عن رعیتہ و الرجل راع علی اهل بیتہ و هو مسئول

عن رعیتہ و المرأة راعیة علی بیتہن و جهاکم و هو مسئول

عنهم و عبد الرجل راع علی مال سیدک و هو مسئول عن

الافکککم راع و کلکم

مسئول عن رعیتہ یعنی آگاه باشد همه شما چنانچه

و نگاه دارند رعیت اید و همه شما پرسیده شوید از رعیت خود پس

آگاه باشید پس همه شما چنانچه آید و تمام است

شما یان

امیر

امامی که قایم است بر مردم با صلاح حال چراند و نگاه دارند است
 و وی سوال کرده میشود از احوال رعیت او که عامه ناس اند که وی امام
 ایشان است و مرد راعی است بر اهل خانه خود و وی پسریده میشود از رعیت
 وی که اهل خانه وی اند و زن راعی است بر خانه شوهر خود و بر فرزندان
 او و وی سوال کرده میشود از ایشان و غلام مرد راعی است بر مال خود
 خود که نگاه میدارد آنرا و سپرده شده است بوی و آن غلام پسریده
 میشود از مال خواجه که خوب نگاه داشته و دیانت کرده در آن یابی و
 گفته اند هر کس راعی است بر عمار و جوارح و حواس خود و وی پسریده
 میشود از احوال ایشان که بجا استعمال کرد ایشان را و چگونه استعمال کرد
 و در حدیث حال راعی عضا نگفت از جهت ظهور و قرب آن سوال
 می فهمند اهل عرف انمغنی رعایت عن ابی سعید قال قال رسول الله
 ﷺ ^{وَمَنْ لَمْ يَرْحَمْ لَمْ يَرْحَمْ} اَرْحَمُ النَّاسِ اِلَى اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ^{عَادِلٌ} وَاقْرَبُهُمْ مَجْلِسًا ^{عَادِلٌ} اَهْلُ رِئَاسَةٍ دُونَ
 تَرِينِ مَرْدَانِ بَسْوِي خَدَّيْهِ وَرَقِيَا مَسْتَوْزِدِيكَ تَرِينِ اِثَانِ اَزْ

درگاه خدا از روی مجلس پادشاه دادگر مستقیم راه رست بود

باب سوم

در بیان آنچه بر رعیت واجب و لازم است و اینست بر بنفای
 فایده اولی در اطاعت پادشاه فایده دوم در اطاعت والی امام
 فایده سوم در درجه مطیعان امام فایده چهارم در بیان حکم ساعین بعباد
 فایده پنجم در بیان احوال کسانی که خروج بر سلطان و پادشاه کند فایده
 ششم در بیان احوال عیب کننده گان بر پادشاه فایده هفتم در حقوق
 فایده هشتم در نصرت پادشاه فایده نهم در صلاح عمل رعیت فایده اولی در
 بیان آنچه بر رعیت لازم است اطاعت خلیفه واجب است بر مسلمین
 هر چه امر فرماید امام از مصالح اسلام و آنچه مخالف امر شرع نباشد خواه امام
 مقسط عادل باشد و خواه جابر و مایل باشد کما ظهر من اطلاق قوله تعالی
 أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ یعنی اطاعت کنید خدا
 فرمان بردار کنید خدا را و فرمان بردار کنید رسول خدا و خداوندان مسلم را
 تعالی را و رسول خدا تعالی را و امرای مسلمین را آیه مذکوره دلالت میکند

بر اینکه اطاعت امام اطاعت رسول الله است و سرکشی از حکم امام
سرکشی از حکم رسول الله است و سرکشی از حکم رسول صلی الله علیه و آله سر

از حکم خداست عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابی هریره که گفت گفت رسول خدا درود و سلامتی خدا باد بر کسی
مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ

کسی که فرمان برداری کرد مرا پس بجهت فرمان برادر خدا و کسی که بی فرمان کرد مرا بجهت بی فرمانی کرد خدا را
یعنی هر که اطاعت من کند بدین معنی که اطاعت خداست تعالی کرد و هر که نافر

مانی از من کند بدین معنی که بی فرمانی از خدا کرده زیرا که امر منی کند رسول

مگر آنچه امر کرده الله تعالی و نهی نمی کند مگر از آنچه نهی کرده خدا تعالی

وَمَنْ تَطَعِ الْأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَنِي وَمَنْ يَقْصِرْ الْأَمْرَ

و کسی که فرمان برداری کرد امیر خود را پس بجهت فرمان برداری کرد مرا و کسی که بی فرمانی کرد مرا بجهت بی فرمانی کرد خدا را
فَقَدْ عَصَانِي مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ هَرَكَةُ الطَّاعَةِ أَمِيرٍ وَنَائِبٍ مِنْ كُنْدِ بَدْرٍ سَيِّدِ

اطاعت من کرده و کسی که نافرمانی کند از امیر و نائب من بدین معنی که

نافرمانی کرده از من و انما الامام جنة نیست امام مگر مستبرزه سپهر که یقیناً

مِنْ وَرَائِهِ قَالَ كَرْدَه میشود و از پس نمی یقی به و پیر نیز کرده میشود و

از افات و مخافات این بیان وجه تشبیه امام به سپهر است چنانکه در

قال سیر حایل و حاضرت سبب نگاہ شست از رسیدن تیر و شمشیر
 همچنین وجود امام از رسیدن افات و حوادث اعدای دین و
 باعث امن و امان است پس اگر امام تقوی خدا تعالی و
 احتساب از نافرموده های سبانه و عدالت ورزد و جور نکند ^{فان الله}
 بذلک اجراً پس بدستی که مرا امام ^{تسبب این امر اجرت} سبب آن امر و عدالت اجر عظیم است
 و ان قال بغیره و اگر بگوید امام و امر کند بغیر آن ^{تسبب بدستی} فان علیه منه و ذرا پس بدستی
 اگر امام امر کند بغیر آن ^{تسبب بدستی} پس بدستی بر امام ازین گناهیست
 بر امام ازین گناهیست ^{در مشکوٰۃ و از پیغمبر عرض گفت گفت رسول الله} في المشکوٰۃ و عز ابن عمر ^{گفت گفت رسول الله} قال قال رسول الله
 صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ وَالطَّاعَةُ عَلَی الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فَمَا أَحَبَّ وَكَرِهَ مَا لَمْ يُؤْمَرْ
^{صلی الله علیه وسلم شنیدن و فرمان بردار است بر مرد مسلمان اگر آنکه خوش دارد بداند تا فیکند امر شود}
 بِمَعْصِيَةٍ لِّعَنِ شَيْئٍ قَبُولُ كَرْدَن حُكْمِ اِمَامٍ وَفَرْمَانِ دَارِی كَرْدَنِ یَ
^{بگفت}
 وَحِبِّ سِت بَر مَرْدِ مُسْلِمَانِ دَر مَهِر خِیْر خَوَاهِ خِیْرِی بَاشَدَ كِه دَوَسْت مِیْدَارُ
 اَنْرَا وَخُوش مِیْدَار دَاوَرَاو مَوَافِقِ طَبِیْعِ اَوَسْت فَاِیْ خِیْرِی بُوَدَ كِه مَكْرُوْهَ
 نِیْدَار دَوْنَا خُوش دَاوَرَاو مَخَالَفِ طَبِیْعِ اَوَسْت نَادَامَ كِه مَر كَرْدَه نَشُو
 بَه گِناهِی وَنَا مَشْرُوعِی فَاِذَا اُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلَا طَاعَةَ لِّرَجُلٍ اِمْر كَرْدُ
^{پس هرگاه که امر کرده شود بگناه پس نیست اطاعت از آن}

شود پس نیست سخن و اقبال کردن و نه حکم او را فرمان داری و در

صحیح مسلم آورده عز و ایل ابن حجر قال سأل سلمة بن سید الجعفی

رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال يا رسول الله ارايت ان قامت

علينا امراء يستأمنونا لحقهم ويمنعونا حقنا فماذا تأمرنا قال

اسمعوا واطيعوا فاما عليهم ما حملوا وعليكم ما حملتم

يعني سوال كرد سئله از رسول خدا گفت يا عبي يعني خبر ده كه راسته بر ما امر اسوا

كند ما را حق خود منع ميكنند ما را حق ما پس ميفرمائي ما را گفت آنحضرت بنود قبول

كنيد سخن ايشان را و فرمان داري كنيد امر ايشان را پس ايشان ما چيزي كه با

كرده شده و تكليف نموده شده اند از عدل و حسان و نيت شما چيزي كه

تكليف كرده شده ايد از سمع و طاعت فايده دويم واجب بر اهل اسلام فرمان

داري كه بر باد شاه بر سر ايشان حاكم كنند في السلم عن ابي الحصين قالت قال

رسول الله صلى الله عليه وسلم ان امرا عليكم عبد فخذوا بيقودكم نيكتاب

الله فاسمعوا له واطيعوا يعني اگر امير ساخته شود بر شما علامي از نيت او را

گوش و بینی دیده می گشت شمار اجتناب و امر میکنند بحکم شرع پس سماع کنید مرا و بشنوید
 حکم او را به سمع رضا و فرمان داری کنید و راغبی همان غلام حقیر و ذلیل و خوار
 گوش و بینی دیده عز انزل رسول الله ^{صلی الله علیه و آله} قال ^{مسل} اسمعوا و اطعوا ^{بشنوید و اطاعت کنید} و انستمعوا ^{و انستمعوا}
 علیکم عبد حبشی ^{بر شما غلام حبشی} اگر چه عامل کرده شود بر شما غلام حبشی کار و اسد بیکه
 گویا سر و مانند مویرست بعضی گفته اند کنایت اخفت عقلت فائده سوم
 در جمیعان مأم میفرمایند که این ^{مطیعان} با دشاه با پیغمبران صدیقان و یاران
 خواهند بود و حسن اولیک رفیقاه قال الله تعالی و من یطع الله و الرسول
 فأولیک مع الذین انعم الله علیهم من النبیین و الصدیقین و
 الشهداء و الصالحین و حسن اولیک رفیقاه ذلك الفضل من الله و کفر
 بالله ^{بشهادت} یعنی کسی فرمان خدا و رسول خدا قبول کند میا شد آنها همراه کتا
 نعمت داده خداوند بر آنها که نبیا و صدیقین و شهدا و صالحین با و نیک اند در رفقا
 و این مهربانی حق تعالی است و عالم هست با حوال آنها بد آنید که طاعت است
 بمقتضای حدیث بنی طاعت الله است فائده چهارم در بیان عین و کسانیکه می فسا

کند در امور سلطنت حکم ساعات و نباتات دارد بلکه عین است چنانکه خبر صا

از رسول خبر داده و عز علی رضی الله عنه قال سمعت رسول الله يقول سيخرج قومي
 من الزمان ^{روایت است از علی کرم الله وجهه که گفت شنیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله که گفت مرا می آید که این قوم را} گفت علی رضی الله عنه شنیدم آنحضرت صلی الله علیه و سلم را سرانجام

است که بیرون آید در آخر زمان ^{آخر زمان} جذات الاسنان سفهاء الاحلام يقولون
 من خير قولا ^{در دو سالان} البرية نوسا لها سبک خردان میگویند از بهترین سخنان

کلم میکند بدان خالق مراد قرآن عظیم است ^{در نیکو کردن ایمان ایشان از خلق و نیکو کردن ایشان} لا يؤمنون بما آتاهم من جنهم و منكر
 ایمان ایشان کلام آن مخلوق می ایشان را و نمیرسد به مصد قبول بقرآن

من الدين كما يمتروا ^{از دین} السهم من الرمية بیرون می آیند از دین یعنی اطاعت
 امام نه از دین سلام یا این مبالغه و تشدید است در گمراهی ایشان چنانکه پرو

میاید و میگذرد و تیر از شکار و آلوده نمی شود بخون از جهت سرعت نفوذ آن
 فانيما الفيتقون فاقتلوهم پس هر که پیش آید بکشد ایشان را

فانيما الفيتقون فاقتلوهم پس هر که پیش آید بکشد ایشان را ^{پس بدستی که در کشتن ایشان می آید} فانيما الفيتقون فاقتلوهم پس هر که پیش آید بکشد ایشان را
 که بکشد ایشان را فایده پنجم حرم است خروج بر سلطان بعد از آن که مسلمانان

را که میبایست بدین شکل بیدار بود و شر را و فساد را و خصلت های بد
را که میبایست بدین شکل بیدار بود و شر را و فساد را و خصلت های بد
۱۵۰ حضرت علی علیه السلام

جمع شوند اگر چه آن سلطان مستجمع شروط نباشد ^{از عر فجه رضی الله عنه گفت شنیدم} قَالَ سَمِعْتُ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَقَوْلِهِ عَرَفْتُمْ عَرَفْتُمْ عَرَفْتُمْ عَرَفْتُمْ
را که میبایست آن سبکوزنها و ^{بدستی که بد است و شر را و فساد را و خصلت} هَذَا هَذَا هَذَا هَذَا
های بد و قتلها ^{این سبک خواهد بود که در کار این است} فَرَادَا أَنْ يَقُولَ هَذَا هَذَا هَذَا هَذَا
این است و همی جمیع و حال آنکه است مجموع است و بر یک کلمه است ^{فأصبروا}
بِالسَّيْفِ پس بزرگوار و را بشیر کائنا من كان هر که باشد یعنی اگر چه هر
ناس و علم باشد ^{روایت کرد از رسول} فَمَا يُسَلِّمُ وَخُورُجُ بِرِخْلَفَةِ سُلْطَانَانِ وَدَوْنُوعِ هَسْتِ يَكْ
خروج کند برای نهیب اموال و قتل نفوس و تحلیل فروع بغیر تاویل
شرعی سبب را حکم سازد نه قانون شرعی را و حکم این جماعت حکم قطاع
الطریق است دفع کردن ایشان و هم متفرق ساختن جماعت ایشان را و
جب است دویم آنکه خروج کند نسبت اقامت دین و شبه کند در خلیفه
و احکام او پس آن تاویل اگر هیچ اعتباری ندارد مانند تاویل اهل دوت
مانعین فکوة در زمان یق رضی الله عنه و معنی قطعیت لطلان تاویل است

که مخالف نص کتاب نیست مشهوره یا اجماع یا قیاس بی واقع شود اگر
 تاویل مجتهد فیه است نه قطعی البطلان آن قوم بغات باشد و در زمان و
 حکم این قوم حکم مجتهد محلی دارد از اخطا فله الجبر ^{اگر خطا کند هم او را اجابت} احادیث منع بفرمانی که در مسلمان
 و غیر آن ظاهر شد و اجماع است بر آن منع کشت امروز حکم بعضی است با هم
 قال فی البخاری من امرای من امیره شیئا فکروه فلیصد بر کسی که بید از مهر خود خیزد
 مکره می نماید و ناخوش دارد چیرا پس باید که صبر کند و شتابی نوزد
 در خروج و ترک طاعت فانه لیسر احدا یفارقوا الجماعة پس بدست
 شان نیست که نیست هیچ کجی که جدائی کند جماعت مسلمانان را و اتفاق
 ایشان بر سر است و اگر چه فیه منی پس میرد بر همین حال مفارقت الامم مبنی
 جاهلیه مگر آنکه میرد بان نوع مردنی که می میرند بران اهل جاهلیت ^{بجاهلیت}
 طاعت میرنکنند و در متابعت هدایت امام میرفت و شکاف نمودا
 طاعت امام البغاه هم الخارجون عن طاعة الامام الخوئی یفرحون
 الخارجون عن طاعة الامام ثلثة و طاعة الطریق و علی حکمهم و بعد از
 بیرون آمدن از طاعت امام سه طائفه اند اول رهزن و دوازده کرده شده حکم ایشان دوم آن

وَمِنْهُمْ قَوْمٌ لَّهُمْ مَنَعَةٌ خَرَجُوا عَلَيْهِ بِتَأْوِيلِ
وَعَقَرْتَنِي بِمَكْرِ اِيْشَانِ مِي آيد و خوارج و ايشان تو مے اند که ايشان را قوت باشد بيرون شده باشند بر باد شاه بتاويل
يُرُونَ اَنَّهُ عَلَىٰ بَاطِلٍ كُفْرًا وَمَعْصِيَةٍ تُوَجِّبُ قِتَالَهُ بَيْنًا وَبَيْنَهُمْ
در گمان مې بينند که باد شاه بر باطل است و کفر و معصيت واجب است کشتن ايشان بتاويل خودشان
يَسْتَحِلُّونَ دِمَانَنَا وَاَمْوَالَنَا وَيَسْتَبِغُونَ لِنِسَائِنَا وَيَكْفُرُونَ اَصْحَابَ نِسَائِنَا
که حلال ميدانند خونهاي ما را و ماليهاي ما را و با سيري مې گيرند زنهاي ما را و نسبت کفر مې کنند صاحبان زن
عَلَيْهِ السَّلَامُ وَحُكْمُهُمْ حُكْمُ الْبَغَاةِ وَاَمَّا لَمْ نَكْفُرْهُمْ لَكُنِيَ عَزَّتًا وَبِيلًا اِنْكَارًا
عليه السلام و حکم ايشان حکم اباغي است و جز اين نسبت که کافر نويست ايشان را از جهت تاويل و اگر چه
بَاطِلًا اَجْلًا فِي الْمُسْتَحَلِّ بَلَدًا تَأْوِيلُ وَرَخْتَارُ يَعْنِي بَغَاتٌ قَوْمِي هَسْتُ كِه سِيرُو
بر باطل بخلاف المستحل بلد تاويل و رختار يعني بغات قومي هست که سیرو
باشند از فرمان امان بغير حق پس خارجين و بيرين از طاعت امام سه طائفه اول
قطاع الطريق هسْت دانسته شده حکم ايشان دويم بغات هسْت و عتير حکم
ايشان مې آيد سيم خوارج هسْت و خوارج طائفه هسْت که ايشان را قوت باشد
بيرون شده باشند بر باد شاه و خروج ايشان بر باد شاه با تاويل هسْت و تاويل
يا محمان ايشان هسْت بر باد شاه بغير ابر معصيت بر باد شاه واجب بود
کشتن ايشان تا ويل آنکه ايشان حلال ميدانند کشتن بايان و مال مایي بايان و
میکند زنان بايان و نسبت کفر میکنند با صاحب بنبي ما عليه الصلوة والسلام و حکم
ايشان حکم بغات هسْت و کافر نيکونيم ايشان را که نسبت ايشان از تاويل

و دلیل هست اگر چه باطل بود بخلاف آنکه منسوبت کفر کند بی تاویل که

قایل او کا فر گفته شود و امام نصیر مامایا مرتب بالمبايعه من

امام امام میگردد بدو امر یکجای بیعت کردن

الاشراف و الاعلی و بان یفقد حکم و التبعیه خوفاً من قهره و

اشراف داعیان دریم بنا فشدن حکم او در رعیت از خوف قهر او

جبروتیه فان یبایع الناس الامام و لم یفقد حکم فیهم لعجزهم عن قهره

نرس سلطنت او پس اگر بیعت کرد مردمان با امام و نافرند حکم او بر رعیت از جهل عجز از قهر کردن

لا یصیر اماماً فاذا صار الامام فاما ان یغزل انکار ذاقه و غلبه لغو

من کرد و امام پس اگر گردید یا دشمنی پادشاه یا خبر میشود مغزول اگر صاحب غلبه شکست بود از

بالقهر فالایفقد حکم و ان یغزل انکار ذاقه و غلبه لغو

از شکست پس فاند نمیکند و اگر صاحب سلطنت غلبه نباشد مغزول شود از امام شای بدستیکند بنا فاند است

اشراف مردمان و یفقد حکم وی در رعیت از جهت ترس سلطنت وی

اگر رعیت نمود مردمان با امام و نافرند حکم از جهت عجز وی نمیکند و امام

اگر امام قاهر باشد نمی شود مغزول اگر صاحب غلبه شکست بود چه

از غزل پس میگرد و امام اگر صاحب سلطنت و غلبه نباشد مغزول شود

فاذا اخرج جماعه من طاعته او طاعته نائیه الذی التزم به فی

پس هرگاه بیرون شدند گروه مسلمانان از فرمان بردن او یا فرمان بردن نائب او بخنان نائب که مردم بسبب او در

امان و علی بن علی بلد دعاهم الیه ان یل طاعته و کشف شاکه

امان باشند و غلبه کردند بر شاکه ملک کند پادشاه ایشان را بسوی طاعت خود و کشف کند شبهه ایشان را

فان یحیز و یجمعهم من حل لنا قتلهم بذلحیة تفر و جمعهم

پس اگر برکنار شدند و جمع کردند از میان اهل کشتن ایشان از لول تا خبدا شود انبوه ایشان

یعنی اگر بیرون جماعت مسلمانان طاعت پادشاه یا ازباجان
 که بوی مردمان امان بودند و غلبه نمود بر شهر مسلمانان طلب کند امامشان
 را بسوی طاعت جمع و کشف نماید شهریاری او شان را اگر برکنار شدند در
 حالی که انبوه بودند حلاست یاز اگشتن آنها تا متفرق و پراکنده جمیع آنها
 وَمَنْ دَعَا إِلَى الْكُفْرِ أَوْ إِلَى الْقَتْلِ فَهُوَ كَافِرٌ بِمَا كَفَرَ بِهِ
 و هر کس بخواند او را پادشاه یعنی بسوی جنگ کردن ایشان فرض است
 اجابتی گوشت ^{بگویند} یعنی کسی که خواستند امام برای لیل بغات فرض
 قبول کردن پناه اگر توانا باشد
 بروی اجابت پادشاه و لازم بود معاوضه با دشاه اگر آن شخص معاف
 بر اعانت بود قال صاحب المکرمی وَهَذِهِ الدَّعْوَةُ لِيَسْتَجِيبَهَا
 این دعوت نمودن نیست واجب
 دن طلب کردن بر پادشاه دین پناه واجب میباشد بلکه مستحب
 پس اگر بلا دعوت بر او شان هجوم آورد و مقاتله نمایند نیز جائز نیست بلکه
 با شطارت و تاخیر کارزار سبب تقویت شوکت و تکثر جماعت آنها میگردد
 بعد از آن دفع او شان بجهت صورت نمیزیرد و لهذا مدار کار را نفس
 اجتماع و امتناع او شان موجب آنچه برای عالم آرا غالب آید عمل آرد تا

وشر او شان منفع گردد و جمعیت او شان بسیار نشود و تیر در آن کتاب

است اذ ابغوا انهم يشتررون السلاح ويتجهون للقتال لينبغي ان
 ویکه خبر رسید بر او ایشان میخرند سلاح و آماده گردند بر جنگ و بیاید که
 یأخذهم و یحبسهم حتی یقلعوا عن ذلك و یحذثوا توبه
 بگیرد ایشان را و بپوشد آنرا بر کند و شوند ازین امر و بگویند لفظ توبه را
 دفعا للتشیر بقدر امکان و تیر در مختار متصل با قول گذشته گفته است

و نقاتلهم بالمنجنيق والاعراق و غیر ذلك کما فی معنی مقاتله می کنیم با بعات و
 و نقاتلهم ایشان به غلاف و غرق نمودن و غیر آن کما فی معنی و نقاتلهم
 و بغرق شدن و هر چه اسباب قتل بود چنانکه مقاتله میکردیم با اهل حر

و کفار و قال لا يجوز قتله من اهل الحرب کتبا و شیوخ لا یجوز
 و آنچه حرام است در کشتن از اهل جنگ و کتبا و شیوخ و بپایان
 قتله منهم ما لم یقاتلوا یعنی جائز نبود کشتن کسانی را از ایشان که جا
 نشن از ایشان تا زمانی که نیکو نکرده باشند
 نبود کشتن ایشان از کفار چون زنهای و پیرسالها تا زمانی که مقاتله نکنند

ولا تسبی لهم ذریة و تحبس أموالهم الى ظهور توبتهم
 و نه قیدی شوند از ایشان اولاد و در قیدی آید اهل ایشان تا آشکار شدن توبه ایشان
 فتدفع علیهم بندی نکند اولاد و بعات و بندی کنند مالهای ایشان را تا زمان
 پس از بیکد بر ایشان مالهای ایشان
 ظهور توبه ایشان بعد از توبه و کتبا اموال ایشان می شود و نقاتلهم بسلحهم

و خیلهم عند الحاجة و لا یشفع غیرهما من أموالهم مطلقا
 و به سپاه ایشان نزد ضرورت وضع گرفته نمی شود بدون سلاح و سپاه از مالهای ایشان با اموال

وَلَوْ عِنْدَ الْخُلُوعَةِ تَعْنِي مَا راجا نر بود که مقاتله با سلمه و سپان ایشان کنیم نزد
 حاجت ما ما و جائز نبود دفع بر دشمن بدون سلمه و سپان اگر چه حاجت
 داشت

بِاسْمِهِمْ وَلَوْ قَالَ بِالْبَاغِي يُدْفَعُ الْقِي السِّلَاحَ مِنْ يَدِهِ كَفَعْنَهُ اِذَا بَاغَى كَفْتِ
 اگر گفت باغی تو به کردم و انداخت سلاح را از دست خودم کرده میشود از وی حاکم شود
 تو به کردم و انداخت سلاح را از دست خودم کرده میشود از وی حاکم شود

وَلَوْ قَالَ كَفَعْنِي لَا نُنْظَرُ فِي امْرِئٍ لَعَلَّ تَوْرِدَ الْقِي السِّلَاحَ كَفَعْنَهُ
 اگر گفت منع شود از من که می بینم در کار خود شاید بگویم و انداخت سلاح را از دست خودم کرده
 اگر باغی گفت دست بردار شوار من تا فکر کنم در کار خود شاید که تو به کنم و

انداخت سلاح را منع شود قتل از ایشان وَلَوْ قَالَ نَأْخِذُ بِدِينِكَ وَمَعَهُ
 اگر گفت من بر این دینم

سِلَاحُهُ لَا لَانَ وَجُوَّ السِّلَاحِ مَعَهُ قَرِينُهُ بَعْدَهُ فَتَمَّ الْقَاهُ كَفَعْنَهُ اِلَّا اِذَا بَاغَى
 سلاح بود منع نشود زیرا که حق بودن سلاح با او و دین با او است پس اگر با او منع شود از وی حاکم شود
 گفت که من در اطاعت توام و بود با او سلاح منع قتل از وی نشود چه و جو سلاح

همراه او علامه یعنی ایشانست پس هر وقت که آید جنگ را انداخت او را
 نکشد و اگر سلمه را نه انداخت بکشد او را وَقَلْنَا شَهَادَةً كُتِبَتْ لَكُمْ شَهَادَةٌ
 کشته شدگان شهادت

اَسْتَوْفَى عَلَى بَغَاتٍ بَلْ يَكْفَنُونَ وَيَدْفَنُونَ نَازِدَةً نَشُورُ
 در نماز جنازه داده نمی شود بر ایشان بلکه کفن کرده می شوند و دفن کرده میشوند
 بغات بل کفن داده شوند و دفن شوند و بیکم نقل رسولهتم الى الافاق
 مکرده است نقل سراسر این را به سوی اطراف

وَكَذَلِكَ رُوِيَ عَنْ أَهْلِ الْحَرَمِ لَا تَمَثَلَةٌ مَكْرُوهٌ بُوَدُّ بَرْدٌ لِمَا فِي بَغَاتٍ بُوَدُّ
 در همین مکروه است سرمای اهل جنگ زیرا که اینها مثل است

اطراف پنهین است سرمای کفار زیرا که اینها مثل است و بَعْضُ
 در داد نهاده اند بعضی

الْمَشَايِخِ لَوْ فِئَةِ كَثْرَتِهِمْ ^{وَأَمَّا كَثْرَةُ بَعْضِ مَشَايِخِ} أَلَمْ يَكُنْ يَدْرِي أَنَّ بَرْدَ بَرْدٍ
 طایفه اگر بود در قتل بعضی در میان پادشاهان بود

شکستن شوکت ایشان یا بود فراغ از ایشان در قتل و بَرْدٌ بَرْدٌ
 در مکروه و غریبی است

بَيْعُ الْمَيْتَةِ مِنْ أَهْلِ الْفِتْنَةِ إِنَّ عِلْمَهُ لَا تَأْتِيهِ أَعَانَةٌ عَلَى الْمَعْصِيَةِ
 در وقتین سلاطین از اهل بیعت اگر دانسته شود زیرا که این اتفاق کردن گناه است

در مختار یعنی مکروه و حرام بود فروختن سلمه بر اهل فتنه اگر معلوم بود

ایشان زیرا که این عانت است بر عصیت و الْإِمَامُ بِالْغَنَاءِ فِي أَسِيرِهِمْ
 در پادشاهان غنی است در بند بهای ایشان

إِنْ شَاءَ قَتَلَهُ وَإِنْ شَاءَ حَبَسَهُ حَتَّى يَتُوبَ أَهْلُ الْبَغْيِ فَإِنْ تَابَ حَبَسَهُ الْإِمَامُ
 اگر خواهد بکشد او را و اگر خواهد قید کند او تا زمانیکه توبه نکند با غیاب پس اگر توبه کرد قید کند او را نیز

حَتَّى يَجِدَ تَوْبَةً وَلَا يَنْفِقُ إِلَيْهِمْ إِلَّا مِمَّا مَزْنَيْتَ الْمَالِ لِمَا فِيهِ
 تا که نکند توبه خود را و نفقه نفرستد بسوی باغیان پادشاه از بیت المال زیرا که در آن

مِنْ الْإِحْسَانِ عَلَى الْبَاغِيِّ وَلَوْ أَنْفَقَ كَانَ دَيْنًا عَلَى الْبَاغِيِّ عَالِمُ الْمَكْرِ
 از احسان بر باغی است و اگر نفقه دادست دین بر باغی عالم مکر است

قَالَ لِلدُّعَا وَانْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ
 و اگر دو طایفه از مسلمانان با هم جنگ کنند پس صلح کنند میان ایشان و اگر

بَغْتًا أَحَدُهُمَا عَلَى الْآخَرِ فَقَاتِلُوا الَّتِي تَفْخَعُ تَقَاتِلُوا طَائِفَةً مِنْهُمْ
 خروج کرد یکی بر دیگری پس یکشده آنها بفرستد که خروج کرده تا بکشد طایفه باطنی بسوی مکره را

کند با هم پس صلح کنند میان بیرون و معروف ایشان کنید و اگر یکی

نمود یکی برد دیگری پس کشید آن طایفه که بغی نموده تا بگردسوی اطاعت پادشاه
 فائده ششم در بیان حکم عیب گذشتن بر لباس پادشاه و ششم خارت
 نگزشتن عیب نگزیدن بر لباس و اقوال و افعال پادشاه که امانت گردان
 ضرر عامه اجمع است شاید که پوشیدن و گفتن کردن و برای غرضی
 باشد و مصلحتی که ظهور عزت و استیلاست در رعایا عزیزند ^{بگفته} قَالَ كُنْتُ مَعَ ابْنِ
 تَحْتِ مَنَابِتٍ ^{این عاقل} و ابی است شده از زیاد که گفت من دم همراه ابی بکره تحت منبر
^{زیر منبر این عامر} این عامر و هو خطیب و علیه شکر قاق و می خطبه میخواند و بروی جامه باز
 بود فقال أبو بلال انظر فالإمام ^{پس گفت ابو بلال ببینید بسوی پادشاه} گفت ابو بلال ببینید بسوی امیر ما
 یلکس ثیابا لفسق ^{پوشید و است جامهای فاسقانه} میوشد جامهای فاسقان یعنی جامه که لایق بحال
 فاسقان و روشن ایشان است نه که پوشیدن آنها فسق است ^{پس گفت} فَقَالَ
 أَبُو بَكْرَةَ اسْكُتْ ^{ابو بکر خاموش باش} پس گفت ابو بکره ساکت باش و ساکت شو ^{شنیدم از رسول خدا} سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ
 سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ يَقُولُ ^{شنیدم از رسول خدا} که میگوید مَنْ أَهَانَ سُلْطَانَ اللَّهِ ^{کسیکه خوار بندشت پادشاه خدا را}
 فِي الْأَرْضِ كَسَى كَمِ خَوَارِدٍ دُونَكَ ^{میرود} پندارد پادشاه خدا در زمین اهانه
^{خوار کند او را}

اللہ خوار و سبک گرداندا و را خدا تعالی و در باب خروج رعایا بر پادشاه
احادیث بسیارست آوردن آنها موجب ملالتست مخلص آنکه

خروج ایشان بپوشیدن بی ایمانیست عز عبد الله بن عمر رضی قال

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ مَنْ خَلَعَ بَدَا مِنْ طَاعَةِ
شَدید از رسول خدا در دست خدا برادر دال او سلام فرمود کسیکه بیرون کشیده است از طاعت خدا

گفت ابن عمر رضی الله عنهما شنیدم آنحضرت صلی الله علیه و سلم را که میگفت

که بیرون آرد دست از طاعت امام و نقض کند بیعت اقی الله يوم القيمة

و لا حجة لك و آه مسلم ملاقات میکند خدا را و پیش پای او در غرت و باروز

قیامت حال آنکه بحسب ایمان او اگر قوم در مذہب فروع مختلف باشند

و خلیفه حکم فرماید بامری مجتهد فیهست غیر مخالف کتاب سنت مشهور

و جماع سلف و قیاس علی اصل واضح الثبوت لازمست سخن او شنید

و بمقتضا قضای او رفتن هر چند افق مذہب محکوم علیه نباشد فائده

در بیان حقوق پادشاهان از جمله حقوق پادشاه نیست که هر که در حمایت او

باشد بدل ایشان محبت و رز و زبان گویند و در تنثال او امر و نه

بقدر قدرت سعی نمایند و چنانچه ایشان از خراج و غیره وجه رضا را دانمایند و
 از معنی اصلاً انقباض بخاطر راه ندیده و در سیم و تجیل ظاهر او باطن هیچ قنیه
 تکاسل و تعافل نمایند و در هر وقت جان مال فدای ایشان کنند چه حفظ
 دین دنیا و اهل و اولاد و جو عالی ایشان بود است قال الله تعالى و اتقوا فتنه
 لا تضیبن الذين ظلموا منكم خاصة واعلموا ان الله شديد العقاب
 واذکر و اذ انتم قلیل مستضعفون فی الارض تخافون ان یحطیکم
 الناس فآوواکم و ایدکم و ایدکم بنصره و رزقکم من السماء لعلکم
 تشکرون
 طایفه مسلمانان تکب معاصی شود و دیگران از بهی منکر توقف نمایند پس
 خدا همه را در گیر دعای صبا و بعضیان خج و دما خود شوند و تارکان بهی از منکر
 تبرک بهی منکر معذب گردند و فیه بحث زیرا که درین مهربانی خود شدیم
 خود را فعل یا منع معنی صحیح نیست که این فتنه فتنه خلافت است چون مسلمان
 خود مجتهد شوند و مهربانی برای طلب خلافت بخیر و اوقات و نهب اموال و غلبه

کفار که همیشه در اتحار این فرصت میباشند ظهور آید و این قننه شاخها بر کشد که
 هر مسلمانی را رسد از اهل حضر و اهل بوادی چه حامل و چه شهو و چه معتزل و چه مختلط
 خدای تعالی از رحمت قسم قننه بویل و بید میفرماید و عقب آن ارشاد میکند ^{و یاد کند} اذ کنتم
 قلیل مستضعفون فی الارض یعنی شما مغلوب کفار بودید گرسنه و تشنه
 خدای تعالی از آن حالت بحالت تانید و نصرت و فراخی رزق نقل فرمود ^{و شکری}
 این نعمت آنست که کاری نکنید که موجب غلبه کفار شود و سبب بهم خوردن
 مکاسب و از راق شما گردد فایده هشتم در نصرت یا شاه بر مسلمانان لازم بود
 قیام نصرت یا شاه اسلام چون یکی از ایشان بشدتی گرفتار آید بر دیگری لازم
 قیام نصرت او زیرا که کفار با هم رفیق یکدیگر اند اگر مسلمین نصرت آنها قیام
 نمایند غلبه کفر لازم آید و مردمان از اسلام نکول کنند ^{آنکه گردیدند} قال الله تعالی الذین امنوا
 و هاجروا و جاهدوا یا مکی لهم و انفسهم فی سبیل الله و الذین اؤثروا
 و هاجروا و جاهدوا یا مکی لهم و انفسهم فی سبیل الله و الذین اؤثروا
 اولئك بعضهم اولیاء بعض درستی آنانکه ایمان آورده و هجرت کردند و
 خدای تعالی و رسول او از وطن های خویش و جهاد کردند با الهامی که در سلا

و نفقه محتاجان صرف نمودند و نفس های خویش که مباحث شرقال شدند در راه
 خدا تعالی و اینان قوم مهاجرانند و آنانکه جای دادند مهاجران را و نصرت کردند
 حضرت سول صلی الله علیه و سلم را مرد گروه انصار را ندان گروه بعضی از ایشان
 دوستان برخی دیگرند و متولی در میراث در مبد کار علم آن بود که مهاجر و انصار
 به سبب هجرت و نصرت از یکدیگر میراث میگیرند ^{فقیه الذین آمنوا} آنانکه ایمان آورده اند
 و لم یهاجروا و هجرت نکردند با شما مالکم نیست ^{مرثما را موقوف است} مرثما را موقوف است
 در میراث ^{ممنون شده} از هیچ چیز ^{و اما} و قتی که هجرت کنند ^{و اگر} و اگر
 مؤمنان غیر مهاجران طلب نصرت کنند از شما فی الدین در کار دین یعنی اگر میسر
 ایشان و کفار مقاتله افتد و از شما یاری طلبند ^{فعلیکم النصیر} شما واجب است
 یاری کردن ایشان ^{و علی قوم} و علی قوم مگر بر روی مشرکان که باشند بینکم و بینهم
 میان شما و ایشان ^{میتفاق} عهدی و پیمانی یعنی نقض عهد و معاهد نکنید
 و الله مبدل عمل و خدای آنچه شما می کنید از وفای عهد و نقض آن ^{بصیر بینا} بصیر بینا
 و الذین کفروا و آنانکه کافر شدند بعضی از ایشان ^{و لیک} و لیک بعضی دوستان
 و آنانکه کافر شدند

وَجَاهِدُوا جَاهِدُوا كَرْدَمَعَكُمْ بِاشْمَاعِنِي مَدُشْمَاشْدَمْدَفَاؤَلَيْكُمِنْكُمْ بِسْ أَنْكُرُوهُ اِجْلِي
^{و جهاد موزند} ^{بمراو شما} ^{این گروه نیز از شماست}
شما اند یعنی لاحتقان با سابقان یکی اند در ایمان و هجرت و جهاد و اولوالاحکام
^{و خداوندان قرابت}
و خداوندان خویشها یعنی اقربا بعضی برخی از ایشان اولی بعضی نه و اولی ترند در
^{نزدیکتر است} ^{بعضی بیکان}
میراث گرفتن فیکتار الله در حکم خدا تعالی یا در لوح محفوظ از الله بدستیکه خدا
^{در حکم خدا} ^{بر آئینه خدا}
تعالی بکشتی علیه بهمه خیر بادا ناست و بعضی از مشایخ طریقت گفته اند
^{بهمه خیر دانا است}
اگر کسی خدمت سلاطین نکرده باشد و تعلق نوزیده از و سلوک طریقت
نیاید چه مقتضای السلطان ظل الله رعایت آداب مجلس خاص نمود
^{پادشاه سایه خدا است}
بسیب از ریاض نفس و رعایت رسوم طریقت کرد و دیگر که از حضرت ایشان
مجال تقرب یابد باید که کاریکه به او مفوض است مشغول باشد و فیض
دیگر کار را داخل نکند و التزام ملازمت بروجهی کند که هر وقت او را طلبند حاضر
باشند و هر چه از ایشان صادر شود از روی صدق مدح کنند بهر وجه نفاق
فایده نهم لازم و واجب است اهل اسلام را که در امور سلطنت و دولت
بصلاح عمل کوشند كما قال الله تبارک و تعالی و لقد کتبنا فی الزبور من
^{و بر آئینه نوشتیم در زبور}

بَعْدَ الذِّكْرِ الْآخِرِ خَيْرٌ عَمَّا فِي الصَّالِحِينَ ^{پس از توبه بود خیرتر از آنچه در صالحان}
 که زمین معموره و ارث شود بندگان شایسته ^{پس از توبه بود خیرتر از آنچه در صالحان} یعنی زمین صالحه برای جبار
 اخلاق معتدله داده شود بداند اگر اشرف الناس و اعلم یافته شود اگر چه سزاوار
 ترند به امامت چون باعث شر و فساد و تفریق امت است کشتنی

عَنْ عُرْفَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ أَتَاكُمْ وَأَمَرَكُمْ
 جَمِيعًا عَلَى رَجُلٍ وَاحِدٍ سِوَايَ سَائِرِ الْأُمَّةِ فَارْجِعُوا إِلَى أَوْلِيَاءِكُمْ ^{روایت است از عرفه گفت شنیدم رسول خدا را که فرمود هر که بر شما بیاید و بر شما امر کند و شما را بر یک نفر جمع کند و از سائر امت جدا باشد بر یک مرد و بر یک خلیفه یزید از شیوع عصا}
 بر یک مرد و بر یک خلیفه یزید از شیوع عصا ^{اراده دارد که به یزید عطا کند} شما را که بشکافد عصا
 شمار انکسایت است از تفریق امر و مفارقت جماعت گویا اجماع مردم را بر

امری بمنزله عصا داشت و تفریق بمنزله شق آن ^{پس بکشید آنکس را در طه سلم و عمر بن عبد الله بن عمر} و یفرق جماعتی که با جدات
 افکند در جماعت شما ظاهر معنی آنست که این از قبیل شک راوی است
 احتمال دارد که اقل را حمل کند به تفریق امر دنیا و ثانی در احکام دین قاتلهم

پس بکشید آنکس را در طه سلم و عمر بن عبد الله بن عمر ^{پس بکشید آنکس را در طه سلم و عمر بن عبد الله بن عمر} قال رسول الله صلى الله عليه
 وسلم مَنْ بَايَعَ إِمَامًا سِوَايَ سَائِرِ الْأُمَّةِ فَارْجِعُوا إِلَى أَوْلِيَاءِكُمْ ^{پس بکشید آنکس را در طه سلم و عمر بن عبد الله بن عمر} و سلاستی با او را سیکه بیعت کند امام را
 و سلاستی با او را سیکه بیعت کند امام را

صَفَقَةُ دَسْتِ خُودِ رَا صَفَقَةُ دَسْتِ خُودِ رَا بَر دَسْتِ دُکُز زَدَن دِر بِسَمِعِ وَ بَعِیْتِ
 وَ ثَمَرَةُ فَوَازِهِ وَ مَدَدِ آنِ اِمَامِ رَا مِیُوهُ دِلِ خُودِ رَا یَعْنِی خَالِصِ عَهْدِ نَاشِی اَز مَسْمُومِ
 فَلْیُطْعَمَ اَز اَسْطِطْعِیْسِ ^{و بَد بَد مِیُوهُ دِلِ خُودِ رَا} بِیَا دِکِه فَرْمَانِ بَر دَارِی کُنْد اَو رَا اِکْرِیْمَتِ وَ نَکَر دِیْنِی خَیَالِکِه
 تَوَانْد کَر دَفَا زَحَاکْ اَخِرِ بِنَا ز عِیْسِ ^{بِسَمِعِ فَرْمَانِ بَر دَارِی کُنْد اَو رَا تَوَانْد} اِکْرِیْمَتِ دِیْکَرِی کِه دَعْوَتِ اِمَامِتِ کُنْد خُورُو
 کُنْد بَر اِمَامِ اَقُولْ فَخْضِرُ اَعْنُو اَلْاِخِرِ ^{بِسَمِعِ اِکْرِیْمَتِ دِیْکَرِی کِه دَعْوَتِ اِمَامِتِ کُنْد خُورُو} پَسِ زَنید کَر دَن اَن دُکُز رَا دَوَاهِ مَسْلَمِ
 وَ عَنِ اسَاقَةِ ابْنِ شَرِیْکَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ اٰیُّ سَجَلٍ خَرَجَ یُفَرِّقُ بَيْنَ اُمَّتٍ
 فَرَمُوْدَ اَنْ خَضِرَتْ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَمُ مَرْمُودِی کِه خُورُو کُنْد وِیْرُو نِ اَیْدِ اَز اَطَا
 اِمَامِ دِر حَالِیْکِه مِیْخَوَاهِد کِه تَفْرِیْقِ کُنْد وَ جَدائی اَفکُنْد دِر مِیَانِ اُمَّتِ مَن دِر کَلَمَ
 اِسْلَامِ وَاِیْقَاعِ شَمَر کُنْد فَخْضِرُ اَعْنُو اَلْاِخِرِ ^{بِسَمِعِ زَنید کَر دَن اَن دُکُز رَا دَوَاهِ مَسْلَمِ} پَسِ زَنید کَر دَن اَو رَا نَخَسْتِ نَبِی
 بِاِیْدِ کَر دَوَا ز مَیْدِ دَاشْت اِکْرِیْمَتِ دَار دِر فَعِ اَن بَا یَدِ مَوْدُو اِکْرِیْمَتِ کَا کَر
 قَتْلِ بَا یَدِ کَر دِ چنانکِه خَضِرَتْ عَلِی مَرْتَضِی کَر مِ اِسَدِ وَ جِهَ بَا خَوَارِجِ کَر دَن
 مَقَالَه سِیُومِ دِر دَعْوَا یَدِ فَرَقِ وَ بَا یَتِه مَلَا حِدَه شَمَلَسْتِ بِبَابِ اَوَّلِ
 دِر دَعْوَا یَدِ اِیْشَانِ کِه تَعْلُقِ دَار دِنِ دَمِی اَنْبِیَا وَاَوَلِیَا مَاتِنْدِ یَا رَسُوْلُ اللّٰهِ

و یا نحو التسلیم باب دوم در رد عقاید ایشان که تعلق به نبوت دارد
باب سوم در رد عقاید ایشان که تعلق دارد به جهاد

باب اول

در رد عقاید ایشان که تعلق دارد به ندای اموات و نیز در رد عقیده ایشان که تعلق دارد
با مثال نام عبدالمحمد عقیده اول آنکه این لاندیهان گویند که استعانت استمداد
یعنی طلب از غیر خدا حق سبحانه و جب شرکست بدلیل آنکه حق سبحانه و رب
خود فرمود ^{نفاص از تو یاری بخویم} اَتَاكَ نَسْتَعِينُ و معنی این قسم کلام تقانون بچنانست که استعا
خاص است حق سبحانه یعنی هر که مدد خواسته شود از والیه و لازم که او خدا باشد
جل شان پس استعانت از غیر خدا جل شان موجب شرکست چنانچه معنی اَتَاكَ نَسْتَعِينُ
تقانون چنانست که عبادت خاص است حق سبحانه را پس عبادت غیر
غیر خدا جل شان موجب شرکست چنانچه استعانت چنان خاص شد با و تعالی پس استعا
از غیر خدا جل شان شرکست و شک نیست که معنی این که یا رسول الله مددکن
و مانند آن طلب دست از غیر خدا جل شان جواب آنکه طلب مدد معنی اول

درخواستن است از کسی پیدا کردن حاجت را تا که معنی یار رسول الله مدد کن
 چنان شود که یار رسول الله پیدا کن حاجت مرا مانند فرزند مثلاً یا حاجت دیگر
 و شک نیست که استعانت باین معنی کفرست زیرا که پیدا کننده خدمت
 حل شأنه معنی دوم درخواستن است از کسی شفاعت را تا که معنی یار رسول
 مدد کن چنان شود که یار رسول الله میخواهم از تو شفاعت در درگاه حق سبحا
 یعنی درخواست میخواهم از تو پیش حق سبحانه تا حق سبحانه به برکت شفاعت
 و درخواست تو بر آرد و پیدا کند حاجت مرا و استعانت باین معنی جایز
 است مانند استعانت سایر الناس از مقرران سلطان بلا تشبیه
 و مراد دین نداشتن معنی است نه معنی اول که موجب شرکست و عقیده
 نیست که استعانت از بندگان بمعنی طلب شفاعت جایزست و جواز
 آن ثابت است بحديث شریف زیرا که اکابر اهل حدیث در کتب خود
 آورده اند که آن سرور علیه الصلوٰة و السلام فرموده که اگر شما در میان باشید
 نهایی رفیق و بعد کسی محتاج باشید پس بگوئید سه یا علی یا علی یا علی
 ای خدایا این خدا را دعا کن که مرا برساند

زیرا که ایشان مانند مردگانند در ناشنیدن و نیز حق سبحانه در کتاب خود فرموده
 اِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتِ ^{بدرستی که تو نمی شنوی} ^{انی مردگان را} معنی این آیه شریف مثل معنی آیت اول است و این
 بر دو آیت شریف معلوم شد که مردگان شنیدن ندارند زیرا که حق سبحانه
 در اینجا تشبیه کرده کفار را با مردگان در ناشنیدن و هرگاه که ایشان نمی شنوند
 پس ندای مذکور بایشان عبث و بی فایده است جواب آنکه سمع و شنیدن
 دو معنی دارد معنی اول آن معنی مشهور است یعنی شنیدن بگوش و معنی دوم
 اطاعت است و فرمان بردن چنانکه گویند فلان کس از من نمی شنود و
 مراد از لفظ لَا تَسْمَعُ درین آیت شریف نفی شنیدن بگوش نیست زیرا که کفار
 البته می شنیدند نصیحت آن سرور علیه الصلوٰه و السلام را که بایشان می گفتند
 اما قبول نمی کردند بلکه مراد از لَا تَسْمَعُ نفی اطاعت و فرمان برداریست
 یعنی کفار قبول نمی کنند فرمان ترا زیرا که ایشان مانند مردگانند یعنی کفار صلا
 قبول فرمان ندارند چنانکه مردگان صلاحیت آن ندارند و در اینجا جواہرهای
 دیگر و لم و لا نسلم بسیارست اما اختصار بحواب مذکور نمودیم و عقیده ما اینست

که مردگان سامع و شنوا اند و شنیدن ایشان ثابت است با حادّث
 کثیره که اکابر اهل احادیث آنرا در کتب خود آورده اند و ذکرش بطول می انجامد
 و خلاصه ترجمه بعضی از آن چنانست که آنسرور عالم صلی الله علیه و آله و سلم
 بر وزیر هر یک از ششگان کفار را ندانند که ای فلان و فلان یا فتید
 وعده خدا را اجل و علی شانه کسی گفت یا رسول الله آیا مردگان می شنوند
 فرمود که زندگان شنوا تر نیستند از مردگان عقیده سیوم آنکه این لاندیه بان
 گویند که انبیاء علیهم السلام و اولیای کرام را تصرف نیست در خلق نه در حال
 حیوة و نه در حال وفات یعنی ایشان نمی توانند که نفع یا ضرر یکی برسانند
 بدلیل آنکه حق سبحانه در کتاب خود فرمود ^{بگو پس بیکدیگر ایستادیم} قُلْ لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ^{بگو پس بیکدیگر ایستادیم} الله
 یعنی بگو ای محمد صلی الله علیه و سلم که من نمیتوانم تصرف کردن در رسانیدن
 نفع یا ضرر شما و نیست مرا تصرف در نفع یا ضرر کسی و ازینجا معلوم شد
 که آنسرور عالم صلی الله علیه و سلم را تصرف نیست در حالی از احوال نه در
 حیوة و نه در وفات و ولی که تابع اوست بطریق اولی تصرف ندارد پس

ندای مذکور یعنی یا رسول الله مدد کن و یا علی مدد کن و مانند آن عبث است
 و نیز عبث و بی فایده است تذکر کسی بر ذمه خود متقرر کردن و به مقبره رفتن بر آنکه
 غرض ازین نداشتن و رفتن به مقابر طلب مددست از اموات مدد کردن
 بی قدرت بر مدد امر نیست نامعقول جواب آنکه معنی آیت مذکور نه چنانست
 که این لامذہبان فهمیده اند باین طور که بگوای محمد صلی الله علیه و آله و صحابه و سلم
 که مراقدرت بر تصرف نیست اصلان از خود و نه از جانب حق جل و علی شأ
 بلکه معنی او چنانست که بگوای محمد صلی الله علیه و سلم که مراقدرت بر تصرف
 نیست از خود اگر چه مراقدرتست بر تصرف از جانب حق جل و علی شأ
 زیرا که قدرت بنی صلی الله علیه و سلم بر تصرف ثابتست بقص قرآن
 شریف بدلیل آنکه حق سبحانه و تعالی در کتاب خود حکایت نموده از تصرف آنسرو
 علیه الصلوٰه و السلام و فرموده که ^{دو نیم شد ما بتاب} لَنْتَقِرَّ الْقَمَرُ ^{دو نیم شد ما بتاب} یعنی دو نیمه شد ما بتاب
 باشارت انگشت مبارک آنسور بنی صلی الله علیه و السلام و کسیکه در آسمان
 تصرف دارد در زمین چگونه تصرف ندارد و لایزال بیوت آنسور صلی الله

علیه وآله وسلم نیست مگر معجزات یعنی تصرفات بی شمار که از آن سرور عالم
 صلی الله علیه وآله وسلم صادر شده و کسی را نیست مجال قدرت بر آن
 و بیان آن بطول می انجامد و بعضی از آن روان شدن درختان هست
 باشارت مبارک صلی الله علیه وسلم و باز گردانیدن آفتاب از غروب
 و برگردن همه چشمهای لشکر کفار است بانداختن مشتی از سنگ نیربا و تصرف
 ولی نیز ثابت است بنص قرآن شریف زیرا که حق سبحانه تعالی در کتاب
 خود حکایت نموده از والد عیسی علیه السلام که هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ یعنی این
 طعام از جانب حق است جل و علی شانه و نیز حق سبحانه در کتاب خود حکایت
 نموده از مصاحب سلیمان علیه السلام یعنی آصف بن برخیا که اَنَا أَنْتُكَ
 قَبْلَ أَنْ يَتَّخِذَ لَكَ طَرَفًا لَّيْلَةٍ یعنی من آرم تحت بلقیس را در کمتر از چشم زدنی
 و نیز ثابت است تصرف بی شمار از اولیای کرام به نقل متواتر که احتمال
 کذب ندارد و بیان آن به طول می انجامد بعضی از آن روان شدن رو
 نیل است به کاغد حضرت امیر المؤمنین عمر فاروق رضی الله عنه و آوا

دادن اوست از مسجد مدینه منوره شکر خود را در نهافند که بکنیم هر که رود
 بودند از و ساریه نام حاکم بران لشکر شنید آواز مبارک را که فرمود ^{لے ساریه نام پر پیغمبر صلی الله علیه و آله} ساریه
 یعنی ساریه نام پر پیغمبر شنید از جانب کوه مولانا میفرماید بیست اولیا را
 هست قدرت از آنکه تیر حسته باز آزندش ز راه یعنی قضای معلق را
 تغیر میدهند و هرگاه که تصرف نبی صلی الله علیه و سلم و اولیای کرام در حال حیات
 ثابت شده بنص قرآن مجید و نقل متواتر پس ثابت شد تصرف ایشان در
 حال وفات نیز زیرا که انبیای علیهم السلام افضل اند از شهدا و شهدا را حق سبحا
 تعالی در چند جا از قرآن شریف احیا گفته که بیان آن بطول می انجامد پس انبیای
 علیهم السلام بطریق اولی احیا اند و اولیای کرام داخل اند در مجاهدین و شهدا
 که ایشان نفس اماره خود را به شمشیر مجاهده شسته اند بلکه جهاد ایشان اکبر است
 و جهاد شهدا اصغر حکیم ^{باز بیشتر از جهاد} رَجَعْنَا مِنَ الْجِهَادِ الْكَبِيرِ إِلَى الْجِهَادِ الْاَصْغَرِ و هرگاه که
 جهاد اصغر سبب حیات میشود جهاد اکبر بطریق اولی سبب است حیات
 بیت کشتگان خنجر تسلیم را هر زمان از غیب جان بگیر است و هرگاه ثابت

حیات ایشان پس از وفات ظاهری ثابت شد اما ایشان نیز پس از وفات
 مولانا میفرمایند منوی موت ولی هست حیات ابد قوت امداد نه زوگشت
 هیچ خلل نیست ولی را به موت قوت امداد نه زوگشت قوت و آنچه این
 لاند میان گویند که ندای مذکور عبث است و تیر عبث و بی فایده است این
 ندای علی مدد کن و یا شیخ عبدالقادر جیلانی مدد کن زیرا که شنیدن آواز بادور
 مسافت از اینجا تا نجف شریف یا بغداد شریف مثلاً معنی ندارد جواب آنکه
 بعضی از کرامات اولیای کرام شنیدن است از دور و اطلاع است بر غیبات
 چنانکه در بیان کرامت امیر المومنین عمر فاروق رضی الله تعالی عنه که شست
 اولیا اطفال حق اندای سپرد در حضور و غیب گاه با خبر علاوه بر آنکه بایا
 دلیل است روشن تر از همه دلائل و جوابها زیرا که تصرفات اولیای کرام
 پس از وفات به تجربه بی شمار مشاهده می شود و به نقل متواتر بار رسیده
 که احدی از انکار نتوان کرد مانند تصرفات حضرت غوث الاعظم قدس سره
 و دیگر اولیای کرام و مشاهده مذکوره دلیل دندان شکن ایشان دالالت میکند

بر جمع اموات و هم بر تصرف ایشان و هم بر حیات ایشان و قیل و قال درین جا
 درازست لکن برای اختصار بنده کوراکتفی نمودیم عقیده چهارم آنکه لاندیشان
 گویند که نام نهادن بنام عبدالمحمد و غلام محمد و عبد العلی و غلام علی و مانند آن
 موجب شرک است بدلیل آنکه نسبت بندگی بغیر خدای جل شانہ شرک است
 صریح جواب آنکه لفظ عبد دو معنی دارد معنی اول عبادت کننده و پرستنده
 معنی دوم فرمان بردار و تعظیم کننده چنانچه در محل تعظیم گویند من عبد و غلام
 شما هشتم و مراد درینجا معنی ثانی است نه معنی اول که موجب شرک است
 و عقیده ما این است که نامهای مذکوره موجب ثواب است زیرا که درین
 نامها تعظیم نبی علیه الصلوٰه و السلام و اولیای کرام است و تعظیم ایشان
 موجب فضایل بی غایت است مولانا میفرماید است از خدا خواهد
 توفیق ادب بی ادب محروم گشت از لطف رب بلکه بر عزم این محبت
 نام کلب علی بهتر از غلام علی است بلکه باید که خود را از سگ کمتر شمارم
 نسبت خود بسگت کردم و بنسبت از آنکه نسبت بسگت کو تو بس بی ادبی

بلی بهترین اسما چنانکه در حدیث شریف آمده مانند عبد الله و عبد الرحیم است
 یا نام نهادن بنام آنسر و علیه الصلو و السلام و در بهتری مضائقه نیست
 نه آنکه نام نهادن بابتد عبد الله و عبد الاحد واجب است زیرا که نام های اکثر
 از اصحاب کرام رضی الله عنهم و تابعین ذوی الاحترام نه مانند آنست و این
 عقیده فاسده ایشان نیز جوابهای دیگر دارد لکن جواب مذکور مختصر تر بود +

باب دوم

در رد عقاید ایشان که تعلق به نبوت دارد عقیده اول آنکه این لاندیه بان گویند که
 آنسر و عالم صلی الله علیه و سلم افضل الناس نیست بدلیل آنکه آنحضرت
 صلی الله علیه و آله و سلم فرموده **وَاللّٰهُ مَا يَفْعَلُ اللّٰهُ بِنَبِيِّ وَبِكُمْ** یعنی سوگند
 مرا که ندانم من که پروردگار عالم چه خواهد کرد در عاقبت باما و شما و از شما معلوم
 که او را معلوم نیست عاقبت کار خود از رشکاری از عذاب و در آملن در
 کسی را که عاقبت کار خود مانند دیگر کسان معلوم نباشد و از چه فضیلت بر
 دیگران بود جواب آنکه معنی این حدیث شریف نه چنانست که این لاندیه بان

فهمیده اند باین وجه که مرا عاقبت خود معلوم نیست اصلانه از خود و نه از و تر
 ربانی بلکه معنی اینست که مرا عاقبت کار خود معلوم نیست از خود زیرا که آنست
 صلی الله علیه و آله و سلم را عاقبت کار خود از وحی ربانی معلوم و بشوفاست
 چه حق سبحانه در کتاب خود آنست و صلی الله علیه و آله و صحابه و سلم را اخبار
 از عاقبت محمودش نموده و مژده سعادت اخروی او را از زبانی فرموده

وَلَسَوْفَ يَعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ ^{والبته زود میدهد ترا پروردگار تو پس خوشنود شوی} وَنَزَحَ سَجَانَهُ فَمَرُودَهُ لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ ^{تا بیاورد خدا مر ترا}
 مَا تَقْدِمُ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تُؤَخِّرُ ^{آنچه پیش از گناه تو و آنچه بعد ازین آید} لَسْ عِلْمُ النَّسْرِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ لِعَاقِبَتِ مَسْعُودِ خُودِ
 و مغفرت و رضامندی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در آخرت ثابتست
 از وحی الهی و نص قرآن مجید و نیز ثابتست آنحضرت صلی الله علیه و سلم را
 علم مذکور با حدیث کثیره مذکوره در کتب اکابر اهل حدیث که ذکر آن بطول انجام
 و بعضی از این حدیث شریف است که ^{من عین کسب که بود در دوازده بهشت} اَنَا أَوَّلُ مَنْ يَقْرَعُ بَابَ الْجَنَّةِ
 یعنی من اول کس که میگوید دروازه بهشت را و بعضی از این حدیث شریف
 است ^{و کلیدهای دوازده بهشت آن روز بدست من باشد} وَالْمَقَاتِلُ يُؤْمِنُ بِيَدِي ^{یعنی کلیدهای دوازده بهشت دران روز}

بدست ما بود و از اینجا معلوم شد که مراد در حدیث مذکور اینست که سوگندست
 مرا که مرا علم نیست بر عاقبت خویش از خود نه آنکه مرا علم نیست اصلاً نه از خود و
 نه از جانب وحی ربانی زیرا که علم آنحضرت صلی الله علیه و سلم بر عاقبت خود ثابت
 شد بنص قرآن شریف و احادیث مذکوره و سلب ورود این حدیث ستر
 چنانکه در کتب احادیث مذکور است آن بود که کسی گفت که فلان کس
 جنتی است پس آنسرور صلی الله علیه و سلم فرمود که سوگندست مرا که با وجود
 که من فضل انبیاء و مدینه علمم را بغیر وحی ربانی عاقبت کارم معلوم نیست
 پس شمار چه یار که اخبار بغیب میکنند و گواهی میدهند که فلان جنتی است
 یا دوزخی و درین حدیث شریف غیر از جواب مذکور نیز توجیهات دیگرست
 مانند توجیهات کدرین آیت شریفست ^{و ما ادری ما نفعل فی ذلک}
 لکن چون ذکر آن تطویل می انجامید راه اختصار را مسلوک نمودیم و عقیده
 ما اینست که آنسرور عالم صلی الله علیه و سلم فضل انبیای علیهم السلام است
 افضلیت آنحضرت صلی الله علیه و سلم ثابتست بنص قرآن شریف

که حق سبحانه تعالی در کتاب خود فرموده ^{که در کتاب خود فرموده} کُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ
 معنی آیت شریف آنکه شما بهترین امت ^{شما بهترین امت که برین آورده بشنید مردمان} است با سید ^{شما سید} ظهور آورده و شک نیست
 که بهترین امت بسبب بهتری نبی بود و نیز فضیلت آن سرور صلی الله علیه
 وآله وسلم ثابت است با حدیث کثیره که اکابر اهل حدیث آنرا در کتب
 خود آورده اند بعضی از این حدیث شریفست که ^{من سید از فرزندان آدم قسم} اَنَا سَيِّدُ قُلَادِمَ
 یعنی من مولای اولاد آدمم و اگر این لایذیهان درین حدیث شریف مناج
 می آرند پس اثبات دعوی خود باین حدیث شریف میکنند اَنَا الْکَرِیْمُ
 الْأَوَّلُ ^{گدشتگان و آیندگان} وَ الْآخِرُ یعنی من بزرگ تر گذشتگان و آیندگانم فی محضر
 و حق سبحانه تعالی در چند جا از قرآن شریف مدح آن سرور صلی الله علیه و سلم را
 فرموده که ذکر آن بطول انجامد و بعضی از این آیت شریفست که
 وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ^{و نه فرستادیم ترا مگر رحمت برای جهانیان} ستثنائی مدح شایسته این توان گفت
 که مدح او خداوند جهان گفت و حسن صورت و سیرت و زیبائی شمار
 و اخلاق آن سرور علیه الصلوٰة و السلام شهرة آفاق و منطوق قرآن شریفست

و باین زیادت و کثرت اولیای عظام و علمای زویر الاحرام که در امت
 آنسر و علیه الصلوة و السلام بوده در هیچ امت از اجماع گذشته اندشته مرصع
 کمترین بنده درگاه تو و پس قرنیه و مرقد مبارک آنسر و علیه الصلوة و السلام
 در میان مراقبان نبیای علیهم السلام نمایان و انگشت نماست بخلاف
 مراقب مبارک ایشان و کتاب سماوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم ممتاز است
 از دیگر کتب سماویة فصاحت و بلاغت و به بودن آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم حشمة علوم نبی آنها و احدی را در او مجال تغیر و انحراف نیست
 بخلاف دیگر کتب سماویة و بر این فضیلت آنسر و علیه الصلوة و السلام
 حدی و غایتی ندارد اما اثبات روشنی آفتاب بدلائل و بر این امر است
 پیوده و رنج نیست بی فایده رباعی ای فخر رسل دو کون پیرایه تست
 افلاک یکی منبر نه پایه تست هر شخص ترا سایه نیت چه عجب و توانوری
 آفتاب چون سایه تست بیت محمد عربی کا بروی هر دوسر است
 کسیکه خاک درش نیست خاک بر سر او من محمد الله فهو المهتد و مروج

کسی که راه نماید خدا بس اوست راه یافته دکه را که

تُضِلُّهُ فَلَا هَادِيَ لَهَا ^{که راه نماید او پس نیست رنج نماید و می آرد} عَقِيدَةً دَوِّمَ أَنْكَ اَيْنَ لَانْدِ مِيَانِ كُونِيْدَ كَهْ اَنْسُرُورِ
عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالْإِسْلَامُ ^{مست} خَيْرُ أَنْبِيَاءٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بَلَكُهُ جَانِزِست كَهْ پَسْ اَزْ
اَنْخُسْرَتِ صَلَّيْ اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيْ دِكِرِيْدَ اِشْوَد بَدِيلِ اَنْكَ اَنْسُرُورِ صَلَّيْ اَللَّهُ
عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَرَسُوْدَه اَنَّا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ وَلَا نَبِيَّ بَعْدِي ^{مست} اِلَّا اَنْ تَشَاءَ اَللَّهُ
وَرَبُّنَا ^{مست} اِنْ خَرَجْتُمْ مِنْ دَارِكُمْ اَوْ مِنْ دَارِ اِيْمَانِكُمْ اَوْ مِنْ دَارِ اِيْمَانِكُمْ اَوْ مِنْ دَارِ اِيْمَانِكُمْ
وَنِيْسْتِ نَبِيْ بَعْدِ اَزْ مَنْ دَرِ اِيْمَانِ وَتْ مَكْرِهِيْسْتِ دَرِ اَنْوَقْتِ كَهْ حَقِ سَجَانَه اَرَاؤْ
اَوْ كَرْدَه وَاِيْنِ حَدِيْثِ شَرِيْفِ دِلِيْلِست بَرِ اَنْكَ لَفْظِ اِلَّا اَنْ تَشَاءَ اَللَّهُ
مَقْدُرُومِ رَدِست بِمِرَاهِ لَفْظِ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ كَهْ دَرِ قُرْآنِ شَرِيْفِ وَاَقْعِ شَدَه
وَعَقِيْدَه مَا اَنْيْسْتِ كَهْ اَنْخُسْرَتِ صَلَّيْ اَللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ خَاتَمِ النَّبِيِّينَست
وَحْتَمِ نُبُوْتِ بَرِ اَنْخُسْرَتِ صَلَّيْ اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَابِتِست بِنَقْصِ قُرْآنِ شَرِيْفِ
وَبِاَحَادِيْثِ كَثِيْرَه مَذْكُورَه دَرِ كِتَابِ اَكْبَارِ اِيْمَلِ حَدِيْثِ كَهْ لَعْبْ اَزْ اِنْ اِيْحَدِ
شَرِيْفِست كَهْ كُنْتُ اَوَّلَ النَّبِيِّينَ فِي الْخَلْقِ وَالاٰخِرَهُمْ فِي الْبَعْثِ
^{بستم من تحت بنمى سله} اِيْمَنِيْ مِنْ اَوَّلِ اَنْبِيَاءِ اَمِ دَرِ پِيْدَايِشِ وَاَخِرِ اِيْمَانِ اَمِ دَرِ پِيْدَايِشِ
^{اَزْ اِيْمَانِ اِيْمَانِ اِيْمَانِ} اِيْمَانِ اِيْمَانِ اِيْمَانِ

شریف است که اَنَا الْعَاقِبُ الَّذِي لَا يَنْجِي بَعْدَهُ ^{یعنی منم}
 عاقب و مراد من بعاقب کسی است که نباشد بی پس از او و خلاصه ترجمه بعضی
 از احادیث چنان است که آنسر و صلی الله علیه و سلم فرموده که مثال انبیا
 بود مانند یک بالاخانه بسیار زیبا و خوش منظر اما ناقص یک خشت وین
 مانند آن یک خشم که آدم و بند کردم آن نقصان را پس تمام شد بر من
 آن بالاخانه و ختم شد نبوت بر من پس از نفس قرآن و ازین احادیث کوه
 ثابت شد ختم نبوت بر آنسر و صلی الله علیه و سلم و آنچه این لامذهبان
 حدیث مذکور سابق را دلیل کرده بر آنکه ختم نبوت بر آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم نیست جواب آنکه حدیث مذکور افتراقی است بعضی معاندین
 دولت نبوت از خود ساخته بدلیل آنکه حدیث مذکور در هیچ کتابی از
 کتب معتبره احادیث موجود نیست و دلیل دیگر آنکه حدیث مذکور
 مخالف است از احادیث کثیره صحیحیه بشمار که صریح اند در ختم نبوت بر آنسر و
 صلی الله علیه و سلم و بافضل اگر افتراقی است با حدیث و

مجهول الراوی مطعون به افتراء معارضه نتوان کرد با حدیث کثیره صحیحه
 پس لازم که تاویل کنیم در دبرین طور که معنی او چنان است که نیست
 پس از من نبی مگر هست آن نبی که تابع است مرا و عمل کند بدین من یعنی
 عیسی علیه السلام که در آخر الزمان نزول از آسمان کرده متابعت دین ما کند
 عقیده یسوم آنکه این لازم به بیان گویند معلوم نیست که شفاعت بر ذریقات
 هست یا نه و اگر بالفرض باشد لکن اختصاص با نسر و صلی الله علیه و سلم
 معلوم نیست بدلیل آنکه حق سبحانه و تعالی در کتاب خود نسر موده
 مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ یعنی کیست که شفاعت کند
 بی اذن ما و ازینجا معلوم شد که شفاعت موقوف است باذن و معلوم نیست
 که حق سبحانه و تعالی میکند یا نه و بالفرض اگر اذن بکند باز معلوم نیست که
 اذن بکند ام کس میکند بهر که اذن کرد آنکس شفاعت توان کرد جواب آنکه
 بلی از آیت مذکور اگر چه معلوم نمی شود بودن شفاعت بر ذریقه اختصاص
 شفاعت با نسر و صلی الله علیه و سلم لکن بودن شفاعت در آنست

بآیت دیگر و با حدیث کثیره که ذکر آن در بیان عقیده مایاید و عقیده مایست
 که شفاعت در آن روز هست و بودن او ثابت است بنص قرآن شریف
 صرکه حق سبحانه و کتاب خود فرموده و مَا تَقْعَمُ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ ^{یعنی}
^{ذمت نفع ایشان را از شفاعت شفاعت کننده گان نیست} نمیکند کفار را شفاعت شفاعت کنندگان و از اینجا معلوم شد که شفاعت
 در آن روز هست اما نفع بکفار نمیکند و نیز شفاعت ثابت است در آن روز
 با حدیث کثیره متواتر المعنی که مذکور شد در کتب اکابر اهل حدیث و بعضی
 از آن این حدیث شریف است که شَفَاعَتِي لَهْلُ الْكِبَايَرِ مِنْ أُمَّتِي ^{شفاعت من بر صاحبان سنین و کبیره را از امت من است}
 یعنی شفاعت من برای کناهر گاران امت منست و نیز عقیده مایست
 که اقل کسیکه او را اذن داده شود شفاعت نیست آن مگر آنسور و صلی الله علیه
 و آله و صحابه و سلم و اول کسیکه فتح باب شفاعت کند آنسور و علیه الصلوة و السلام
 و نیز عقیده مایست که شفاعت کبری که آنرا شفاعت عام گویند مختص
 است با آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم اگر چه آن شفاعتی که برای احسن رنج
 کناهر گاران است از دوزخ مختص نیست با آنسور و علیه الصلوة و السلام

بلکه سایر انبیاء و صلحا شریک اند با آنسرور صلی الله علیه و آله و سلم در آن شفاعت
 و شفاعت کبری شفاعتی است بر جمیع خلایق را برای خلاص کردن ایشان
 از محنت دیر ایستادن در عرصات و از محنت شدت گرمی و سختی های دیگر
 پس حق سبحانه و تعالی شفاعت آنسرور علیه الصلوٰه و السلام زودی در حساب
 میفرماید و ایشان را راحت رساند و اختصاص شفاعت کبری با آنسرور
 علیه الصلوٰه و السلام و نیز اختصاص اذن اقل با آنحضرت صلی الله علیه
 و آله و سلم ثابت است با حدیث کثیره مذکوره در کتب اهل حدیث که
 خلاصه ترجمه بعضی از آن چنانست که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم
 فرموده که چون خلایق در عرصات از محنت دیر ایستادن و شدت گرمی
 به تنگ آیند پس ایشان از انبیای علیهم السلام طلب شفاعت کنند
 پس هر یک از انبیای علیهم السلام اقرار نمایند بجز و قصور خویش از آنکه
 بمقام شفاعت در آیند تا که همه خلایق پیش آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم
 آمده طلب شفاعت کنند پس آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم میطلبند این

شفاعت را از جناب حق سبحانه پس داده شود آنسر و علیه الصلوة و السلام را از
به شفاعت بعد از آن آنسر و علیه الصلوة و السلام شفاعت کند کسانی را که ایستاده
اند در عرصات و نیز شفاعت کند کسانی را که قبل از حساب بی توقفت و برخ
رفته باشند تا که نماید هیچ یکی از آن رفتگان سابق در آتش و فرخ مجسم

باب سیوم

در رد عقاید و مباحثه که تعلق دارد با جهاد و آن چهار عقیده است عقیده اول
آنکه این لاند همان گویند که عالم کسی را گویند که به لغت عربی دانسته حکم شرعی را
از روی قرآن کریم و حدیث شریف توان گرفت و گویند که عالم را رواست
که تقلید و متابعت کند کسی را در مذهب و احکام دینی یعنی روانیست او را
که متابعت کند امام عظم رحمة الله علیه را مثلاً در مذهب و احکام دین یا امام
دیگر را و اگر متابعت کند گنهگار و تارک امر خدا جل شانہ میگردد بلکه این مذهب را
متابعت عالم کسی را در دین کفر میدانند بدلیل آنکه حق سبحانه در کتاب
خود فرموده فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ یعنی اگر

این اگر نزاع در چیزی بین شما در چیزی پس رد کنید آنرا به خدا و رسول او

تنوع کردید شما در حکمی از احکام دینیّه و شبه شد حکم دینی بر شما پس امروز ما
 من شمارا خوانست که رد کنید آن حکم را بسوی کتاب من و حدیث رسول
 من یعنی معلوم کنید آنرا از قرآن شریف و حدیث کریم و اتفاق است بر آنکه
 حق سبحانه این امر علماء را فرموده فقط زیرا که عوام الناس نمیتوانند که حکم دین
 از قرآن شریف یا حدیث کریم معلوم کنند پس بنا برین آیت شریف اگر عالم
 حکم دین را از قرآن شریف و حدیث کریم نگرفت و متابعت کرد در آن
 حکم کسی را از امان اربعه رحمه الله علیه مثلاً او گناهکار و تارک است امر خدا را
 جل شانّه پس لازم است عالم را که اول حکم دینی را از قرآن شریف و حدیث
 کریم بر آورده و اگر آن حکم در هر دو نبود باید که تفکر و رای خود عمل کند زیرا که
 آن شرور علیه الصلوة و السلام تفسار نمود از معاذ بن جبل رضی الله عنه
 که ترا عالم میسازم بر من پس شما چگونه حکم میکنید در آن قوم معاذ رضی الله عنه
 گفت که اول حکم میکنم بکتاب خدا جل شانّه و حدیث نبی صلی الله علیه و سلم
 و اگر آن حکم در هر دو نبود پس حکم میکنم بفر و رای خود پس نبی صلی الله علیه و سلم

جواب او را درست داشت و نیکو پنداشت و ازینجا معلوم شد که اگر حکم دینی
 در قرآن شریف و حدیث کریم نباشد عالم را رواست که بفکر و راخی و عمل کند
 جواب آنکه بی حق سبحانه و تعالی که ما را کرده لکن آن علماء که حکم دینی از
 قرآن شریف و حدیث کریم معلوم توان کرد و آن مجتهدین هست فقط نه عالم
 غیر مجتهد زیرا که معلوم کردن احکام از قرآن شریف و حدیث کریم موقوف است
 بر آنکه عالم را علم تام بود بر قرآن شریف و حدیث کریم تا در غلط نیفتد و علم تام نیست
 بر آن مگر مجتهد را و مجتهد نام کسی است که او را علم تام بود براه دین نبوی صلی
 علیه و سلم یعنی قرآن شریف و حدیث کریم تا که از احوال راه مذکور آگاهی تام
 داشته در راه دین خبردار کامل بود بوجهی که در کتب مقرر شده و ذکر آن بطول
 انجامد و شمه از آن اینست که عالم بود بهمه آیات قرآنی و احادیث نبوی
 که تعلق با احکام دارد و عالم بود به تفسیرات و شان نزولات و با اشارت
 و رموزات و قیاسات قرآن شریف و حدیث کریم و به ناسخ و منسوخ و
 حدیث اقرانی و غیر اقرانی و باحوال راویان هر حدیث از فسق و تقوی

و صدق و کذب بوجهی تطبیق در میان آیات و احادیث متخالفه و خلاصه
آنکه مجتهد صیرفی است در علوم دینی و حادثی است در آن که حدیث صحیح را
از تقیم و ضعیف را از قوی جدا ساخته و کمال احتیاط و تقوی آراسته بود
تا بهوای نفسانی و مقتضای بشری حکم از نزد خود نکند و کسیکه چنان است
از راه دین داشته او را جایز است که احکام دینی را از قرآن شریف و حدیث
کریم خود بر آورده بشا همراه دین نبی صلی الله علیه و آله و سلم پی استفسار از
رهبانی کند نه هر لنگ و کوری که در راهی نادیده و نادانسته رهواری خوشتر از
منوده نفس مظلوم خود را در مهلکه چاه دوزخ اندازد و بالفرض هر کسی را دولت
اجتهاد دستگیری کند حرام است بر تبعیت او و غیر ائمه مگر مرتبه اجتهاد کبری
است احمد پس از زمان امامان اربعه علیهم الرضوان علمای عظام مانند امام
رازی و امام غزالی قدس سرما و اولیای جامع شریعت و طریقت گذشته
کسی از آنان بمرتبه اجتهاد نرسیده و رتبه متابعت مجتهدان اربعه را هم از
دوره خود انداخته تقلید ایشان نمودند پس علمای این زمانه بمرتبه مذکور کجا

توان رسید تا تقلید آن گرام را گذاشته دم از تخلف نبرند و آنحق که خانه دین بها
است در دیگر خانه ردن خود را از دین دور انداختن است و در اینجا علم لازم
بسیار است کتفایه مذکور نمودیم عقیده دویم آنکه این لاندیهیان گویند که عوام
الناس را لازم است که تقلید و متابعت کنند عالمی را در مذهب و احکام
دینی به دلیل آنکه حق سبحانه و کتاب فرمود ^{بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ} اَهْلَ الْاِزْكَارِ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ
یعنی سوال کنید از اهل ذکر یعنی از اهل علم اگر شما از اهل علم بودید و اتفاق
است بر اینکه حق سبحانه امر مذکور مرعوم الناس را فرموده یعنی ایشان را
لازم که سوال احکام دینی از اهل علم کنند و اهل علم آنانرا گویند که لغت
عربی دانسته حکم شرعی را از روی کتاب الله و حدیث شریف توان گرفت
چنانکه ظاهر این معنی اهل علم همین است خواه مجتهد بود یا نه پس عامی اختیار
دارد که متابعت مجتهد کند یا متابعت عالم غیر از مجتهد جواب این عقیده
از جواب عقیده اول مکشوف است زیرا که غیر مجتهد در امرانی براه دین از خود
توان کرد بلکه او مانند عامی محتاج است به مجتهد و پیروی یک عالمی است

دیگر را مانند پیروی کوری کوری دیگر را امر نیست نامعقول و نیز حق سبحا
 در کتاب خود فرموده **وَاتَّبِعُوا الْخَيْرَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ** یعنی شما
 پیروی کنید شایسته ترین چیزی را که فرود آمده باشد و آنچه از جانب پروردگار شماست
 متابعت کنید خوب ترین حکمی را که فرود آورده شده باشد بر شما از جانب
 خدای شما جل شانہ و شک نیست که حکمی که به قوت فکر و نظر مجتهد از کتاب
 و حدیث شریف استخراج یافته باشد خوب تر است از حکمی که بنظر عالمی
 ضعیف قاصر النظر بر آورده شده باشد عقیده سیوم آنکه این لاندیه بان
 گویند که عوام الناس را اگر چه متابعت علما لازم است در احکام دینیست
 و مذہب چنانچه در عقیده دوم گذشت اما عامی اختیار دارد که التزام یک
 مذہب معین کند فقط چنانکه متعارف است درین زمان یا عمل کند عوام
 بمذہب اربعه تا که او هم حنفی بود و هم شافعی و هم مالکی و هم حنبلی زیرا که حق
 سبحانه فرموده که **فَاسْئَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ** و نظام
 پس پرسید صاحبان علم اگر مبتدی که میخواهد از انبیاء شما
 معنی این آیت شریف چنان است که شما استفسار حکم دینی کنید از علمای
 دین و متابعت کنید ایشان را اگر شما عالم نباشد جواب متابعت شما یک

میشوند . از شما نیز ت بیگانه
خواهی و آرزوی ما بر این است که
می ستایید و خوب و لایق ایند و لی

باز از این نظر جان را می بینید و
رنگ و صورتی دارند و با آنها
مستار می شود و هر که می
تاریک شود بر سر می - هر چیز و هر
آنکه شخصاً جان را نیست و زود از دست
آنکه شخصاً جان را نیست و زود از دست

باید از دست :
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست

باید از دست :
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست

باید از دست :
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست

میشوند . از شما نیز ت بیگانه
خواهی و آرزوی ما بر این است که
می ستایید و خوب و لایق ایند و لی
باز از این نظر جان را می بینید و
رنگ و صورتی دارند و با آنها
مستار می شود و هر که می
تاریک شود بر سر می - هر چیز و هر
آنکه شخصاً جان را نیست و زود از دست
آنکه شخصاً جان را نیست و زود از دست

باید از دست :
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست

باید از دست :
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست

باید از دست :
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست
اینکه از دست و در هر حال از دست

ایم ق

نقص

یوولسمه کال	د لسم کال	د لسم کال
۳۴۱	د دلوۍ	لومړۍ
۳۸۲	د شعبان	۲۶
۹۶۳	د جنوري	۲۱

د لومړۍ
د دویمې
د درېیمې
د شپږمې
د اتمې
د نهمې
د دهمې
د یوولسمې
د لسمې
د دلوۍ
د شعبان
د جنوري

